

BUDAPESTI FINNUGOR FÜZETEK

16.

Kozmács István

Az udmurt (votják) nyelv alapjai
(oktatási segédanyag)

BUDAPEST 2001

BUDAPESTI FINNUGOR FÜZETEK

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Finnugor Tanszéke
és a Numi-Tórem Finnugor Alapítvány tudományos kiadványsorozata
Megjelenik füzetenként

Felelős szerkesztők:

DOMOKOS PÉTER és KLIMA LÁSZLÓ

Technikai szerkesztő:

MOLNÁR ZOLTÁN

Nyomdai munkák:

R-PRINT KFT.

Felelős vezető: SÍPOS TAMÁS

Megrendelhető:

ELTE Finnugor Tanszék

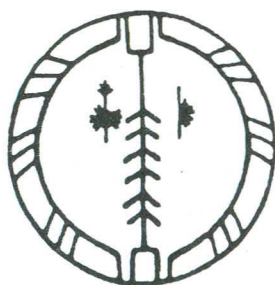
BUDAPESTI FINNUGOR FÜZETEK

16.

Kozmács István

Az udmurt (votják) nyelv alapjai

(oktatási segédanyag)

BUDAPEST 2001

※

ISSN 1219-9249

ISBN 963 463 481 8

※

Az udmurt (votják) nyelv

Az udmurt nyelv az uráli nyelvcsaládon belül a finnugor, azon belül a finn-permi ághoz tartozik. A votják (udmurt), a zürjén (komi) és a komi-permjak nyelv pedig a permi nyelvek csoportját alkotja.

Udmurtnak az 1989-es népszámláláskor 746 793 fő vallotta magát, a Szovjetunió felbomlása után, a mai Oroszország területén 714 833-an élnek. A magukat udmurtnak vallók közül 520 ezer beszéli az udmurt nyelvet. Az Udmurt Köztársaságban 496 ezren, Tatársztánban és Baskortosztánban 25–25 ezren élnek. Oroszország Kirovi, valamint Szverdlovszki Területén 23–23, a Permi Területen 32 ezer a számuk. Közel 90 ezren Oroszország egyéb területein élnek, illetve volt szovjet köztársaságokban (pl. Kazahsztánban).

Az udmurt nyelv rendelkezik irodalmi nyelvvel. Az irodalmi nyelv alapján létrejövő köznyelv napjainkban alakul ki. Az udmurtok többsége anyanyelvjárását használja, nem köznyelven beszél.

A legrégebbi udmurt nyelvemlékek a 18. századból valók. Ezek közül a legfontosabb Pucek-Grigorovics 1775-ben Kazányban megjelent nyelvtana, valamint a kultúrtörténeti jelentőségű első Miatyánk-fordítás (ez utóbbi a füzetben megtalálható, l. 63. o.). Az írásra a cirill ábécé használatos. A hagyomány ugyan tud egy udmurt betűrendszerről, de annak léte nem igazolható.

A mai udmurt nyelvjárások rendszere

Az udmurt nyelv nyelvjárásokra osztása mind a mai napig problémát jelent. Ennek egyik oka, hogy a múlt századi, illetve a mai kutatók nyelvjárási felosztása alapjaiban tér el egymástól. Az is nehezíti az egyes nyelvjárások pontos elkülönítését, hogy az udmurt nyelvjárások mai kutatói sem alkalmazzák egységes elnevezéseket a nyelvjárásokra, továbbá nincsenek részletesen kutatva a legfontosabb nyelvjárási jelenségek sem.

Általánosan elfogadott felosztás tehát nincs. Az egyes szerzőknél csak részlegesen egyeznek a főbb nyelvjáráscsoportok. Csúcs Sándor kresztomátiájában az udmurt nyelvjárásokat öt fő csoportra osztja, V. I. Kelmakov legutóbbi összefoglaló munkájában azonban csak négyre. A mindkettőjük által elfogadott csoportok:

1. Északi nyelvjáráscsoport (É)
2. Beszermán nyelvjárás (B)
3. Középső nyelvjáráscsoport (K)
4. Déli nyelvjáráscsoport (D)

A peremnyelvjárásokat Kelmakov a déli nyelvjárás csoportba sorolja. Indokoltnak tartom azonban Csúcs Sándornak azt az eljárását, ahogy a peremnyelvjárásokat önállóan kezeli:

5. Peremnyelvjárások (P)

1. Északi nyelvjárás csoport

Ezeket a nyelvjárásokat Udmurtia északi területein és a Kirovi Terület néhány Udmurtiával határos járásában beszélik (Jar, Glazov, Balezino, Kez, Debesz, Igra járások, továbbá Sarkan járás északi része, valamint a Kirovi Terület Szlobodszkoj, Zujevo, Falenk és Un járása). A nyelvjárás csoportot Kelmakov három nyelvjárásra osztja: *alsó-, középső- és felső-csepcai*. Voroncov munkájában *glazovi, tilovaji, felső-csepcai, alsó-csepcai, középső-keleti* nyelvjárásokat említ. Az utóbbi időben L. Karpova publikált több dolgozatot a középső-csepcai nyelvjárásról.

2. Beszermán nyelvjárás

E nyelvjárást szintén Udmurtia északi területein beszélik. Mivel azonban a beszermánok etnikailag különböznek az udmurtoktól, a beszermán nyelvjárás pedig nyelvtörténeti szempontból különbözik az udmurt nyelvjárásoktól, indokolt önálló nyelvjárásnak tartani. A szakirodalomban önálló beszermán nyelvként is említik. Igaz, hogy maguk a nyelvjárást beszélők is hangsúlyozzák beszermán, és nem udmurt voltukat, még sincs okunk e nyelvjárást önálló nyelvnek tekinteni.

A beszermánok eludmurtosodott törökségi nép. Még a kora 19. századi forrásokban is rendre *csuvasként* emlegetik őket, bár ez nem jelenti azt, hogy valóban csuvasok lettek volna a beszermánok elődei.

3. Középső nyelvjárás csoport

A nyelvterület középső részén beszélt nyelvváltozatok összefoglaló neve. Az Izs és a Kilmez folyó vidékén található. Kelmakov a Szelta, Sjumsi, Uva, Vavozs járások, továbbá a Kiznyer, Mozsga és Malaja Purga járások északi részén beszélt nyelvjárásokat sorolja ide. Voroncov felső-izsi, kilmezmenti, alsó-nyilgai és uva-vavozsi nyelvjárásokról beszél.

Ez utóbbit Zaguljajeva további tájszólásokra tagolja:

1. Uvai tájszólások (Увинские говоры): az Uva, Kakmozs és Inga folyók mentén (ezek a Vala jobb oldali mellékfolyói) az Uvai és a Vavozsi járásban
2. Felső-valai tájszólások (Верхневалинские говоры): a Vala felső folyása mellett
3. Középső-valai tájszólások (Средневалинские говоры): a Vala középső folyása mentén
4. Alsó-valai tájszólások (Нижневалинские говоры): a Vala alsó folyása mentén

4. Déli nyelvjáráscsoport

E nyelvjárásokat Alnas, Kijaszovo, Grahov járás, továbbá Malaja Purga, Mozsga és Kiznyer járások déli részén beszélik. Voroncov szerint a következő nyelvjárásokra bomlik: *kirikmaszi*, *grahovi*, *közép-déli*, *muvaszi*, *bemizsi*.

5. Peremnyelvjárások

E nyelvjárásokban közös, hogy nincsenek területileg kapcsolatban az udmurt nyelv más nyelvjárásaival. Kelmakov a *sosmai*, *kukmori*, *bavli*, *tatisli*, *buj-tanipi*, *krasznoufimszki*, *kanli* nyelvjárásokat különbözteti meg. Voroncov ezek mellett említi a *taskicsi* és *sagirti* nyelvjárásokat is.

A nyelvjárási jelenségeket az irodalmi nyelv rendszerének ismertetése után mutatjuk be.

A mássalhangzó fonémák ejtésekor gond csak a dentális palatalizált és az alveoláris spiránsok, valamint az alveoláris affrikáták esetében lehet. Az alveoláris affrikáták (č, ž) ejtése kakuminális. Hozzájuk hasonlóan képezzük az alveoláris spiránsokat is: hátra és egészen felhajlított nyelvvel alkotunk rést. A dentális palatalizált spiránsok ejtése hasonló a magyarban *s*, illetve *sz* betűkkel jelölt hangokéhoz.

Az irodalmi nyelvben és a nyelvjárásokban egyes szavakban szó elején *kua-*, *kui-* (кya-, кyu-) hangkapcsolatot találunk. Ilyenkor a *k* után bilabiális *w*-t ejtünk (кyала, кyиһъ ejtés: *kwa*la, *kwi*ń).

Ahogy hosszú magánhangzó fonémák, úgy hosszú mássalhangzó fonémák sincsenek az udmurtban. Két egymás mellett szereplő azonos mássalhangzó két mássalhangzó, és általában valamilyen asszimilációs jelenségnek köszönheti létét.

Egyes nyelvjárások hangrendszere (fonémák és variánsok)

Irodalmi nyelvi fonémák variánsai:

<i>u</i> (cirill <i>y</i>) variánsa:	<i>u</i> (cirill: <i>y</i>) Wichmann J, G, B; kirikmaszi
<i>a</i> (a) variánsa:	<i>á</i> (<i>a</i> ^o) Munkácsi Uf; kukmori
<i>e</i> (э) variánsai:	<i>ä</i> (Munkácsi), <i>ε</i> , később <i>e</i> (Wichmann): a szóvégen nyíltabb ejtés
<i>ε</i> tatisli, kukmori első szótagban zártabb ejtés
<i>o</i> szóvégen nyíltabban, a tatisliban, sosmaiban
<i>o</i> első szótagban zártabban, a tatisliban, kukmoriban
<i>i</i> (и) variánsai:	<i>ä</i> (э) (féligzárt, hátsó, illab.) egyes északi tájszólásokban, a B-ban, egyes déliben, és kukmori, tatisli, krasznoufimszki:
<i>î</i> (и) (zárt-féligzárt, középső-hátsó illab.) bavli, egyes déli és északi
<i>ε</i> (ө) variánsai:	<i>ε</i> (ö) (féligzárt, középső, illab.) észak és középső, déli nagyrésze és buj-tanip
<i>ö</i> (ö) (féligzárt, elől v. középső, lab.) periférikus nyelvjárásokban: sosmai, kukmori, bavli, tatisli, krasznoufimszki és Varklet Bodja falu (déli nyelvjárás)
<i>ê</i> (a fenti kettő között) Kuzebajevo faluban, Alnas járás
> kanliban, helyette mindig <i>o</i>
> beszermánban helyette rendszerint <i>e</i>

Három, csak nyelvjárásokban létező fonéma:

- ű (ÿ): elől képzett, zárt, labiális (a magyar ü-nél kicsit hátrább képezve) minden periférikus nyelvjárásban, oppozícióban az u-val is, pl. (Kelmakov–Saarinen 35. p.), beszermánban csak palatális környezetben
- ä buj-tanip, tatisli, krasznoufimszki, részben bavli, kukmori
- ə (b) (elől v. középen képzett, féligzárt, illab.) tatisli, krasznoufimszki

Nyelvjárási fonémarendszerek

6 magánhangzós: a kanli és egyes beszermán nyelvjárások

a) beszermán

i		u
e	(e̞)	o
a		

b) kanli

i	j	u
e		o
a		

7 magánhangzós: északi, középső, déli nyelvjárás általában = irodalmi nyelvi

8 magánhangzós (sosmai, részben kukmori és bavli)

i	ü	j	u
e	ö		o
a			

9 magánhangzós (kukmori és bavli másik része, valamint a buj-tanipi)

a) kukmori és bavli

i	ü		u
e	ö	ë	o
	ä		a

b) buj-tanipi

i	ü	ĩ	u
e		ẽ	o
	ä		a

10 magánhangzós (tatisli, krasznoufimszki)

i	ü		u
e	ə	ö	ô
	ä		a

(Forrás: Kelmakov–Saarinen 1994:29–40)

Az udmurt ábécé

A cirill betűs ábécé

Betű	Hangérték és átírás	Betű	Hangérték és átírás
а	a	о	ẽ
б	b	п	p
в	v	р	r
г	g	с	s
д	d	т	t
е	e, 'e, je	у	u
ё	'o, jo	[ф]	f
ж	ž	[х]	h
ж	ž	[ц]	c
з	z	ч	č
э	ĩ	ч	č
и	i, 'i, ji	ш	š
й	i	[ш]	šč
й	j	ъ	—
к	k	ы	ĩ
л	l	ь	' (lágýít)
м	m	э	e
н	n	ю	'u, ju
о	o	я	'a, ja

(' = lágýítás, a szögletes zárójeles betűk, illetve hangok csak jövevénytáblákban)

Átírási táblázat

A cirill betűs udmurt irodalmi szövegek fonematikus átírása

Fonéma	Cirill betű	Példák az átírára		Magyar jelentés
a	a-	анай ар	anaj ar	'anya' 'év'
	-a-	арасько пинал	araško pinal	'aratok' 'fiatal'
	-a	Бигра вашкала	Bigra vaškala	'(nemzetségnév)' 'ősi, régi'
	я-	яратон ялан	jaraton jalan	'szerelem' 'mindig'
	-я-	нянь данъяны киям	ńań danjani kijam	'kenyér' 'tisztel' 'kezemben'
	-я	Какся арня верамъя	Kakśa arńa veremja	'(nemzetségnév)' '(egy) hét' 'szavai szerint'
o	о-	отын	otĩn	'ott'
	-о-	яратон умой	jaraton umoj	'szerelem' 'jó'
	ё-	ёз	joz	'ízület'
	-ё-	кидёке возьёс гуртьёс	kid'oke voźjos gurt'jos	'messzire' 'rétek' 'falvak'
u	у-	утись	utĩś	'őrző, védő'
	-у-	гурт нунал	gurt nunal	'falu' 'nap'
	-у	лысву	lĩsvu	'harmat'
	ю-	юрт югыт	jurt jugit	'ház telekkel' 'fényes'
	-ю-	нюня эмъюм	ńuńa emjum	'nagybácsi' 'gyógyszer'
	-ю	сю	śu	'száz'
e	э-	эш	eś	'barát'
	-э-	мынэм	mĩnem	'ment' (igenév)
	-э	мынэ	mine	'megy'
	е-	егыт	jegit	'ifjú'
	-е-	нянед курег	ńańed kureg	'kenyered' 'tyúk'

Fonéma	Cirill betű	Példák az átírásra		Magyar jelentés
	-е	анае утисе	anaje utíse	'anyám' 'öröm'
i	-и-	ивор	ivor	'hír'
	-й-	мынйсь	miniś	'menő'
	-й	мынй кызй кылй	mīni kīzi kīli	'mentem' 'köhögtem' 'hallottam'
	-и-	кылчин кизид бырйись	kīlčin kīzid birjīs	'angyal' 'vetettél' 'választó'
	-и	ини кыли	iīni kiīli	'már' 'maradtam'
i	-ы-	ымныр	imnir	'arc'
	-ы-	ныр нъылу	nir nīlpu	'orr' 'jegenyefenyő'
	-ы	лыкты мыныны	līkti minini	'indulj' 'menni'
e	-ө-	өнер	eñer	'szakma'
	-ө-	көс нъөл	kes ñel	'száraz' 'nyíl'
	-ö	йö	je	'jég'
ń *	ня(-е,-и,-ю) нь	нянь нюлэс нъөл	ñań ñules ñel	'kenyér' 'erdő' 'nyíl'
ś *	ся(-е,-и,-ю-) сь	сяла сюлэм сьöд	śala śulem śed	'császármadár' 'szív' 'fekete'

* Hasonlóan a *d', ž, l', l'* fonémák esetében. Részletesen a helyesírásról szóló részben.

Helyesírás

Az udmurt irodalmi nyelv írására a cirill ábécé betűit használják. Az udmurt nyelvre alkalmazott, attól idegen hangjelölés néhány helyesírási szabály feltétlen ismeretét követeli meg.

1. Ha a *ə, ɜ, ɛ, ɛ, ɛ, m* betűk nem palatalizált (kemény) |d|, |z|, |l|, |n|, |s|, |t| hangokat jelölnek, akkor utánuk *ü, (a, ɜ, o, y)* betűt írunk. Ha palatalizált (lágy) |d'|, |ž|, |l'|, |n'|, |ś|, |t'| jelölnek,

akkor utánuk *и*, (*я*, *е*, *ě*, *ю*) betűt írunk. Ilyenkor az *и*, *я*, *е*, *ě*, *ю* jelöli az előtte álló mássalhangzó lágyságát.

кызы 'köhögtem' ~ *кызид* 'vetettél', *кыли* 'hallottam' ~ *кыли* 'maradtam'

[kɨzi] [kiɨid] [kɨli] [kɨli]

Vö.: *секыт*, *уксѣ*, *сю*, *нянь* [sékiɨ, ukso, su, náń]

2. A palatalizált |dʲ|, |zʲ|, |rʲ|, |nʲ|, |sʲ|, |tʲ| hangok lágyságát a *ь* (lágyságjel) jelöli a *ə*, *з*, *л*, *н*, *с*, *т* betűk után

– szóvégen

нянь, *выль* [náń, vɨlʲ]

– szó belsejében mássalhangzó előtt *няньды* [náńdi]

– *ы*, *ө* előtt

ньол, *ньылту* [ńel, ńɨlpu]

3. Szó elején írt *е*, *ě*, *ю*, *я* mindig |je|, |jo|, |ju|, |ja| hangkapcsolatokat jelöl. (Szó elején az *и* hangértéke azonban csak |i|!):

егыт, *ѣз*, *югыт*, *ялан*; *из* [jegɨt, joz, juɨt, jalan; iz]

4. Szó belsejében a *ь*, *ь*-t (lágy-, illetve keményjelet) követő *е*, *ě*, *ю*, *я* betűk |je|, |jo|, |ju|, |ja| hangkapcsolatokat jelölnek (azaz: szó belsejében mind mássalhangzó (akár lágy, akár kemény), mind magánhangzó után *е*, *ě*, *ю*, *я* betűkkel írjuk le a |je|, |jo|, |ju|, |ja| hangkapcsolatokat. A keményjelet ebben az esetben *minden* mássalhangzót jelölő betű után ki kell tenni!):

возьѣс, *басьяны*; *даньяны*, *эмъюм* [voʒʲjos, baɕjani; danjani, emjum]

5. Az *и* sosem jelöl |ji| hangértéket. A |ji| írásmódja: -йи-
бырйис [bɨrjɨs]

6. Az |ž|, |ʒ|, |č|, |č| affrikátákat jelölő (ж, з, ч, џ) és a (ж, и) betűk után mindig *е*, *и*, *о*, *у*, *а*, *ө*, *ы* betűt írunk. Ilyenkor az *е*, *и* hangértéke mindig csak |e|, illetve |i|.

Ige- és névszótő típusok

Igetövek

Az udmurt nyelvben tőtani szempontból két igecsoport van. Az egyik csoportba tartoznak azok az igék, melynek főnévi igenévi alakjában az infinitívusz képzője előtt *-i-* található (I.). A másik csoportba tartozó igékben a főnévi igenév képzője előtt *-a-* található (II.).

Az I. csoportba két igitípus tartozik. A legtöbb igenék két töve van: egy magánhangzós teljes tő (T_v), és egy mássalhangzós csonka tő (C_c): *minini*: *mini*-, *min*- (CVCv- igék); *liktini*: *likti*-, *likt*- (CVCCv- igék).

Egy kis számú igecsoport csak magánhangzós tövel rendelkezik: *juini*: *juj-* (T_v), *ju-* (C_v). Ezek mindegyike az irodalmi nyelvben CVv- alakú a főnévi igenév képzője előtt. (Nyelvjárásban *mijnj*, *junj* főnévi igenévi alakokat is találunk.)

A II. csoport igéinek is két tövük van. Ezek esetében a mássalhangzós a teljes tö (T_c), a magánhangzós a csonka tö (C_v): *užani*: *užal-*, *uža-*. Ebben az igecsoportban a csonka (magánhangzós tö) a terheltebb, a teljes tö csupán néhány alakban jelenik meg.

Névszótövek

Az udmurtban a névszótövek vagy mássalhangzósak (1.) vagy magánhangzósak (2.). A leíró nyelvtanban a toldalékmorféma és a tömorféma között található magánhangzót rendre a toldalékmorfémához sorolják. A tőtípusok:

1. a) *gurt*: *gurt-* (*gurte*) típus (a birtokjeleket *-e-* hangzóval veszi fel)
- b) *njl*: *njl-* (*njlj*) típus (a birtokjeleket *-j-* hangzóval veszi fel, főleg testrész és rokonságnevek)
- c) *šijn*: *šijn-* típus (a tö etimológikus *-m-*mel bővül)
- d) *ńules*: *ńules-*, *ńulesk-* típus (a tö *-k-*val bővül)
- e) *sereg*: *sereg-*, *serg-* típus (hangzóvesztés csak egyes toldalékok előtt)
2. a) *busj*: *busj-* (*busijn*) típus
- b) *Rossija*: *Rossija*, *Rossi-* típus (tővégi *-ja-*, *-je-* vesztő orosz jövevényszavak)
- c) *korka*: *korka-* (*korkan*) típus (Iness., Ill., Elat. ragokat vokális elem nélkül veszi fel)

Igeragozás

Időjelek

Az udmurt nyelvben négy egyszerű és nyolc összetett igeidő található.

Az egyszerű igeidők

Jelen idő (Pres.):	-sko-	magánhangzós töhöz, előtte a tőbeli <i>-j-</i> palatalizálódik, <i>-i-</i> lesz	<i>mjniško</i> <i>užaškod</i>	'megyek' 'dolgozol'
Jövő idő (Fut.):	-o-	mássalhangzós töhöz	<i>mjnodi</i> <i>užalod</i>	'menni fogtok' 'dolgozni fogsz'

I. múlt (Imperf.):	-i-	II. ige csoportban nincs jele, ekkor közvetlen a magánhangzós [C _v] tőhöz kapcsoljuk a személyragokat	<i>mīnim</i> <i>užazi</i>	'mentünk' 'dolgoztak'
II. múlt (Perf.):	(-em[-])	az irodalmi nyelvben bonyolult rendszer	(l. alábbi táblázat)	

Az összetett alakú igeidők

A fentebbi négy egyszerű alak és a létige Imperf. (*val*), illetve Perf. (*vjlem*) alakjának összetételével alkothatóak meg. Az összetett igeidők egy része a cselekvésnek nem csak külső, hanem belső (aspektus) időviszonyának kifejezésére is alkalmas.

1. Jelen idő + *val/vjlem*: egy már zajló cselekvés ideje alatt végbemenő esemény, általában folyamatos jelentéstartalommal

2. Jövő idő + *val/vjlem*: múltban zajló, rendszeres cselekvés

3. I. múlt idő + *val/vjlem*: egy múltbeli cselekvésnél korábbi cselekvés, ez az alak a cselekvés folyamatára koncentrál

4. II. múlt idő + *val/vjlem*: egy múltbeli cselekvésnél korábbi cselekvés, ez az alak az eredményre koncentrál

Módjelek

Az udmurtban három mód van: kijelentő mód, feltételes mód, felszólító mód.

A kijelentő módnak (Indicativus) nincs külön jele.

A feltételes mód (Conditionalis) jele a magánhangzós tőhöz járuló: *-sal(-)*.

A felszólító módnak (Imperativus) nincs külön jele. Csak második személyű alakjai vannak. Egyes számban a pusztá igető (CVC, illetve CVCC_v alakban), többes számban egy CVCe, CVCCe a felszólító módú alak (ld. táblázat).

[Van az udmurtban egy teljes paradigma, mely *med* + *futurum* alakú. Ez az optativus jellegű ragozási sor használható felszólító mód szerepben az 1., illetve 3. személyekben.]

Igenevek

Főnévi igenév

Képzője: *-ñj*. Az igeik magánhangzós tövéhez járul (I.: T_v, II. C_v)

<i>mīñj-</i> :	<i>mīñjñj</i>
<i>līktj-</i> :	<i>līktjñj</i>
<i>juñj-</i> :	<i>juñjñj</i>
<i>užai-</i> :	<i>užaiñj</i>

Melléknévi igenevek

1. Jelen idejű, folyamatos, aktív

Képzője: *-ś*, az ige magánhangzós tövéhez járul. Az I. csoportban a palatális mássalhangzó előtt a tövégi *-i-* palatalizálódik *-i-vé*.

<i>Inf.</i>	<i>Tő</i>	<i>Képző</i>	<i>Part.</i>
<i>mīnīnī</i>	<i>mīnī-</i>	<i>-ś</i>	<i>mīnīś</i>
<i>līktīnī</i>	<i>līktī-</i>		<i>līktīś</i>
<i>juīnī</i>	<i>juī-</i>		<i>juīś</i>
<i>užanī</i>	<i>uža-</i>		<i>užas</i>

2. Múlt idejű, befejezett

Állító alak

Képzője: I. csoportban: *-em*. Az ige csonka mássalhangzós (*-C_c*) tövéhez járul.

II. csoportban: *-m*. Az ige csonka, magánhangzós (*-C_v*) tövéhez járul.

<i>Inf.</i>	<i>Tő</i>	<i>Képző</i>	<i>Part.</i>
<i>mīnīnī</i>	<i>mīn-</i>	<i>-em</i>	<i>mīnem</i>
<i>līktīnī</i>	<i>līkt-</i>		<i>līktem</i>
<i>juīnī</i>	<i>ju-</i>		<i>juem</i>
<i>užanī</i>	<i>uža-</i>	<i>-m</i>	<i>užam</i>

Tagadó alak

Képzője: *-mte*, az ige magánhangzós (teljes, illetve csonka) tövéhez

<i>Inf.</i>	<i>Tő</i>	<i>Képző</i>	<i>Part.</i>
<i>mīnīnī</i>	<i>mīnī-</i>	<i>-mte</i>	<i>mīnīmte</i>
<i>līktīnī</i>	<i>līktī-</i>		<i>līktīmte</i>
<i>juīnī</i>	<i>juī-</i>		<i>juīmte</i>
<i>užanī</i>	<i>uža-</i>		<i>užamte</i>

Jelentése: lehet aktív vagy passzív

dīšetskem ad'ami 'tanult ember'
koram pu 'kivágott fa'

dīšetskīmte ad'ami 'tanulatlan ember'
koramte pu 'a fa, amit nem vágtak ki'

Másképpen: az állító alak képzője mindkét töfípus esetében *-m*. Ekkor a legegyszerűbben úgy hozható létre a igenévi alak, ha az ige PresSg3 alakját kiegészítjük a képzővel:

<i>Inf.</i>	<i>Sg3</i>	<i>Képző</i>	<i>Part.</i>
<i>mīnīnī</i>	<i>mīne</i>	<i>-m</i>	<i>mīnem</i>
<i>līktīnī</i>	<i>līkte</i>		<i>līktem</i>
<i>juīnī</i>	<i>jue</i>		<i>juem</i>
<i>užanī</i>	<i>uža</i>		<i>užam</i>

3. Jövő idejű, passzív (beálló)

Állító alak

Képzője: I. csoportban: *-ono*. Az ige mássalhangzós (C_c) tövéhez járul.

II. csoportban: *-no*. Az ige magánhangzós (C_v) tövéhez járul.

Másképpen: képzője *-no*. Ebben az esetben az I. csoportban a PresPl3, a II. csoportban a PresSg3 alakhoz kapcsoljuk a képzőt:

<i>Inf.</i>	<i>Pl3/Sg3</i>	<i>Képző</i>	<i>Part.</i>
<i>mīnīnī</i>	<i>mīno</i>	<i>-no</i>	<i>mīnono</i>
<i>līktīnī</i>	<i>līkto</i>		<i>līktono</i>
<i>juīnī</i>	<i>juo</i>		<i>juono</i>
<i>užanī</i>	<i>uža</i>		<i>užano</i>

Tagadó alak

Képzője: a) állítmányi szerepben: az állító alak + *evēl* tagadó ige
b) jelzői szerepben:

I. csoportban: *-ontem*. Az ige mássalhangzós (C_c) tövéhez.

II. csoportban: *-ntem*. Az ige magánhangzós (C_v) tövéhez.

<i>Inf.</i>	<i>Tő</i>	<i>Állító</i>	<i>Tagadó, állítmány</i>	<i>Tagadó, jelző</i>
<i>mīnīnī</i>	<i>mīn-</i>	<i>mīnono</i>	<i>mīnono evēl</i>	<i>mīnontem</i>
<i>līktīnī</i>	<i>līkt-</i>	<i>līktono</i>	<i>līktono evēl</i>	<i>līktontem</i>
<i>juīnī</i>	<i>ju-</i>	<i>juono</i>	<i>juono evēl</i>	<i>juontem</i>
<i>užanī</i>	<i>uža-</i>	<i>užano</i>	<i>užano evēl</i>	<i>užantem</i>

4. *-mon* képzős (ld. a határozói igeneveknél)

Határozói igenevek

Képzésük: minden határozói igenévképző a főnévi igenévvel megegyező módon az ige magánhangzós tövéhez járul.

1. -sa képzős határozói igenév

a) Egyidejűséget vagy előidejűséget fejezhet ki:
kid'oke minja ej vunetj 'messzire elmenvén nem felejtettem'
minam vorskem gurtam ucj pukšja kiržaz 'szülőházamra pacsirta ült és énekelte'
gurte bertsa verasal 'faluba visszatérve mondanám'
gužem gurtjosj potasa, tros gine l'ukazj 'nyáron a falvakban járva, sokat gyűjtöttek'

b) illetve egy másik igével párt alkotva az ige aspektusát módosíthatja: általában a képzővel (-sa) elátott ige adja az alapjelentést, a második (ragozott és módjelekkel ellátott) ige sok esetben a cselekvés befejezettségét fejezi ki:

duíne vjljš veš tijo-burdoez urod šijnmin ucjša bittid-ke 'ha a világ összes madarát rossz szemmel megnézted' (tkp. ha a világ összes madarát rossz szemmel nézve befejezted);

c) előfordulhat, hogy a páros ige új jelentésű szintagmát alkot:

pižin ujasa vetlikizj og-pol šajtan šjrlj n o jleš pižžä paš karnj kosem. 'ahogy egyszer csónakkal haladtak, Sajtan azt parancsolta az egernek, hogy lyukassza ki Noé hajóját (tkp. csónakban úszva járásukkor egyszer Sajtan az egernek Noé csónakját lyuk[assá] csinálni parancsolta)

2. -tek képzős határozói igenév

A -sa képzős határozói igenév tagadó jelentésű párja.
keškemjt pi'em kad' vue so višon, vakjtse juatek 'rémisztő felhőként jön a betegség, idejét sem kérdi (= idejét sem kérdezve)

3. -ku képzős határozói igenév

Egyidejűséget, illetve időtartamot fejez ki. Sajátossága, hogy birtokos személyragokat kaphat.

tazalikež višiku gine valalo 'csak ha betegek vagyunk, akkor becsüljük az egészséget' (tkp. az egészséget betegségkor csak megértik)

tazalikež višikum gine valaj 'csak amikor beteg voltam, akkor értettem meg, mi az egészség' (tkp. az egészséget betegeskedésemkor csak megértettem)

vatskemen šudiku liđjan-verunjos 'bújócskázáskor [használt] kiolvasók'

siemed potjku, k a m vamen no ujasa potod 'ha megéhezel, a Kámán is átúszol' (tkp. megéhezve, a Kámán is átúszva mész')

čjlkak vjľ už bordj kutskjku 'amikor egészen új dologhoz fogva' (tkp. egészen új dologhoz fogáskor)

čjlkak vjľ už bordj kutskjku 'amikor egészen új dologhoz fog' (tkp. egészen új dologhoz fogásakor)

4. -tož képzős határozói igenév

A cselekvésnek időbeli végpontját határozhatja meg, ehhez is kapcsolható személyjel:

adžjtožam ljdži 'olvastam, amíg láttam'

5. -mon képzős határozói igenév

Alakja megegyezik a lehetőséget kifejező melléknévi igenévvel. Az azonos alakúság eltérő mondattani szerepet takar: ha a -mon képzős igenév a mondatban jelző vagy állítmány, akkor szófaja melléknévi igenév; ha határozó, akkor határozói igenév. Ez nem meglepő, ha arra gondolunk, hogy az udmurtban nincs morfológiai különbség a melléknév jelzői és a határozói használata során.

koňj bįžjmon, šor bįžjmon nákjrtiškisal ke! 'ha mókusfutástól, nyestfutástól nyikorogna'

ullašan puňjřjmon, villašan tudžjmon ke lujsal! 'ha alulról elterülő, felülről eláradó lenne'

miľemlj tunne uljmon náňmes šot 'mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma (= nekünk ma élni való kenyerünket add)'

Igeragozási táblázatok

Kijelentő mód

Jelen idő, állító ragozás

	<i>Tő</i>	<i>Pres.</i>	<i>Vx</i>	<i>I.</i>	<i>Tő</i>	<i>Pres.</i>	<i>Vx</i>	<i>II.</i>
mon	mįnj-	-ško-	–	mįniško	uža-	-ško-	–	užaško
ton			-d	mįniškod			-d	užaškod
so	mįne	–	–	mįne	uža-	–	–	uža
mi	mįnj-	-ško-	-m	mįniškom	uža-	-ško-	-m	užaškom
ti			-dį	mįniškodį			-dį	užaškodį
soos	mino	–	–	mįno	užalo	–	–	užalo

Jelen idő, tagadó ragozás

	Tagadó ige	Tő	Pres.	I.	Tő	Pres.	II.
mon	ug	mĭnj-	-škj	ug mĭniški	uža-	-škj	ug užaški
ton	ud			ud mĭniški			ud užaški
so	ug	mĭnj	–	ug mĭnj	uža	–	ug uža
mi	um	mĭnj-	-ške	um mĭniške	uža	-ške	um užaške
ti	ud			ud mĭniške			ud užaške
soos	ug	mino	–	ug mĭno	užalo	–	ug užalo

Jövő idő, állító ragozás

	Tő	Fut.	Vx	I.	Tő	Fut.	Vx	II.
mon			–	mĭno			–	užalo
ton			-d	mĭnod			-d	užalod
so	mĭn-	-o-	-z	mĭnoz	užal-	-o-	-z	užaloz
mi			-m	mĭnom			-m	užalom
ti			-dj	mĭnodj			-dj	užalodj
soos			-zj	mĭnozj			-zj	užalozj

Jövő idő, tagadó ragozás

	Tagadó ige	Tő	I.	Tő	II.
mon	ug		ug mĭnj		ug uža
ton	ud	mĭnj	ud mĭnj	uža	ud uža
so	uz		uz mĭnj		uz uža
mi	um		um mĭne		um užale
ti	ud	mĭne	ud mĭne	užale	ud užale
soos	uz		uz mĭne		uz užale

I. múlt idő, állító ragozás (Imperf.)

	<i>Tő</i>	<i>Praet.</i>	<i>Vx</i>	<i>I.</i>	<i>Tő</i>	<i>Praet.</i>	<i>Vx</i>	<i>II.</i>
mon	mĭn-	-i-	-	<i>mĭni</i>	uža-	-j	-	<i>užaj</i>
ton			-d	<i>mĭnid</i>			-d	<i>užad</i>
so			-z	<i>mĭniz</i>		-	-z	<i>užaz</i>
mi			-m	<i>mĭnim</i>			-m	<i>užam</i>
ti			-dĭ	<i>mĭnidĭ</i>			-dĭ	<i>užadĭ</i>
soos			-zĭ	<i>mĭnizĭ</i>			-zĭ	<i>užazĭ</i>

I. múlt idő, tagadó ragozás (Imperf.)

	<i>Tagadó ige</i>	<i>Tő</i>	<i>I.</i>	<i>Tő</i>	<i>II.</i>
mon	<i>ej</i>	mĭnj	<i>ej mĭni</i>	uža	<i>ej uža</i>
ton	<i>ed</i>		<i>ed mĭni</i>		<i>ed uža</i>
so	<i>ez</i>		<i>ez mĭni</i>		<i>ez uža</i>
mi	<i>em</i>	mĭne	<i>em mĭne</i>	užale	<i>em užale</i>
ti	<i>ed</i>		<i>ed mĭne</i>		<i>ed užale</i>
soos	<i>ez</i>		<i>ez mĭne</i>		<i>ez užale</i>

II. múlt idő, állító ragozás (Perf.)

Ez az igealak az udmurt irodalmi nyelvben rendkívül sajátos paradigmát alkot. Az eddig megszokott szabályossággal szemben rendkívül kevert, sokféle elemet felhasználó ragozási sort találunk: ez a kevert paradigma használatos némi eltéréssel a legtöbb nyelvjárásban is, pl. kirikmaszi, beszermán stb. Más nyelvjárásokkal szemben a beszermánban a Sg3/Pl3 alaknak is van személyre utaló végződése (-*ez*, illetve -*zĭ*).

Az egyes szám és többes szám 1. személyben jelentkező -*ške*- és a többes szám 2. és 3. személyben megjelenő -*l'a*- formáns gyakorító képzői eredetű. Megjelenésére ezekben az alakokban nincs magyarázat. A különböző számú és személyű alakokban az egyetlen közös elem az -*m* morféma, amely eredetét tekintve a befejezett melléknévi igenév képzőjével azonos.

Inf.	Tõ		Idõjel	Vx	Íráskép	
mijninj užanj	mijn ¹ - uža-	-ške ² -	-m-	–	mjniškem užaškem	Sg1
	mijne ² -			-ed	mjnemed užamed	Sg2
	uža-	–		–	mjnem užam	Sg3
	mijn ¹ - uža-	-ške ² -		-mij	mjniškemmi užaškemmi	Pl1
		-lla-		-dij	mjinilla užallamdi	Pl2
				– ³	mjinilla užallam	Pl3

1. A *-sk-* és a *-l'la-* képző előtt a tövégi veláris *-j-* palatalizálódik
2. A tövégi magánhangzó *-e-*, mint mindig az *-m* befejezett melléknévi igené képzője előtt
3. Lehet használni személyraggal is: *užal'amzj*

A II. múlt időnek kis elterjedtségű, de áttekinthetőbb paradigmája az ún. bavlí típusú (megtalálható még a krasznoufimszki nyelvjárásban). Ez a paradigma tulajdonképpen a befejezett melléknévi igenév birtokos személyjelekkel ellátott formáit használja a II. múlt kifejezésére.

Inf.	Tő	Időjel	Vx		
mijnij užanj	mijne ¹ - uža ¹ -	-m-	-e	mijneme užame	Sg1
			-ed	mijnemed užamed	Sg2
			(-ez)	mjnem(ez) užam(ez)	Sg3
			-mij	mijnemmi užammi	Pl1
			-dij	mijnemdij užamdij	Pl2
			-zj	mijnemzj užamzj	Pl3

1. Az ige töve a jelen idő, kijelentő mód Sg3 alakkal egyezik meg

Az ige II. múlt ideje, tagadó alakok (Perf.)

A II. múlt tagadó alakjai kétfélék lehetnek: egyszerűek vagy összetettek. Az egyszerű tagadó alakok az állító alakok *-m* képzője helyére tett *-mte* képzővel hozhatók létre, a befejezett melléknévi igenév tagadó alakjaihoz hasonlóan. (A D nyelvjárások megoldása.)

Inf.	Tő		NegIdőjel	Vx	Íráskép	
mjininj užanj	mjinj ¹ - uža-	-škj ² -	<i>-mte-</i>	-e ³	mjiniskimteje ⁴ užaskimteje	Sg1
	mjinj ² - uža-	-		-ed	mjinimtejed ⁴ užamtejed	Sg2
				-	mjinimte užamte	Sg3
		-škj ² -		-mj	mjiniskimtemj užaskimtemj	Pl1
	mjinj ¹ - uža-	-l'la-		-dj ³	mjinill'amedj užal'amedj	Pl2
				-zj ³	mjinill'amezj užal'amezj	Pl3

1. A *-sk-* és a *-l'la-* képző előtt a tövégi veláris *-j-* palatalizálódik (mint eddig mindig)
2. A tövégi magánhangzó *-j-* lesz, mint az *-mte* tagadó befejezett melléknévi igenév képzője előtt.
3. Szemben az állító alakkal, itt van Sg1-ben és Pl2, 3-ban is személyrag!
4. A személyrag *-j-* hiátustöltővel kapcsolódik a tőhöz.

Az összetett tagadó alakok a II. múlt idejű állító alak elé tett *evél* tagadószóval hozhatók létre (az É nyelvjárások megoldása):

mon *evél* mjiniskem
ton *evél* mjinemed
soos *evél* mjinill'am stb.

Felszólító mód

Inf.	Sg2	Pl2	Sg2 tiltás	Pl2 tiltás
mjininj	mjin	mjne	en mjin	en mjne
liktinj	liktj	likte	en liktj	en likte
dašanj	daša	dašale	en daša	en dašale

[Optativus]

	<i>Sg</i>	<i>Pl</i>	<i>Sg tiltás</i>	<i>Pl tiltás</i>
1.	<i>med mjno</i>	<i>med mynom</i>	<i>medaz mjni</i>	<i>medaz mjne</i>
2.	<i>med mjinod</i>	<i>med mjinodj</i>	<i>medaz mjni</i>	<i>medaz mjne</i>
3.	<i>med mjnoz</i>	<i>med mjnozj</i>	<i>medaz mjni</i>	<i>medaz mjne</i>

Feltételes mód

	<i>Állító</i>		<i>Tagadó</i>	
<i>Sg1</i>	<i>liktiisal</i>	<i>dašasal</i>	<i>ej liktiisal</i>	<i>ej dašasal</i>
<i>Sg2</i>	<i>liktiisal(id)</i>	<i>dašasal(id)</i>	<i>ej liktiisal(id)</i>	<i>ej dašasal(id)</i>
<i>Sg3</i>	<i>liktiisal(iz)</i>	<i>dašasal(iz)</i>	<i>ej liktiisal(iz)</i>	<i>ej dašasal(iz)</i>
<i>Pl1</i>	<i>liktiisalmj</i>	<i>dašasalmj</i>	<i>ej liktiisalmj</i>	<i>ej dašasalmj</i>
<i>Pl2</i>	<i>liktiisaldj</i>	<i>dašasaldj</i>	<i>ej liktiisaldj</i>	<i>ej dašasaldj</i>
<i>Pl3</i>	<i>liktiisalzi</i>	<i>dašasalzi</i>	<i>ej liktiisalzi</i>	<i>ej dašasalzi</i>

Létige ragozása

Jelen idő, állító alak: *van*Jelen idő, tagadó alak: *evel*Jövő idő, állító alak (*a luinj* 'lesz' tőből)

	<i>Tő</i>	<i>Fut.</i>	<i>Vx</i>	
<i>Sg1</i>	<i>lu-</i>	<i>-o-</i>	–	<i>luo</i>
<i>Sg2</i>			-d	<i>luod</i>
<i>Sg3</i>			-z	<i>luoz</i>
<i>Pl1</i>			-m	<i>luom</i>
<i>Pl2</i>			-dj	<i>luodj</i>
<i>Pl3</i>			-zj	<i>luozj</i>

Jövő idő, tagadó ragozás

	<i>Tagadó ige</i>	<i>Tő</i>	
<i>Sg1</i>	<i>ug</i>	<i>lu</i>	<i>ug lu</i>
<i>Sg2</i>	<i>ud</i>		<i>ud lu</i>
<i>Sg3</i>	<i>uz</i>		<i>uz lu</i>
<i>Pl1</i>	<i>um</i>	<i>lue</i>	<i>um lue</i>
<i>Pl2</i>	<i>ud</i>		<i>ud lue</i>
<i>Pl3</i>	<i>uz</i>		<i>uz lue</i>

I. múlt idő, állító ragozás (Imperf.)

a) a *luiŋj* 'lesz' töből¹

	<i>Tő</i>	<i>Praet.</i>	<i>Vx</i>	
<i>Sg1</i>	lu-	-i-	-	<i>lui</i>
<i>Sg2</i>			-d	<i>luid</i>
<i>Sg3</i>			-z	<i>luiz</i>
<i>Pl1</i>			-m	<i>luim</i>
<i>Pl2</i>			-ḍj	<i>luiḍj</i>
<i>Pl3</i>			-ẓj	<i>luiẓj</i>

b) a *val* alak használatával*mon no oṭj val; soos no oṭj val; mi no oṭj val*(Minden számban és személyben azonosan: *val*)

I. múlt idő, tagadó ragozás (Imperf.)

a) a *luiŋj* 'lesz' töből

	<i>Tagadó ige</i>	<i>Tő</i>	
<i>Sg1</i>	<i>ej</i>	lu	<i>ej lu</i>
<i>Sg2</i>	<i>ed</i>		<i>ed lu</i>
<i>Sg3</i>	<i>ez</i>		<i>ez lu</i>
<i>Pl1</i>	<i>em</i>	lue	<i>em lue</i>
<i>Pl2</i>	<i>ed</i>		<i>ed lue</i>
<i>Pl3</i>	<i>ez</i>		<i>ez lue</i>

b) a *val* használatával*mon no oṭj ej val; soos no oṭj ej val; mi no oṭj ej val*(Minden számban és személyben azonosan: *ej val*)¹ A *luiŋj* mintájára ragozódnak a CVV- tövű igék, mint pl. *šuiŋj*, *juŋj* stb.

II. múlt idő, állító ragozás (Perf.)

a) a *luiŋi* 'lesz' tőből

Inf.	Tő		Időjel	Vx		
luiŋi	lui ¹ -	-ške ² -	-m-	–	luiškem	Sg1
	lue ² -	–		-ed	luemed	Sg2
				–	luem	Sg3
	lui ¹ -	-ške-		-mĭ	luiškemmĭ	Pl1
		-l'la-		-dĭ	luil'lamdĭ	Pl2
				–	luil'lam	Pl3

1. A -ške- és a -l'la- képző előtt a tővégi veláris -j- palatalizálódik (mint eddig mindig)

2. A tővégi magánhangzó -e-, mint az -m befejezett melléknévi igenév képzője előtt.

b) a *vilem* használatávalEgyes számban: *vilem*: so no otĭn vilem 'ő is ott volt'Többes számban: *vilil'lam*: soos no otĭn vilil'lam 'ők is ott voltak'Az összetett igealakokhoz a *val* és *vilem* megfelelő alakjai használatosak.

Főnévragozás

Számjelek

Az udmurtban van egyes szám (Sg) és többes szám (Pl). A Sg. nulla morféma, a Pl. jele az irodalmi nyelvben *-jos*, *-os*. Magánhangzós tőhöz az *-os*, mássalhangzós tőhöz a *-jos* járul:

gurt 'falu' ~ *gurt-jos* 'falvak'
busj 'mező' ~ *busj-os* 'mezők'

Egyes nyelvjárások az irodalmi nyelvi mintára hozzák létre a többes számú alakokat, más nyelvjárásokban minden esetben a *-jos* használatos. A nyelvjárásokban a *-jos -j-* eleme összeolvadhat az előtte álló mássalhangzóval:

pinal 'gyerek': ir. *pinaljos* ~ nyj. *pinal'l'os* 'gyerekek'

Az *-os*, *-jos* Pl. jel használatos a függő esetekben és a birtokjeles alakokban is.

A többes szám jele mindig megelőzi a ragokat és a birtokos személyjeleket.

gurt 'falu': *gurt-jos* 'falvak' ~ *gurt-jos-in* 'falvakban' ~ *gurt-jos-mj* 'falvaink'
busj 'mező': *busj-os* 'mezők' ~ *busj-os-in* 'mezőkön' ~ *busj-os-mj* 'mezőink'

Esetragok (Cx)

Az udmurtban 15 esetrag van. Ezeket az esetragokat minden főnévi értékben használt szó felveheti, egyes és többes számban egyaránt. Anyagnevek többes száma – a magyarhoz hasonlóan – annak fajtáját nevezi meg. (*vu* 'víz' ~ *vuos* 'vizek'). A mai udmurt nyelvben az élőtl jelentő főneveket a helyjelölő esetekben (Iness., Illat., Elat., Trans., Term., Egr.) nem ragozzák. Abban az esetben, ha az élőtl jelentő szó fogalmat jelöl (azaz nem személyt, hanem pl. foglalkozást), akkor ragozható: *so emjašin uža* 'ő orvosként dolgozik'

1. *Nominativus (Nom.)*. Ragja: Ø. A mondatban lehet: alany, névszói állítmány, jelző. Általában alanyeset van a névutók előtt is.

2. *Accusativus (Acc.)*. Lehet ragtalan és ragos. A ragos accusativus lehet Acc. ragos vagy a birtokjel accusativusi alakjával ellátott.

Erre a hármas megoszlásra használati szabályt adni pillanatnyilag nem tudunk. Azt tartják, hogy a ragtalan forma határozatlan vagy általános tárgy esetén használatos. Vannak azonban ellenkező példák is:

muketse maďonez So čektem sooslj, šuem 'Más példázatot is adott eléjük, mondván:' Mt. 13, 24

s később, egy másik helyen:

muket mađ'on So čektem soosli, šuem 'Más példázatot is adott eléjük, mondván:' Mt. 13, 31

Az első (a szövegben korábbi) példában van *Acc.* rag (még determináns is, l. később), a második példában pedig nincs, jöllehet az első említéskor várni a ragtalan formát (= határozatlan).

Egy biztos szabályt adhatunk: ha a tárgyesetbe kerülő dolog *valaminek a része, és erre a részre, s nem az egészre utalunk*, illetve *az egészre utalunk ugyan, de az a valami valakinek a tulajdona* (vagy akár csak a legkisebb köze van hozzá), akkor használjuk a megfelelő birtokjel accusativusi alakját.

Az udmurtban a mai napig használatos a tárgynak az ilyen módon való megjelölése. Ezt a megoldást a régi magyar nyelvben is megtaláljuk: *öt marháját vitték el* 'öt marhát vittek el tőle (nem az összeset)'. Ez a partitivusi használat általános az udmurtban, ha a tárgyesetbe kerülő szó:

- a) mértékjelzős szó birtokos személyraggal;
- b) számnévi jelzős szerkezetben található;
- c) névmási jelzős kifejezésben található (határozatlan névmás [számnév] jelzőként) vonatkozó névmásokkal áll kapcsolatban;
- d) minden jelző nélkül is állhat, ha pl. anyagnév stb.

odik-no čarka kabaktes šotsaldj-ke (a) 'ha egy pohárka kocsmai pálinkátokat adnátok' VNpk. 276. = 'ha adnátok egy pohár vodkát'

ežit-gine kot-čorigde vaj al'i minim (b) 'legalább egy kevés haladat adj most nekem' VNpk. 125. = 'csak egy kis halat adj'

čigsa bašti odik njerde (b) 'letörvén elővettem egy vesszőtöket' VNpk. 298. = 'letörtem és elvettem egy vesszőt'

ma-minda kartopkamez šiidi (c) 'a mennyi burgonyánkat megettetek' VNpk. 108. = 'mennyi krumplit megettetek'

šot mi'em azvešte (d) 'adj nekünk az ezüstödből' Wichm. I. 147. = 'adj nekünk ezüstöt'

3. Genitivus (Gen.). Ragja **-len**. Fő funkciója a birtokos jelző kifejezése. Az udmurtban – a magyarhoz hasonlóan – a birtokszón általában szerepeltetni kell a birtokjelet. Ha a birtokszó *Acc.*-ban van, ez a *Gen.* rag nem használható (helyette *Abl.* kell).

Ha a birtokviszonyt *N-Gen.* + *N-Px* szerkezettel fejezzük ki, az bizonyos esetekben fókuszálást is jelent.

šaška žin tuž nap 'nagyon erős a virágillat' ~ *šaškalen žinez tuž nap* 'a virág illata nagyon erős' = 'a virág az, aminek erős illata van' vagy 'az erős illat az, ami a virág fő jellemzője' (Hangsúlytól függően. A *Gen.* nélküli esetben nem élhetünk ezzel az eszközzel.).

škola sadjn pinaljos užalo 'az iskolai kertben gyerekek dolgoznak' = 'az iskola melletti kertben' ~ *školalen sadaz pinaljos užalo* 'az iskola kertjében gyerekek dolgoznak' = 'az iskola által birtokolt kertben, ami bárhol lehet'

Az 'akar, szeretne' kifejezése az udmurtban birtokos szerkezettel történik: *atajlen šiemez pote* 'az apa aludni szeretne/akar; az apa álmos'

A szerkezet tehát: *N-Gen PartPerf-Px potijnj* ige 3. személyű alakja a megfelelő időben és módban. A Px mindig a N számával és személyével egyezik meg (pl.: *mįnam jueme potiz* 'inni akartam/szerettem volna; szomjas lettem'; *solen marke veramez potiz* 'mondani akar vmit').

4. Ablativus (Abl.). Ragja *-leš*. Kifejezhet eredet-, ok-, helyhatározót, sok igének vonzata. A hasonlítóskor az, amihez hasonlítunk *Abl.*-ba kerül:

nįleş čeber 'szebb a lánynál'

gurežleş žužįt 'a hegynél magasabb'

Fontos funkciója a birtokos jelző kifejezése. Ha a birtokszó accusativusba kerül, akkor a birtokos Ablativus ragot kap (nem Genitivust!):

atajlen korkajež 'az apa háza'

de: *atajleş korkaze* 'az apa házát'

5. Dativus (Dat.). Ragja *-lį*. Részeshatározó, időhatározó (időtartam), célhatározó és eredményhatározó lehet. A magyar részeshatározóhoz hasonlóan személytelen kifejezésekben is Dat használatos:

atajlį val šotiz 'az apának lovat adott'

kųat' časlį mįnįzį 'három órára (= három órányi időre) mentek'

vulį vaškiz 'vízért ment le'

ađami vallį permiz 'az ember lóvá változott'

atajlį mįnįnį kule 'az apának mennie kell'

6. Caritivus (Car.). Ragja *-tek*. Valaminek a hiányát fejezi ki, 'vmi nélkül' jelentéssel fordítható, a mondatban általában módhatározó:

užtek ulįnį uz lu 'munka nélkül nem lehet élni'

7. Adverbialis (Adv.). Ragja *-ja*. Magyarra 'vmi szerint, alapján, mintájára, vmilyen módra, vminek folyamán' szerkezetekkel fordítható.

soos mįnam malpameja užalo 'ők az én elképzelésem szerint dolgoznak'

so dįrja ađamijen gondįren ođįg gurtįn ulįzį 'akkor [= az idő szerint] az ember és a medve egy faluban lakott'

Sok esetben a magyar *-i* képzőnek felel meg:

finn-ugor kįltodonja kafedra 'finnugor nyelv tudományi tanszék' (vö. Elat.)

8. *Instrumentalis (Inst.)*. Ragja *-en/-in*. Az *-e-s* alak *-j-* hiátustöltővel járul a többszótagú magánhangzós tövű szavakhoz. Az *-in* használatos az 1.b típusú névszók (főleg testrészs- és rokonságnevek) esetében egyes számban. Többes számban mindig *-in* használatos. Főleg eszköz- és társhatározó.

Több alany esetében mellérendelést is kifejezhet:

vaškala dirja ad'amijen gondiren odig gurtin ulizi 'régén az ember és a medve egy faluban lakott'
ta sizilen tulisez majin todisal? 'ezt az őszt és a tavaszt miről ismerem fel?

9. *Approximativus (Appr.)*. Ragja *-lań*. Magyarra 'vmi felé, vmi irányába' névutós szerkezettel fordítható. Ritkán használatos, kifejezhet hely- vagy időhatározót.

vorgoronjos gurtlań koškizi 'a legények a falu felé mentek el'
kuž jirsiosiz šerlań sinamjn 'hosszú haja hátrafésülve'

10. *Inessivus (Iness.)*. Ragja *-in*. (A 2.b típusú, *korka* stb. szavak esetében *-n*. Ebbe csoportba tartoznak azok a helynevek is, amelyek ragozott alakjukban bővülnek egy *-la-* elemmel: *Gožña: Gožňalan* 'Gozsnyában')

A mondatban lehet:

a) helyhatározó: az udmurtban nincs meg a külső és belső helyviszonyra-gok rendszere. Az *Iness* olyan helyhatározó lehet, amely *Hol?* kérdésre válaszol, függetlenül attól, hogy a törtézés valaminek a belsejében, vagy felületén zajlik:

giđin valjos tetčalo 'az istállóban lovak ugrálnak'
bušjosjn ad'amios zol užalo 'a mezőkön keményen dolgoznak az emberek'

b) állapothatározó:

emjašjn uža 'orvosként dolgozik'

c) időhatározóként (az *Ill.*-szal szabadon váltakozva) időpontot ad meg.

tolon viť časjn pumiškim. 'tegnap öt órakor találkoztunk'

11. *Illativus (Ill.)*. Ragja *-e/-i*. Az *-e-s* alak *-j-* hiátustöltővel járul a több szótagú magánhangzós tövű szavakhoz. Többes számban mindig *-i* használatos. A 2.b típusú, *korka* stb. szavak esetében a rag alakja: *-Ø*. Ebbe csoportba tartoznak azok a helynevek is, amelyek ragozott alakjukban *-la-* elemmel bővülnek: *Gožña: Gožňala* 'Gozsnyába'

A mondatban lehet:

a) helyhatározó (hová?), függetlenül attól, hogy a törtézés valaminek a belsejébe, vagy felületére irányul:

giđe valjos bertizi 'az istállóba a lovak visszajöttek'
bušjosj ad'amios potizi 'kimentek a mezőkre az emberek'

b) eredményhatározó:

soje tolon d'eputate birjizi 'öt tegnap képviselővé választották'

c) időhatározóként (az *Iness*-szal szabadon váltakozva) időpontot ad meg:

tolon vi' čase pumiškim 'tegnap öt órakor találkoztunk'

12. Elativus (Elat.). Ragja: *-iš*. A 2.b típusú, *korka* stb. szavak esetében *-š*. Ebbe a csoportba tartoznak azok a helynevek is, amelyek ragozott alakjukban *-la-* elemmel bővülnek: *Gožña: Gožňalaš* 'Gozsnyából'.

Az *Elat.* helyhatározó (honnan?), függetlenül attól, hogy a történet valaminek a belsejéből, vagy felületéről indul:

gidiš valjos azbare bižiloži 'az istállóból a lovak az udvarra futottak'

busjoš ad'amios bertizi 'visszatértek az emberek a mezőkről'

Egyes igék vonzata: *šed'tiŋi* 'talál': *mon soje ŋuleskiš šed'ti* 'az erdőben találtam meg'

Sok esetben felel meg a magyar *-i* képzős melléknemeknek:

Segediš uniŋveri'tet 'szegedi egyetem' (vö. Adv.)

mon Muskojš emjaš 'én moszkvai orvos vagyok'

13. Transitivus (Trans.). Ragja *-eti/-ti*. Az *-e-s* alak *-j-* hiátustöltővel járul a többszótagú magánhangzós tövű szavakhoz. Többes számban csak *-ti* alakban.

Helyhatározó, olyan esetekben használatos, amikor valami mozgásban van, vagy ha a cselekvés valamin keresztül történik:

urameti niļjos jumšalo 'az utcán lányok sétálnak'

mijn ta piči šurti 'menj e folyó mentén'

ešeti korka piriž 'belépett az ajtón a házba'

14. Terminativus (Term.). Ragja *-ož*. Hely- vagy időhatározóként egyaránt a cselekvés végpontját adja meg (az *Egr.* párjaként használatos):

valjos gidož bižizi 'a lovak az istállóig futottak'

kuiat' časož soos uz berte 'nem fognak hat óráig (= hat órára) visszajönni'

15. Egressivus (Egr.). Ragja *-išen*. A 2.b típusú, *korka* stb. szavak esetében *-šen*. Ebbe a csoportba tartoznak azok a helynevek, amelyek ragozott alakjukban *-la-* elemmel bővülnek: *Gožña: Gožňalašen* 'Gozsnyától'.

Hely- vagy időhatározóként egyaránt a cselekvés kiinduló pontját adja meg (a *Term.* párjaként használatos):

valjos korkašen gidož bižizi 'a lovak a háztól az istállóig futottak'

kuiŋ časišen kuiat' časož soos ug vaŋmo 'háromtól hat óráig nem érnek rá'

Birtokos személyjelek (Px)

	Px
Sg1	-e/-j
Sg2	-ed/-id
Sg3	-ez/-iz
Pl1	-m _j
Pl2	-d _j /-n _j
Pl3	-z _j /-s _j

Az -e-s alak -j- hiátustöltővel járul a többszótagú magánhangzós tövű szavakhoz. Többes számban mindig -j használatos. Az -j használatos az 1.b típusú névszók (főleg testrés- és rokonságnevek) esetében egyes számban is.

A Pl2 és Pl3 zöngétlen mássalhangzós allomorfjait zöngétlen mássalhangzós tövek esetében használjuk. Ezért a többes szám jele után is minden esetben a zöngétlen forma áll. (A Sg2, Sg3 alakoknak is lehet nyelvjárási lejegyzésben zöngétlen mássalhangzós allomorfját találni. Ilyenkor szinte minden esetben a következő szó szókezdő zöngétlen magánhangzója okozza az allomorf megjelenését: *tijnj karkajed* 'a te házad'.)

Esetrag és birtokos személyjel sorrendje

a) Px + Cx

Az -l- elemet is tartalmazó, ősi esetraggal kombinált Cx-k esetében a sorrend: **Px + Cx** (*Gen., Abl., Dat., Appr.*).

A kései keletkezésű Acc. esetében is **Px + Cx** sorrendet találunk, továbbá a Caritivus és az Adverbialis is **Px + Cx** sorrendet mutat.

b) Cx + Px

Az ősi eredetű helyviszonyragok esetében a sorrend mindig: **Cx + Px**.

A szóbelseji helyzetbe kerülő esetragok esetében sajátos allomorfokat találunk:

Elat.: -jst-

Iness. és Ill.: -a-

Term.: -oza- (lehetséges **Px + Cx** sorrend is: *busijezoz*, ez a ritkább)

Összefoglaló ragozási táblázat

Eset	Alakja		Birtokjellel (Sg3)	
Nominativus	<i>gurt</i>	<i>busi</i>	<i>gurtez</i>	<i>busijez</i>
Accusativus ragtalan	<i>gurt,</i>	<i>busi,</i>		
	ragos <i>gurtez</i>	<i>busijez</i>	<i>gurteze</i>	<i>busize</i>
Genitivus	<i>gurtlen</i>	<i>busilen</i>	<i>gurtezlen</i>	<i>busijezlen</i>
Ablativus	<i>gurtleš</i>	<i>busileš</i>	<i>gurtezleš</i>	<i>busijezleš</i>
Dativus	<i>gurtli</i>	<i>busili</i>	<i>gurtezli</i>	<i>busijezli</i>
Caritivus	<i>guritek</i>	<i>busitek</i>	<i>gurteztek</i>	<i>busijeztek</i>
Adverbialis	<i>gurtja</i>	<i>busija</i>	<i>gurtezja</i>	<i>busijezja</i>
Instrumentalis	<i>gurtin</i>	<i>busijen</i>	<i>gurteniz</i>	<i>busijeniz</i>
Approximativus	<i>gurtlañ</i>	<i>busilañ</i>	<i>gurtezlañ</i>	<i>busijezlañ</i>
Inessivus	<i>gurtin</i>	<i>busijn</i>	<i>gurtaz</i>	<i>busijaz</i>
Illativus	<i>gurte</i>	<i>busije</i>	<i>gurtaz</i>	<i>busijaz</i>
Elativus	<i>gurtis</i>	<i>busijs</i>	<i>gurtisztiz</i>	<i>busijisztiz</i>
Translativus	<i>gurteti</i>	<i>busijeti</i>	<i>gurteziz</i>	<i>busijetiz</i>
Terminativus	<i>gurtož</i>	<i>busiož</i>	<i>gurtožaz</i>	<i>busiožaz</i>
Egressivus	<i>gurtisen</i>	<i>busijsen</i>	<i>gurtiseniz</i>	<i>busijseniz</i>

A többes számú alakok esetében a szó tövét közvetlenül követi a *Pl.* jele. A *Pl.* jelhez minden toldalék (rag- és jelmorféma) *-i-* kötőhangzóval kapcsolódik. A *Trans.* elveszti az *-e-* kötőhangzót.

Eset	Alakja		Birtokjellel (Sg3)	
Nominativus	<i>gurtjos</i>	<i>busjos</i>	<i>gurtjosiz</i>	<i>busjosiz</i>
Accusativus	<i>gurtjosti,</i>	<i>busjosti,</i>		
	<i>gurtjosiz</i>	<i>busjosiz</i>	<i>gurtjosse</i>	<i>busjosse</i>
Genitivus	<i>gurtjoslen</i>	<i>busjoslen</i>	<i>gurtjosizlen</i>	<i>busjosizlen</i>
Ablativus	<i>gurtjosleš</i>	<i>busjosleš</i>	<i>gurtjosizleš</i>	<i>busjosizleš</i>
Dativus	<i>gurtjosli</i>	<i>busjosli</i>	<i>gurtjosizli</i>	<i>busjosizli</i>
Caritivus	<i>gurtjostek</i>	<i>busjostek</i>	<i>gurtjosiztek</i>	<i>busjosiztek</i>
Adverbialis	<i>gurtjosja</i>	<i>busjosja</i>	<i>gurtjosizja</i>	<i>busjosizja</i>
Instrumentalis	<i>gurtjosin</i>	<i>busjosin</i>	<i>gurtjosiniz</i>	<i>busjosiniz</i>
Approximativus	<i>gurtjoslañ</i>	<i>busjoslañ</i>	<i>gurtjosizlañ</i>	<i>busjosizlañ</i>
Inessivus	<i>gurtjosin</i>	<i>busjosin</i>	<i>gurtjosaz</i>	<i>busjosaz</i>
Illativus	<i>gurtjosi</i>	<i>busjosi</i>	<i>gurtjosaz</i>	<i>busjosaz</i>
Elativus	<i>gurtjosis</i>	<i>busjosis</i>	<i>gurtjosisztiz</i>	<i>busjosisztiz</i>
Translativus	<i>gurtjosti</i>	<i>busjosti</i>	<i>gurtjostiz</i>	<i>busjostiz</i>
Terminativus	<i>gurtjosož</i>	<i>busjosož</i>	<i>gurtjosožaz</i>	<i>busjosožaz</i>
Egressivus	<i>gurtjosisen</i>	<i>busjosisen</i>	<i>gurtjosiseniz</i>	<i>busjosiseniz</i>

Determinálás (Det.)

Az egyes szám 3. személyű birtokjel (-*ez/-iz*) sajátos használata a determinálás. Ilyenkor szerepe hasonló a magyar határozott névelőéhez. Nemcsak ragozatlan tőhöz, hanem ragozott alakhoz is kapcsolódhat. Ilyenkor a ragozott alakot határozottá és *tovább ragozhatóvá* teszi. Mivel ez a konstrukció elliptikus szerkesztés eredménye, szövegbeli előzmény nélkül nem használható.

A *Det.* jelzős szerkezetben a jelzőn és/vagy a jelzett szón szerepelhet. Ha a jelzőn szerepel, akkor azt egyeztetjük a jelzett szóval számban és esetben.

jegit niljosinjz 'a fiatal **lányokkal** (nem a fiúkkal)'

jegitjosinjz niljosin '**fiatal** lányokkal (nem idősekkel)'

jegitjosinjz niljosinjz '**a fiatal** lányokkal (nem az idősekkel)

Melléknév ragozása és fokozása

Az udmurtban a melléznevek és a főnevek között nincs sem alaki, sem ragozási különbség. Egyetlen olyan morfológiai elem található csupán, amely csak mellézneveken szerepelhet, de főneveken nem (l. alább).

A melléknév a mondatban lehet jelző vagy állítmány. Jelzőként megelőzi a jelzett szót, de sem számban, sem esetben nem kell egyeztetni a főnévvel (ugyanúgy kell tehát eljárni, mint a magyarban).

ta čeber korka 'ez szép ház' ~ *ta čeber korkaos* 'ezek szép házak' ~ *ta čeber korkan* ~ 'ebben a szép házban' ~ *ta čeber korkaosjn* 'ezekben a szép házakban' (NB: a szó előtt álló mutató névmás sem egyeztetendő. Erről később.)

Alkalmanként van egyeztetés a többes szám jelölésekor. Ha a jelzett szó többes számú, a jelzett szón is megjelenhet egy többes szám jel:

čebereš no vižmoš nilpios dišetskinj jarato. 'a szép és okos gyerekek szeretnek tanulni'

Az állítmányi szerepű melléznevek esetében is az *-eš* morféma használatos a többes szám jelölésére:

korka čeber 'a ház szép' ~ *korkaos čebereš* 'a házak szépek'

A determinálásra szolgáló *-ez/-iz* szuffixummal együtt, nem használatos a mellézneveken az *-eš* többes jel. Ilyenkor a melléknevet (legyen jelző vagy sem) egyeztetik, ragozzák:

kinlj šotod salamde? – *čeberezlj* 'kinek adod az ajándékot? – a szépek.'

kinjoslj šotod salamjoste? – *čeberjoslj* 'kiknek adod az ajándékaidat? – a szépeknek.'

Fokozás

Hagyományosan a melléknévvel kapcsolatosan tárgyalják a grammatikák a fokozást is. Az udmurtban azonban a fokozásra használt morféma nem csak a melléknévre jellemző sajátos eszköz. Valójában bármilyen szófajú szóra felkerülhet a *-ges* formáns. Mint általában a melléknévre jellemző lehetőség, most mégis itt tárgyaljuk. Talán ez a formáns valójában nem is szuffixum, hanem partikula, amelyet az adott szóval egybeírnak.

A fokozásra tehát a *-ges/-gem* formánsok szolgálnak. Az, hogy a hasonlítást tartalmazó szerkezetekben nem kötelező e formáns használata, talán magyarázza annak más szófajokon való megjelenését is.

A középfok tehát jeltelen vagy *-ges/-gem* formánssal jelölt.

ta pijaš puniľs čeber ~ ta pijaš puniľs čeberges 'ez a legény szebb a kutyánál'

A felsőfoknak nincs formánsa, csak analitikus szerkezeteket találunk:

samoj čeber 'legszebb' ~ *vařmĩľs čeber* 'mindennél szebb' ~ *tuž čeber* 'nagyon szép' ~ *čeber-čeber* 'szép-szép' = 'a legszebb'.

Néhány példa a *-ges/-gem* morféma nem melléknévi használatára (egy magyarból fordított udmurt nyelvű szövegben):

Példamondat	Eredeti szó-faj	Fordítás
тї вылынгес сыче арбернослэсь?	névszó	ti fölötté álltok az ilyesminek?
танзлы но уггес ик оскиськы	tagadó ige	bár ezt se tartom valószínűnek
Малы-о мон доры азьвылгес од лыктэ?	határozószó	miért nem jössz közelebb hozzám?
Б. матгес кариське Э. доры.	határozószó	B. közeledik E-hez
асьме куспын вераськонмы каньылгес но муртаськытэкгес мед ортчоз	határozói igenév	hogyan a beszélgetésünk könnyebben és zavartalanabban folyjon

Számnevek

	Tőszámnév	Sorszámnév
1	odig	nĩrĩseti
2	kĩk	kĩketi
3	kuiñ	kuiñeti
4	ñĩľ	ñĩľeti
5	viľ	viľeti
6	kuaľ	kuaľeti
7	šĩziľm	šĩziľmeti

8	ámj̄s	ámj̄seti
9	ukm̄j̄s	ukm̄j̄seti
10	das	daseti
11	das odig	das odigeti
20	k̄j̄z	k̄j̄zeti
30	kuam̄j̄n	kuam̄j̄neti
40	ńil'don	ńil'doneti
50	viŋton	viŋtoneti
60	kuaf̄ton	kuaf̄toneti
70	śižj̄mdon	śižj̄mdoneti
80	ámj̄ston	ámj̄stoneti
90	ukm̄j̄ston	ukm̄j̄stoneti
100	śu	śueti
173	śu śižj̄mdon	śu śižj̄mdon
	kuĩn	kuĩneti
200	k̄j̄k śu	k̄j̄k śueti
1000	śurs	śurseti
2001	k̄j̄k śurs odig	k̄j̄k śurs odigeti

A törtszámneveket a *-mos* képzővel képezzük, azaz: $2/3 = k̄j̄k kuĩnmos$, $3/5 = kuĩn viŋmos$.

A számnévi jelző után korábban minden esetben egyes számú volt a jelzett szó. A mai udmurtban megengedett a számnév után a többes szám használata is:

so tolon ńil' tabaŋze śiiz 'tegnap négy palacsintát evett meg'
das gondj̄rjos vuižj̄ 'tíz medve érkezett'

A számnévi jelzőt – mint a jelzőt általában – a ragozás során nem egyeztetjük a jelzett szóval:

tolon viŋ' časj̄n pumiškim 'tegnap öt órákor találkoztunk'

A számneveket ragozhatjuk és birtokjelezhetjük, ha főnévként használjuk őket, illetve ha a determinálásra használt *-ez* morféma kapcsolódik hozzájuk.

keŋaeti korkan soos ulo? – *dasetijn*.

'Hányadik házban laknak ők? – A tizedikben.'

– *keŋa ad'ami vetliz tolon?* – *og śu*. – *keŋaetiježlen val umož valež?* – *dasetiježlen*.

– 'Hány ember járt itt tegnap? – Kb. száz. – Hányadiknak volt jó lova? – A tizediknek.'

A névmások ragozása

Személyes névmások

A személyes névmások az éltő jelentő főnevekkel megegyező módon ragozódnak, azaz nem kaphatnak *Iness.*, *Illat.*, *Elat.*, *Trans.*, *Term.*, *Egr.* ragot.

én	mon: mon-, mīn-
te	ton: ton- tīn-
ő	so: so-
mi	mī: mī-, mīl'-
ti	tī: tī-, tīl'-
ők	soos: soos-

A *so* és a *soos* személyes névmások minden esetragot a főnevekkel teljesen megegyező módon vesznek fel. Hasonlóképpen a nominativusi alakkal megegyező fő használatos a többi névmás esetében is az *Acc.*, *Car.*, *Adv.*, *Instr.*, *Appr.* esetekben. A változott fő használatos a *Gen.*, *Abl.*, *Dat.* esetekben. A többes számú személyes névmások a változott tövet használják az *Acc.* és az *Instr.* esettel is.

A ragozásban megtalálható párhuzamos alakok az irodalmi nyelvben elfogadottak (az egyik az északi, a másik a déli nyelvjárásból származik).

A személyes névmások ragozása:

Cx	Sg1	Sg2	Sg3	Pl1	Pl2	Pl3
Nom.	<i>mon</i>	<i>ton</i>	<i>so</i>	<i>mī</i>	<i>tī</i>	<i>soos</i>
Acc.	<i>mone</i>	<i>tone</i>	<i>soje</i>	<i>mī'emiz</i> <i>mī'emdi</i>	<i>tī'ediz</i> <i>tī'eddi</i>	<i>soostj</i>
Gen.	<i>mīnam</i>	<i>tīnad</i>	<i>solen</i>	<i>mīlam</i>	<i>tīlad</i>	<i>sooslen</i>
Abl.	<i>mīneštīm</i>	<i>tīneštīd</i>	<i>soleš</i>	<i>mīleštīm</i>	<i>tīleštīd</i>	<i>soosleš</i>
Dat.	<i>mīnijm</i>	<i>tīnjd</i>	<i>solj</i>	<i>mī'emlj</i> <i>mī'em</i>	<i>tī'edlj</i> <i>tī'ed</i>	<i>sooslj</i>
Car.	<i>montek</i>	<i>tontek</i>	<i>sotek</i>	<i>mītek</i>	<i>tītek</i>	<i>soostek</i>
Adv.	<i>monja</i>	<i>tonja</i>	<i>soja</i>	<i>mīja</i>	<i>tīja</i>	<i>soosja</i>
Instr.	<i>monen</i>	<i>tonen</i>	<i>soin</i>	<i>mī'emjn</i> <i>mī'enijmī</i>	<i>tī'edjn</i> <i>tī'enīdi</i>	<i>soosjn</i>
Appr.	<i>monlañ</i>	<i>tonlañ</i>	<i>solañ</i>	<i>mīlañ</i>	<i>tīlañ</i>	<i>sooslañ</i>

Léteznek csak egyes nyelvjárásokban megtalálható másodlagos esetragok is, illetve hangtani eltérést mutató változatok:

MU *mīleškjm* (~ ir. *mīleštīm*)

több nyelvjárásban: *sojos* (~ *soos*), *sojin* (ir. *soin*)

Visszaható névmás

A visszaható névmás az élőtl jelentő főnevekkel megegyező módon ragozódik, azaz nem kaphat *Iness.*, *Illat.*, *Elat.*, *Trans.*, *Term.*, *Egr.* ragot.

E névmás az *as* 'saját' szóból birtokjelezéssel jön létre. Ragozása során három töve lehet: *as-*, *ać-*, illetve *aś-*. Az utóbbi alak használatos a többes számban, az első kettő egyes számban. Ha a toldalékok sorrendje *Cx+Px*, akkor a változatlan *as-* töv használatos. Ha a toldaléksorrend *Px+Cx*, akkor az *ać-* tövet használjuk.

<i>Cx</i>	<i>Sg1</i>	<i>Sg2</i>	<i>Sg3</i>
Nom.	<i>aćim</i>	<i>aćid</i>	<i>aćiz</i>
Acc.	<i>asme</i>	<i>aste</i>	<i>asse</i>
Gen.	<i>aslam</i>	<i>aslad</i>	<i>aslaz</i>
Abl.	<i>asleştım</i>	<i>asleştıd</i>	<i>asleştız</i>
Dat.	<i>aslım</i>	<i>aslıd</i>	<i>aslız</i>
Car.	<i>aćimtek</i>	<i>aćidtek</i>	<i>aćiztek</i>
Adv.	<i>aćimja</i>	<i>aćidja</i>	<i>aćizja</i>
Instr.	<i>asenım</i>	<i>asenıd</i>	<i>asenız</i>
Appr.	<i>aćimlań</i>	<i>aćidlań</i>	<i>aćizlań</i>

A többes szám:

<i>Tő</i>	<i>Px</i>	<i>Pl</i>	<i>1.</i>	<i>2.</i>	<i>3.</i>	<i>Cx</i>
aś-	-me- -te- -se-	-os	—			Nom.
		—	-mız	-dız	-zız	Acc.
		—	-len			Gen.
		—	-leś			Abl.
		—	-lı			Dat.
		—	-tek			Car.
		-os-				
		—	-ja			Adv.
		-os-				
		—	-mın	-dın	-zın	Instr.
		-os-	-ın			
		—	-lań			Appr.
		-os-				

(Példák: *asmemijn* vagy *asmeosijn* 'magunkkal'; *asšelj* 'maguknak'; *aštetek* vagy *ašteostek* 'maguk nélkül'; *asmemiz* 'magunkat' stb.)

A visszaható névmás sajátos használata: többes szám 1. személyben inkluzív (a beszélőt és a hallgatót egyben megnevező) névmásként szerepel.

mi'lam gurtin ulinji umoj. 'A mi falunkban jó.' (= idegen faluban mondom az ott lakóknak)

asmenen gurtin ulinji umoj 'a mi falunkban jó' (= a saját falunkban mondom az ott lakóknak)

asmenen gurtin ulinji umojges 'a mi falunkban jobb' (= idegen faluban mondom a velem lévő falubelieknek)

Kölcsönös névmás

Az 'egy' jelentésű *odig* ~ *og* szó ikerített, többes számú birtokjeles használatával jön létre a kölcsönös névmás: *og-ogmijli* ~ *ogmijli-ogmij* ~ *odig-ogmijli* ~ *odigmijli-ogmij* 'mi egymásnak'. (Az ikerítés második eleme mindig *og*, az első elem lehet *odig* is. A rövidebb alak az általános.) Mint a példából is látható, a névmás az élőtl jelentő főnevekkel megegyező módon ragozódik.

Kérdő (és vonatkozó) névmások

kin 'ki; aki', *ma*, *mar* 'mi; ami', *kudiz*, *kud* 'melyik, amelyik', *kijće* 'milyen; amilyen', *keña* 'mennyi; amennyi'

A kérdő névmások változatban alakban látják el a vonatkozó névmási funkciót is. Ragozásuk megegyezik a főnevekével.

Az élőtl jelentő *kin* 'ki' névmás a magyartól eltérően nem csak személyekre, hanem személyekre és állatokra egyaránt vonatkozik.

kin so? 'Mi ez?' – *gondir.* 'Medve.'

A *ma*, *mar* alakok szabadon váltakoznak. Ragozása során a *ma* magánhangzós toldalékot -j- hiátustöltőhanggal vesz fel: *mare* ~ *maje* 'mit; amit'.

ta sižilen tuljsez majin todjisal? 'Ezt az őszet és tavaszt miről ismerem fel?'

A *kudiz*, *kud* alakok közül a rövidebb használatos névutókkal és birtokjelekkel, illetve jelzői szerepben:

kud vijliš 'melyikről; amelyikről',

kudmij 'melyikünk; amelyikünk',

kud korkaş 'melyik házból; amelyik házból'.

Mutató névmások

ta 'ez', *so* 'az', *taće* 'ilyen', *siće* 'olyan', *taminda* 'ennyi', *sominda* 'annyi'.

A mutató névmásokat jelzői szerepben nem egyeztetjük a jelzett szóval:
ta gurt 'az a falu', *so gurtin* 'abban a faluban', *sominda murten* 'annyi emberrel'.

Önálló használatuk során a főnevekkel megegyező módon ragozódnak:
taje 'ezt', *sotek* 'anélkül'.

Mint látható az udmurt azon nyelvek közé tartozik, amelyekben az egyes szám 3. személyű személynak mutató névmási használata is van.

A *ta*, *so* mutató névmásokat a determinálásra használatos *-iz* morfémaával is elláthatjuk. Az ilyen mutató névmások jelzői szerepben számban és esetben megegyeznek a jelzett szóval:

taiz korka 'éppen az a ház',
soosjn korkaosjn 'éppen azokban a házakban'.

Határozatlan névmások

A határozatlan névmások a megfelelő kérdő névmásokból képezhetők.

1. A kérdő névmás + *ke*: *kinke* ~ *kin ke*; *make*, *marke*; *kudiz ke*, *kjće ke*; *keña ke*
2. *olo* + kérdő névmás: *olokin* 'valaki'; *oloma*, *olomar* 'valami'; *olokudiz* 'valamelyik'; *olokjće* 'valamilyen'; *olokeña* 'valamennyi'

A kétféle határozatlan névmás használatának különbsége még tisztázatlan a grammatikákban.

A határozatlan névmások ragozása megegyezik a főnevekével. Az egybeírt *kinke*, *make*, *marke* alakok egyúttal szótövek is, a különírt alakok esetében a *ke* csak partikula:

kinkelen ~ *kinlen ke* 'valakié'.

Tagadó névmások

A tagadó névmások a megfelelő mutató névmásokból alkothatók a *no*-prefixum használatával:

nokin, *nomjr*, *nokudiz*, *nokeña*, *nokjće*.

A *mar* hangtanilag eltérő *-mjr* alakban fordul elő.

Az irodalmi forma mellett használatos beszélt nyelvi alakokban még egy további prefixum is szerepelhet:

nenokin, nenomijr, nenokudiz, nenokeña, nenokijce

A tagadó névmások ragozása megegyezik a mutató névmásokéval, birtokjelezhetők.

Általános névmások

vañ, vañmiz 'mind, összes', *bides* 'mind, az egész', *muket* 'más', továbbá a mutató névmások a *koí* prefixummal ellátva:

koíkin, koímar, koí kudiz, koíkeña, koíkijce 'bárki, stb.'

Ragozásuk megegyezik a mutató névmásokéval, birtokjelezhetők.

Szóképzés

Névszóképzők

Névszóból névszó

-*lij*: *ekesjlij* 'királyság, birodalom' (*eksej* 'cár'), *tazalij* 'egészség' (*taza* 'ép, egészséges'), *ceberlij* 'szépség' (*ceber* 'szép') (elvont főnévet képez főnévből és melléknévből)

-*es*: *keturdes* 'borda' (*urd* 'széle vminek'); *ares* 'éves' (*ar* 'év'), *bables* 'fodoros, göndör' (*babil* 'fodor'), *žingjres* 'zengő' (*žingjir* 'zsong-bong (hangutánzó szó)') (testrésznevet képez főnévből; melléknevet képez főnévből és hangutánzó-hangulatfestő szavakból)

Igéből névszó

-*et*: *gožtet* 'levél' (*gožit* 'ír'), *kuet* 'szöveg' (*ku* 'szó'), *l'uket* 'részlet, rész' (*l'uk* 'elválaszt; feloszt'), *šobret* 'takaró' (*šobjrt* 'betakar'), *verašket* 'nyelvjárás, tájszólás' (*verašk* 'beszél, szól') (cselekvés eredményét, tárgyát nevezi meg; gyakori nyelvújítási képző, olykor névszóra is: *kjlburet* 'költészet' (*kjlbur* 'vers'))

-*es*: *val'es* 'ágy' (*val'* 'ágyat vet, kiterít'), *kutes* 'cséphadaró' (*kut* 'megfog; betart vmit') (eszköznevet képez főnévből)

-*os*: *koros* 'koporsó' (*kora* 'fát vág'), *ulos* 'lakhely' (*ul* 'él, lakik'); *kjlos* 'folklor, népköltészet' (*kjil* 'szó') (régi, improduktívvá vált, a nyelvújításban felélesztett képző, ma főnévre is használják)

Igeképzők

Névszóból ige

-*m-*: *viž-manj* 'okos-ít', *gož-manj* 'vonal-az', *gord-manj* 'piros-ít', *ćeber-manj* 'szépít'; *bajminj* '(meg)gazdagszik', *burminj* '(meg)javul (főnévből, melléknévből képez igét (viszonylag ritkán igéből is). 'valamilyenné lesz, válik' vagy 'valamilyenné tesz' lesz:)

-*t* ~ -*a* / -*ja-*: *gožtinj* ~ *gožjanj* 'ír', *baštinj* ~ *bašjanj* 'vesz, vásárol' (a -*t*- nem tartós, egyszeri cselekvést fejez ki. Ellenpontja az -*a* / -*ja-* képző, amelyik szintén egyszeri, de tartós cselekvést fejez ki. Ez a szembenállás azoknak az igéknek az esetében figyelhető meg, amelyek általában fiktív (passzív) többől e két képzővel igepárt alkotnak)

-*jašk-*: *višemjaškinj* 'úgy tesz, mintha beteg volna' (*višinj* 'beteg [ige]); *užamjaškinj* '1. úgy tesz, mintha dolgozna 2. dolgoztat egy kicsit' (*užanj* 'dolgozik') (befejezett melléknévi igenévből képi a cselekvés tettetését kifejező igét, illetve a cselekvés kis intenzitására utaló jelentésű igét)

atasjaškinj 'kötekedik' (*atas* 'kakas'), *bažimjaškinj* 'nagyzol, felvág' (*bažim* 'nagy') (főnévből, melléknévből az alapszóban kifejezett tartalomnak megfelelő magatartást, viselkedést, cselekvést fejezi ki)

Igéből ige

-*l* ~ -*lla-*: *lakilinj* 'ragaszt, többször vagy különböző helyekre', *dumilinj* 'odakötöz, többször vagy különböző helyekre'; *verallanj* 'mond (többször)' (ismétlődő cselekvést, illetve olyan tartós cselekvést fejez ki, amely ismételhető, azaz több, azonos cselekvésből alkot láncot, amelyeket egy helyen vagy különböző helyeken hajtanak végre. Ezt úgy is kell érteni, hogy bizonyos esetekben akkor is használható ez a gyakorító képző, ha több alany cselekszi egy időben ugyanazt a dolgot egyenként. A két alternáns disztributív megoszlással az -*i-*, illetve az -*a-* tövű igékhez járul: *gožti-* > *gožti-l-i-*, illetve *gožja-* > *gožja-lla-*)

-*t* : *gožtijnj* 'írat vkivel vmit', *baštijnj* 'vetet vkivel vmit' (műveltető tartalmú igéket képez (faktitív és kauzatív jelentéssel)

-*lt* : *bjškaltinj* 'megbök, megszúr' (< *bjškanj* 'szúr') (nem tartós, egyszeri cselekvéseket jelöl, a cselekvés ritkaságát, illetve pillanatnyiságát is kiejtzi)

-*št* : *ibjštinj* 'lő egyet' (> *ibijnj* 'lő') (nem tartós, egyszeri cselekvést jelöl. Sajátossága, hogy a cselekvés pillanatnyiságát hangsúlyozza és ezeken túlmenően a cselekvés intenzitásának kisebb mértékét. Transzitiv igék esetében a képzővel arra lehet utalni, hogy a cselekvés nem az egészre, csupán annak egy részére irányul)

-išk- ~ -ašk-

1. *gožjanj* ~ *gožjaškijnj* 'ír (tr.) ~ ír (intr.)' tranzitív igék intranszitiv párját képzí)

2. *dišanj* ~ *dišaškijnj* 'öltöztet ~ öltözik'; *ćupanj* ~ *ćupaškijnj* 'csókol (tr.) ~ csókolóznak' (visszaható, illetve kölcsönös igéket képez)

3. *uštijnj* ~ *uštjškijnj* 'nyit ~ nyílik' (mediálisokat képez)

Nyelvjárási jelenségek

Az alábbiakban alapvetően Csúcs Sándor 1990 és Kelmakov 1994 nyomán ismertetjük a fontosabb nyelvjárási jelenségeket. A magánhangzó-rendszereket és -megfeleléseket nem itt, hanem a hangrendszerrel foglalkozó fejezetben mutattuk be.

1. Az É nyelvjáráscsoportban palatális mássalhangzós környezetben általában megmarad az eredeti *j*, a déliben *i*-vé palatalizálódott (az irodalmi nyelvben hol az É, hol a D nyelvjárások változata él.)

É *juiško* ~ Ir. D *juiško* 'iszom vmit'

É *ižiškod* ~ Ir. D *ižiškod* 'alszol'

Ir. É *punijen* ~ D *punijen* 'kutyával'

É *bijil'lam* ~ Ir. D *bijil'lam* 'futottak'

Az *Elat.* és az *Egr.* ragokban, továbbá a folyamatos melléknévi igenév és reflexív ige képzőjében található -s- előtt:

É -i- ~ Ir. D -i-:

É *gurtiš*, *korkaišen*; *djšetiš*, *juiško* ~ Ir. D *gurtiš*, *korkaišen*; *djšetiš*, *juiško* 'faluból, háztól; tanár, iszom vmit'

2. Az É és K nyelvjáráscsoportban nem őrződött meg az eredeti -*ŋ*-, folytatója ma -*m*-, -*n*-, -*ń*-. A D és P megőrizte:

Ir. É *bam* ~ D *baŋ* 'oldal; arc'

Ir. É *pum* ~ D *puŋ* 'vége vminek'

3. Az É-ban *i*- és -*i*- után megmarad az -*n*-, -*d*-, -*t*-, a D-ben ezek palatalizálódnak:

in ~ *iń* 'égbolt'

kin ~ *kiń* 'ki?'

pinal ~ *pińal* 'fiatal'

4. Az É-ban a -*mj*-, -*dj*-, -*zj*-ragos igealakokban a hangsúly a szabályostól eltérően nem az utolsó, hanem az utolsó előtti szótagra esik: *šobirtišal' dĵ* 'betakarnátok', *užalo' zĵ* 'dolgozni fognak'.

5. A szóvégi mássalhangzó és a Pl. *-jos -j-* elemének asszimilációja. Ez a jelenség érinti a periférikus és beszermán nyelvjárásokat is. Esetei:

- *-r-, -j- + -j- = -rʹ-* (P: buj-tanip)
- *-ž-, -š-, -lʹ-, -ń-, -tʹ- + -j- = -šš-, -llʹ-* stb. (É: glazovi, P: kukmori, sosmai)
- *-d-, -l-, -n-, -t- + -j- = -ńń-, -dʹdʹ-* stb. (É: felső-csepcai, glazovi, B, P: kukmori, sosmai)
- *-l- + -j- = -llʹ-* (P: kukmori)
- *-m-, -ŋ- + -j- = -ń-*
- *-m- + -j- = -mlʹ-* (P: Bolsoj Kacsak falu)
- *-p-, -k- + -j- = -ptʹ-, -ktʹ-; -b-, -g- + -j- = -bdʹ-, -gdʹ-* (P: kukmori)
- *-s-, -š- és -z-, -ž- + -j- = -ss- ~ -ss-, -šš- ~ -šš-, -zz- ~ -zz-, -žž- ~ -žž-* (P: kukmori)

6. Elterés az esetek számában és alakjában

a) kevesebb eset:

- nincs Approximativus (*-lanʹ*) és Adverbiális (*-ja*): D: kirikmaszi, muvazsi: P: kukmori, buj-tanipi, krasznoufimszki)
- nincs Elativus (= Prolativus helyettesíti, P: krasznoufimszki)

b) több eset:

- beszermán és egyes É: 21 eset van, 6 darab *-ń-* elemű, máshol nem ismert helyjelölő esetet találunk: *-ńijn-, -ńijs-, -ńijsen-, -ńe-, -ńijfi-, -ńoż-*. (Használatuk: mint magyar *papnyi* stb. esetében. Ezek a ragok csak személy- és foglalkozásnevekkel szerepelhetnek.)

c) alaki eltérések

- *-l-* kezdetű esetek *-n-* kezdetűek lehetnek, sosmaiban és buj-tanipiban
- egyes D és P: *Trans* mindig *-ti* (irodalmi nyelv: Sg: *-eti*, Pl: *-ti*)
- egyes É és B: *trans* többes számban is *-eti*
- É *Trans -t-*je lehet *-tʹ-* vagy *-k-* is

d) Ablativus *-leš* helyett *-liš* (P: kukmori, sosmai; B)

e) Többes számú Accusativus ragja: É *-tj ~ D -iz*
kijšnoostj ~ kijšnoosiz 'asszonyokat'

7. A Pl. 1-2. személyű személyes névmásnak Dativus esetben nincs végződése:

É *miľem, tiľed ~ D miľemli, tiľedli*

8. Az *-n* képzővel igéből képzett névszavakhoz járuló helynévképző:

-ni = É és B (Ir.): *dįšetskońni* 'a tanulás helye, iskola', Ir.
dugdonńi 'megálló'
-ti = P: tatisli, buj-tanipi
-ńig = B

9. Melléknév fokozása. A középfok jele *-ges* ~ *-gem*. A *-gem* alak csak É (tilovaj, alsó-csepcai), K (középdéli, kilmez-menti), P (sosmai).

10. Az ige morfológiájában az ún. reflexív ige *-šk-* képzője *-tj-* végű igékhez járulva változatos alakú lehet (Ir. *dįšetiskinj* 'tanul').

É: *-sk-*: *dįšetiskinj*

K: általában *-k-*: *dįšetkinj*

K: Malaja Purga és Vavozs: *-sk-* (de előtte a *-tj-* kiesik!):
dįšeskinj

K: kirikmaszi: *-čk-*: *dįšečkinj*

P: buj-tanip, tatisli: *-iški-*: *dįšetiskinj*

P: kukmori: *-šk-*, de előtte a *-tj-* kiesik: *dįšeskinj*

11. Az igeragozás során az ún. reflexív képzővel megegyező alakú jelen idő jel hasonló változatokban található, mint a reflexív képző:

É: glazovi: *-sk-*: *mįniško* ~ Ir. *mįniško*

B: *-šk-* > *-š^hk-*: *mānš^hko* ~ Ir. *mįniško* 'megyek'

K: általában *-šk-* > *-k-*: *mįnko* ~ Ir. *mįniško* 'megyek'. *todko* ~ Ir. *todiško* 'tudom'

K: Malaja Purga és Vavozs: *tosko* = Ir. *todiško* 'tudom'

P: kukmori, sosmai: szonorikus tőhangzót tartalmazó szótag kiesik az időjel előtt: *mįško* 'megyek' ~ Ir. *mįniško*

12. II. múlt idő (Perfectum) képzése (l. az igeragozás részletes tárgyalásánál)

13. Az időhatározói gerundium alakja Ir. É *-ku(-)* ~ D *-ki(-)*

É *šišikjud* ~ D *šišikjūd* 'amikor eszel'

14. Az Infinitivus, a *-sa-*, *-tož-*, *-ki* gerundiumok képzője előtt a tőhangzó sok nyelvjárásban hiányzik, ha nincs mássalhangzó-kapcsolat az ige tövében. Rendszeresnek a K nyelvjáráscsoportban mondható:

K *mįnnj* ~ Ir. É *mįninj*

K *mįnsa* ~ Ir. *mįnisa* (de: K *lįktjini*, Č *lįktisa* 'jönni, jöve')

15. A véghatározói gerundium képzője az É-ban -ćčoź, a K-ben -toź, a Ir. D-ben -toź

16. A nyelvjárások szókészlete is É–D szembenállást mutat. Néhány példa:

É	D	
jablok	ulmo	'alma'
końdon	ukšo	'pénz'
ogrec	kijar	'uborka'
pišaj	kočijš	'macska'
ulća	uram	'utca'

Szövegek

A szövegeket az eredeti kiadások helyesírásával közöljük. Ezzel lehetőség nyílik az egyes források hangjelölésének a megismerésére. A szövegek elolvasását a szójegyzék utáni táblázat teszi könnyebbé.

Гаврилов, Борис: Произведения народной словесности, обряды и поверья вотяковъ Казанской и Вятской губерніи.

Записаны, переведены и изложены Борисомъ Гавриловымъ во время его командировки въ Вотяцкія селенія Казанской и Вятской губерніи.

Казань, 1880.

Пѣсни Вотяковъ, живущихъ в Казанской губерніи и въ южной части Малмыжскаго уѣзда Вятской губерніи (с. 1.)

Кыржан кылъйос

3. Ай ву віялоз, ву віялоз
ву кужя жаҗег уялоз;
со жаҗеклэн мылкыд ву вылын,
милям мылкыд ныл вылын.

11. Чукна султыса утялтим
зангари тыпы јылйосад;
кијокэ мыныса ѳй вунэты
кистыса понэм синькашес.

25. Оти но тати ветлэм җамен
јангыш но корка пыриҗкэм,
јангыш но корка эвѳл вылэм
ачмэ кѳдолэн коркаез вылэм.

Пѣсни Вотяковъ, Малмыжскаго уѣзда Вятской губерніи (с. 38.)

Кыржан гур

10. покчи Туйми, баджим Туйми шурийосын
дас кык пар җяҗег уйалоз.
малыоҕ, малыоҕ җяҗегэз вордыҕкод.
одик тѳди мамыкез понна?
кијоке, кијоке кошкэм апыкайос
ог уй кѳлон умэз буш кылем.

кијоке, кијоке кошкем воргоронйос
одик ар гырон герыез буш кылэм.
вож бериж кај јоз калыке вал;
јукисконтэм киосмес јуконо луим.

14. покчи пыжен ми лыктым, жаным.
баджым пыжен ми кошком, жаным;
куаро пулэн куар ултиз ми кошком;
лысо пулэн лыс ултиз ми кошком;
кони быжон вугалти ми кошком;
чала җибсон шур дурти ми кошком;
дукъя годкан јяг ырти ми кошком;
мӧй душес җамен кырмыса ми кошком;
вариш җамен ширтыса ми кошком.

Munkácsi Bernát: *Votják népköltészeti hagyományok. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából gyűjtötte és fordította dr. Munkácsi Bernát. Budapest, 1887.*

Vu-nurtonän surlän kildämez

Vaěkala dirja in marlän noj nimo jaraton ad'amijez viläm. Ta noj „duñneäz badžin vu nuroz” – šusa tuž badžin piž leštini kutkäm. ta užaz kažnoj nunal so kwiñ ar ěožä vetläm. nojleš gurtištiz koškilämzä šodsa, šajtan og-pol nojlän kišnoezleš „kitči tinad karted oži vetlä?” – šusa, juam. „ačim-no ug todki” – pä šuäm noj-kišno „olo-kitči oži vetlä, juaj-no, ug vera”. „ug-kä vera iskä ačmä'os al'i sojā veratom!” – šusa, šajtan noj-kišnoli tugäz vožmatäm. „ton” – pä šuä – „ta tugäz viěkijad ponsa, vuän pižän požti, so požtamed sur luoz; so suräz noj juiz-kä kitči vetlämzä veraloz toni”.

noj-kišno šajtanlän dišätämez šeän sur požtisa kartäz kudžitäm. kudžiša, noj kišnoezli „piž leštini koškiško” – šusa veram. noj-kišno kartezleš veramzä šajtanli veram. soki šajtan nojleš leštäm pižä čisto söriläm.

noj vil' piž leštini kutkäm. kik ar ěožä leštäm-beraz veš mužemäz tuž badžin vu baštini kutkäm. noj tajä adžiša inmar kosämezja pižaz pīram-no kišnozä-no ěortä ini. kišnoez, pä ug pīr. „ójdó!” – šuäm noj l'ekāniz nošik kišnoezli – „ójdó čort pīr!” ta kiläz šajtan kilsa „monä öfiz!” – šuäm-no kišno-šori so-no pīram.

pīžin ujasa vetlikizi og-pol šajtan širli nojleš pižzä paš karni kosäm. taži paš karäm-beraz pižä vu piri kutkem. so pižin lev viläm. soki-ik so lev odig nir-pisijištiz kij pottäm, odigištiz koēiš pottäm. so koēišän kijän širöz bidilläm-no nojl šajtan ne-no-mir-no karni bigatimtä.

Följegyeztem *vuž žumjá*-ban 1885. május 24-én *Lavrankej* apó közlése után s Nikolaj Ivanov szerkesztésében.

Átokszók

1. *mu med niloz val!*
3. *Mu-pir med vijalod!*
6. *inmar meg časjöz!*
9. *gondir med zibiloz val!*
10. *puni med jirjöz!*
11. *tafir žuč!*

Feljegyeztem Nikolaj Ivanov közlése után Kazánban 1885. május havában – a 11. számúval a pogány *apsavir*-nak kis leánya tisztelt meg engem *možgá*-ban (az ufai gubernium birszki kerületében)

Ráolvasó ige

kinä-ke pelläni kutkon ažiin, tuno pelläs niriš kijaz istopka vinään, libo vejin kutsa, taži šusa pelläni kutkä:

3. *šin-ušämaz pellän kil*

pijos-murt urod šinmin učkäm, kišno-murt urod šinmin učkäm; žuč urod šinmin učkäm, žuč kišno urod šinmin učkäm; por urod šinmin učkäm; tušmon urod šinmin učkäm.

duñne villš veš tilo-burdoöz urod šinmin učkisa bittid-kä: soki bitti ta ad'amijaz-no urod šinmin učkisa!

duñne vilin čisto mar-ke šaska vañ, sojü urod šinmin učkisa bitti; sokitäk ad'ami-bordi än kutki, bittämed uz lu!

Feljegyeztem a malmiš-i kerületnek *šakta-pi* (Большая Сибирь) falujában *le'esej pok* (Прокофий Елисеев) világtalan *tuno-pelläs* közlése nyomán; 1885. július 22-ikén.

Wichmann, Yrjö: *Wotjakische Sprachproben* im Auftrage der finnisch-ugrischer Gesellschaft.

I. Lieder, Gebete und Zaubersprüche.
Helsingfors, 1893.

Lieder

B. Jelabugascher dialekt.

366. *piñâu giñe daur ug odig daur*
dune n ke no kuškod, ud še ttj.
dunen giñe šettinǝ sojosǝz ug!
bazare no puktem vuz övöü .
bazare no puktem ug vu z-ke luijsâu,
duno giñe dunǝn baštǝsâu.

425. *gondǝro bigered mar voźma*
zugnoǝen d'žǝññ šéžǝ voźma.
m o ž g a giñe kâuǝked mar voźma?
ǝštopen d'žǝññ musǝr voźma.

C. Glasowscher dialekt

437. *kinǝos, kinǝos ǝktǝll'am?*
v a t k a nǝlǝos ǝktǝll'am.
kǝtǝñ, kǝtǝñ kǝlo zǝ?
kaban urtsǝñ kǝlo zǝ.
main, main pǝlaško zǝ?
ǝšukna ǝs-vuen pǝlaško zǝ.
main, main ǝšutǝško zǝ?
bad' kǝaren ǝšutǝško zǝ.
luo vǝle bad' potem,
nǝl bǝrsǝ pi tubem.
d'žâžeglen mǝlkǝd šéžǝ vǝlǝñ,
ǝšǝžlen mǝlkǝd vu vǝlǝñ.
nǝllen mǝlkǝd pi ulǝñ,
pǝlen mǝlkǝd nǝl vǝlǝñ.

D. Bessermanscher dialekt

470. *kełtid mone, ton kulid.*
mon kǝžǝ ulom ognǝm piñǝljosenǝd?
ǝñrde baštǝd no koškǝd; mon kǝžǝ ulom nǝ tabǝreze?
šemǝaed zel'o zǝ.
mǝññm kut no kule, kǝjam kutes no kule, lopata no kule.
kǝjam kuťññ maďeš no kule, kuso no kule, šuurlo no kule.
kiñ sotoz mǝññm?

Кельмаков, В. К.: Образцы удмуртской речи 1. Ижевск, 1981.

Уйпал кылвыл

т'амыс арэс мон луи но ...

т'амыс арэс мон луи но,
школайэ мыноно шуи-зы.
укмыс арэс мон луи но,
гожтэтсэ тодоно шуи-зы.
дас кык арэс мон луи но,
усызэ кутано шуи-зы.
дас н'ыл' арэс мон луи но,
гэрызэ кутано шуи-зы.
дас куат' арэс мон луи но,
с'эз'ызэ пал'кконо шуи-зы.
дас т'амыс арэс мон луи но,
хоз'айка бас'тоно шуи-зы.
кыз' одыг арэс мон луи но,
приюмэ мыноно шуи-зы.
приюм корка мон пыри но,
мёл'айам горд л'энта думи-зы.
приюм коркас' мон поти но –
тылоос-бурдоос лобало.
тылоос-бурдоос кыз'ы лобало,
мынам с'улэм сычэ ик.

ковал'гурт (Ковалево), Кезский район (с. 67.)

мынам ворскэм гуртам

мынам ворскэм гуртам
уҷы пукс'ыса кырзэз.
мон нош вэтлис'ко огнам,
көттырон уччаса.

муми-буби монэ кушитиз
пичи пинал дырыс'эн.
но-кинэ но мынам өвёл,
шугэн улыны кылдэм.

отын-татын, укно улын,
ул'чаын мон кōлас'ко.
с'удис'-л'уктас' монэ өвөл,
ко·т'ку мурт дин'ын улис'ко.

с'ийэм-йуэм потыса,
с'урэс вылэ мон куло.
кычпу улэ гу копаса,
кин кэ монэ ватоз.

но·кин монэ уг йу·а,
кытын нылы шуыса.
мынам гу вылам пукс'оз но
у'чы чирдос 'укна.
кот'огурт

(Котегурт), Дебесский район (с. 121.)

с'урэс дурын бабл'эс кычпу

с'урэс дурын бабл'эс кычпу,
атай, соэ эн ко·ра.
Ээгийос пōлын чагыр с'ас'каос,
сузэр, соэ тон эн и·шка.
воз'йос вылын чил'ас' турынийос,
анай, соэ тон эн ту·рна.
гурээз' бамын чил'ас' очмэсйос,
атай, соэ тон эн по·жа.

с'урэс дурын бабл'эс кычпу,
мынам луос со мыгоры.
Ээгийос пōлын чагыр с'ас'каос,
мынам луос со с'инйосы.
воз' вылын чил'ас' турынийос,
мынам луос со йырс'ийэ.
гурээз' бамын чил'ас' очмэсйос,
мынам луос со с'инвуэ.

кизн'а (Малая Кизня), Дебесский район (с. 136.)

Шор вераськетъёс

кулэм мурт кэл'ан гур

*коркас'тым, ной потыкым,
с'эмйайэлэс' л'укис'кыкым,
бубыл'и кэ, ой, лувысал,
укно дурэ кыл'ысал.*

*азбарти, ой, потыкым,
гиткуаэлэс' л'укис'кыкым,
зарн'и шар кэ лувысал,
питраса, ной, кыл'ысал.*

*йугыт дун'н'элэс' л'укис'кыкым,
пэймыт гуэ пырыкым,
чылкыт омыр лувысал кэ,
выллан' тупса кыл'ысал.*

*шайгу вылам сад мэрттэ,
отын учы мэд чырдоз,
мынэс'тым кырзам куарамэ
гуртэ бэртса взрасал.*

урдогурт (Суроново), Шарканский район (с. 176.)

л'өмл'эт с'ас'ка

*л'өмл'эт с'ас'ка, чэбэр с'ас'ка
жсуэжа турын-куар пöлын.*

*жсуэжа турын-куар пöлын но
воз'вылюсты шулдыртэ.*

*нылюс жынгыр кусо шэро,
бэрпум чассэ со сылэ.*

*воз'вылюсты шулдыртэ но
кусо шоры чопис'кэ.*

*кусо шоры чопис'кэ но
мажэс шоры тийас'кэ.*

*мажэс шоры тийас'кэ но
зурод улэ л'огис'кэ.*

*зурод улэ л'огис'кэ но
лымыйэн со шобырткэ.*

урдогурт (Суроново), Шарканский район (с. 200.)

Ajkaj (Айкай, Ижевск, 1989.)

Jaratskod ćećijez – čida muš ľekamez. (54. p.)

tolalte nunal gužemľi dašaške, noš gužem – tolaltelj.

tolalte ľimj ulin no šunjt.

ľimj ke uno – vu tros, vu ke tros – űaň jatjr.

Ajkaj 16–19. p.

jušjos tuljs uno ke luizi, tuljs šunjt luoz. (28. p.)

bađpu kuar odig koňi bjdža kađ – girjnj potono.

kizpu kuar viť koňileš paškjt ke, ju kizjnj ber lue iní

Ajkaj 35. p.

nunalaz šundj kjk pol ug žuža, ađamili ulon kjk pol ug šotiškj. (43. p.)

keš luon ažjn mušjos urodeš luoz, soku soos čemges ľekalo. (76. p.)

Ћег űaň (Ћег нянь. Ижевск, 1990.)

čukna sultiš křaka sil' šie, ber sultišez – njrze suža. (72. p.)

šiemed potjku, *k a m* vamen no ujasa potod.

ton šerj vu ug biž bere, ačid vu šerj mjn.

bađarez čogjnj – čurjt, vuze jujnj – českjt. (79. p.)

křžanjos

vej dirja křžan

armiš gine ľiktjlem vej juonmes

vaje šuldjrtom, bjratjosj, jbjrttom.

šumjkmj kabjl med luoz,

žec-šunjt zorjosse med šotoz,

žec ju-ňaň med udaltoz.

Ajkaj 20. p.

je kel'an mad'

sižijl ortćem,
tulijš vuem –
je dur ćigem!
je koškem,
vu jįilem,
baď kųar potem!
Ajkaj 26. p.

akaška gurjos

ar čože voźmam no tunne nunalmij,
das kįktoj šeźijjen śudem valjosmij,
źuľtįr no źaľtįr kare śermetsij.
Ajkaj 31. p.

armiś liktem akaška,
aren no palen mi voźmamij.
val jįirįn śermet źingirtoz –
inmįn gudįri gudįrtoz.
ta sižijlen tulijsez majin todįsal?
sižijl koške źaźeg jįir jįilti,
tulijš koške tulijš vu pįd ulti.
Ajkaj 32. p.

minuten no kįken ćased no vuoz uk.
ćasen no kįken nunaľed no vuoz uk.
nunalen no kįken arńajed no vuoz uk.
arńajen no kįken toľeźed no vuoz uk.
toľeźen no kįken areď no vuoz uk.
aren no kįken daured no ortćoz uk.
ortćoz no koškoz – koškemze no ud śeď uk.
Ajkaj 40. p.

vož-vož gine žužaloz
tuljs no kįžu kųar.
so malį-o kųaşkaloz?
sįžįl tįllį ćidatek.

vož-vož gine žužaloz
italmas no šaşkajed.
so malį-o šędektoz?
ćuk kežįtlį ćidatek.

jug-jug gine žužaloz
lęmpu no šaşkajed.
so malį-o šujaloz?
šundį pešįlį ćidatek.

vož baďar kaď vož mugor
ta pinal kalįklen.
so malį-o perešmoz?
arįidezįlį ćidatek.

jablok kaď ik bamjosįz
ta pinal įįrjoslen.
so malį-o žarektoz?
malpaškonįlį ćidatek.
Ajkaj 64. p.

geršįd gur

geršįd no juonjosmį
ažlapal žeć arjosse šotozi.
kižem no paľkkem juosmes
žećkįn kije-pįde med šotozi.
žeć zorde,
žeć gudįride,
žeć gužemde,
žeć tįloburdode
šionį-juonįlį med šotozi.
Ajkaj 68. p.

*kuriškonjos**tj̄r ulonlj̄ kuriškon*

kižem-palkkem jumj̄ ožo šamen ožmatsal ke, badpu šamen pušj̄jsal ke, kižpu šamen teležj̄jsal ke, koñj̄ bižj̄mon, šor bižj̄mon ñakj̄rtiškisal ke!

kuamj̄n ke vj̄žj̄jo luj̄sal, das kj̄k ke jozo luj̄sal, šurs ke tj̄šo luj̄sal, uzj̄jed no borj̄jed no kađ ke kišmasal-vuj̄sal, šurs ke tj̄šo luj̄sal, asveš ke šepo luj̄sal, zarñi ke tj̄šo luj̄sal!

okton-kalton đirja kul'to vej̄zi kul'to ke pukšj̄jsal, ćumoľo vej̄zi ćumoľo ke pukšj̄jsal; p̄irteme vajon đirja, das kj̄k j̄jlo kaban ke ľukaškj̄sal; obiñj̄š vajon đirja, koskij̄en vajj̄sa bj̄rontem ke luj̄sal; susekj̄jos ullašañ puñj̄rj̄jmon, vj̄llašañ tuđj̄jmon ke luj̄sal!

tj̄r ñañ kađ ulj̄nj̄ ke kj̄ldj̄sal, šuntem vej̄ kađ šunjt̄-ñebjt̄ ulj̄nj̄ kj̄ldj̄sal ke!

pudojen-životen, kj̄tkono valen, kj̄skono iskalen ulj̄nj̄-vj̄lj̄nj̄ kj̄ldj̄sal ke!

iškavj̄nen-beľaken, žec̄ rodñaj̄en šuđj̄sa-šerekj̄sa, žec̄ ñlj̄n-pijen zorono peškj̄jed kađ žibj̄l'-žabj̄l' karj̄sa ulj̄nj̄-vj̄lj̄n med kj̄ldoz!

žeg ñañ. 24. p.

ćoriganj̄ poton ažj̄n kuriškon

ćupćije anaje, vožde en vaj! ćoriganj̄ lj̄kti. vumurte, ñañ turiž kuštiško, badžj̄mze-badžj̄mze ćorigde šot.

kj̄đokj̄sse mate vaj, jardure vaj! odig pol, kj̄k pol ke kj̄skim-kišt̄im-ponim, pešterj̄n nuj̄mon šot, vumurte, ćupći anaje!

šetmes, kažmes, murdomes, kaltonmes en isa, vumurte!

žeg ñañ. 93. p.

Кельмаков, В. К.: Удмурт диалектология. Ужан программа. Ижевск, 1991. Азыкыл (люкет).

Школаын „Удмурт диалектология” нимо нимыстыз предмет öвöл ке но, университетысь филологической факультетын удмурт кылъя но литература дышетj̄сьсыз дасян удысын диалектология одj̄гез туж кулз дисциплина луэ.

Со валектj̄ське сыҗе мугj̄ёсын:

1. асьме вакj̄тэ дышетекись пинальёс – удмурт кылэз тодj̄сьсыз – ваньмыз сямен верасько на ай интыысь диалектj̄сьн, соин ик соосты литературной кыллэн нормаосыныз шонер но чылкыт вераськыны но гоҗъяськыны быгатыса дышетон понна, дышетj̄сьлы одно ик тодыны кулз ужан интыысьтыз вераськетэз;

2. ваньмаз сямен чеберлыко произведениосын, фольклор текстj̄ёсыз вератэк ини, öжyтэн я тросэн пумисько пöртэм пумо диалек-

тизмёс, соин ик чеберлыко текстэз (куэтэз) кылыз но стилез ласянь
 зеч но мур эскерыны понна, дышетисьлэн луыны кулэ пöртэм уд-
 мурт диалектьёс сярысь тырмыт тодэм-валамьёсыз;

3. со сяна котькуд диалект – со калыклэн визьбур (духовной)
 культураезлэн одйгез туж важной элементэз, соин ик школаосын,
 пинальёсыз литературной кылын вераськыны но гождяськыны
 дышетэм сяна, соослы пычатано на диалектэн чылкыт вераськемлы
 но гажан мылкыд.

Кузедбай Гердлэн Эйно Лейнолы ыстэм гожтэтэз

25/V–26.

Suomalainen kirjailija!

Вождэс эн вае, та гожтэтэн уждэс жегатйсько но финн кылын
 гожтыны уг быгатйськы шуыса. Suomalainen kieli мон ляб тодйсько,
 но со бордын ялан ужасько. Тй абдралоды, Шунды жужан палась ас
 вындылэсь – финн-вотяклэсь, озы ик guopous (кылбурет) удысын
 ужась адымилэсь, гожтэтэс басьтыса. Мон туж тунсыкъяськиско
 финн поэзиен. Та вакытэ мон берыктй ни вотяк кылэ көня ке
 guoelma Runeberg'a, али берыктйсько Topelius'a (Топелиусэз).
 Мынам мылкыды вань Тйлесьтыд но кылбурёстэз берыктыны,
 соос сярысь зечен верамьёсыз мон лыдзи зуч но кунгож прессаысь.

Шуг өвёл ке, ыстэ вал асьтэлэсь но көня ке gunosto (кылбурдэс).
 Туж но туж тау карысал. Оло нош, собере самой умойзэ финн
 литератуно-художественной журналэз но дэмлалоды. Сое мон
 выписать карысал.

Милям Финляндилы сйзем кылбуре вань. Ысто сое финн жур-
 нальёсы.

жегатемме понна эн лекатэ. Тйледыз гажаса

votjakkien kirjailija Kusebai Gerd

Вотской областъысь Ижкар. ОбОНО К. П. Герд

Зуева, А.: *Усьтйсько вэль инвисьёс*. Ижевск, 1992. 22. б.

Гожтэт гожтэмын зуч кылын, оригиналэз утиське

Финно-угор обществолэн архиваз, Хельсинкиын.

Берыктйз А. Зуева.

Калык кылос но сое бичан

Ваньмыз, кин дышетске удмурт кыл но литература ... нырысетй курс бере пыр потано луо калык кылосэз бичанъя практикаез.

1972 арысен, куке усьтйськиз Удмурт университет, студентъёс, котькуд гужем гуртъёсы потаса, трос гинэ люказы ни чеберлыко калык кылосэз. [...] Озые ке но котькуд студентлы, чылкак выль уж борды кутскыку, нырысь-валысь дышетсконо, троссэ тодоно-валоно луэ. [...]

Валамон, фольклор бичан понна ветлоно луэ коркась корка но вазиськоно луэ трос калыкъёслы, уката ик пересёслы но мййы адямиослы. [...]

Мар бордысен верасконэз мытоно? Маде ай выжыкыл, кырзалэ ай кырзан шуыса ик ужд пырак кутскид ке, ёемысь номыр уз пормы. Озыен, кутсконо котыряськыса, гурт сярись яке улос сярись юанёсын, юан-верандылэсь мугёссэ валэктыса. [...]

Туж аспөртэмлыко уж луэ кырзанёсты гождян. Соос луо туж пөртэмесь: сюан, рекрут, кулэм ватон сямёсын герзаськемёсыз, уж но шудон дыръя кырзанёс, исторической но лирической кырзанёс.

Нимысьтыз тема луоз нылпиослэн фольклорзы: исаськонёс, ватскемен шудыку лыдьян-веранёс но трос мукетыз. Озыен фольклорез люкась эскерыны тырше калыклэсь быдэс тодон-валанзэ. [...]

Котькуд гужемлэн аслаз паспортэз луыңы кулэ. Пусьёно, кинлэсь басьтэмын, кин но ку гожтйз, кыће арын информант вордйськемын, кыће гуртысь лыктэмын, кёня дышетскемез. Умой луысал информант сярись мукетсэ но тунсыкозэ ивортыны: кызы со валаз тйледыз, мар шуиз, малы шумпотйз яке жожомыз. [...]

Татын мон сётйсько аслам студентъёсыным фольклор экспедициосы потан дыръя гожтэм материалёсыз туж тунсыко луись ужёсты бырйыса. [...]

кора, кора – шелепез уг усьы. — пуны утэм.

ымыз одйг, сйтяныз сюрс. — пуж.

анай-атаез корка кыле, пинальёсыз инме тубо. — эгыр но ёин.

кыдёкысен – лыз, матэ мынкод – вож. — нюлэс.

мынэ, мынэ но – пытыез проч ёвёл. – пыж.

kora, kora – šel'epéz ug ušj. – punj utem.

imjz odjg, siťanjz šurs. – puž.

anaj-atajecz korka kiľe, pinaljosiz ĭnme tubo. – egir no ĭin.
 kiďokĭšen – ĭiz, mate mĭnkod – vož. – ĭules.
 mĭne, mĭne no – piťijez proć evel. – piž.

Шкляев, А. Г.–Загуляева, Б. Ш.: *Калык кылос но сое бычан*. Ижевск, 1995. 3-8. б. (люкет)

Федотов, Михаил. Вирсэр. Кылбуръёс. Ижевск, 1998.

Зор дыръя

Атаелы

Котмем куака кадесь сыло кызъёс,
 Съод вайёссэс музозь някыртыса.
 Тём инэтй кошко съод пилемъёс,
 Пожам бамез эшшо но пожаса.

Дугдйз, пуксиз жадем сильтёл.
 Эксэй сямзэ возыматыса өз ву.
 Вайёс вылысь туннэ нош кӧня пол
 Синву музэн усиз кезыт зор ву.

Лек зор ултй юн вামышъя атай.
 Кизер сюрес сура пытыюссэ.
 Лыктэ, ялан лыктэ, уг ву матам.
 Мон адзисько, мон тодмасько ассэ.

Зор пыр мар ке турттэ со вераны,
 нош мар меда – уг луы валаны.
 Сӧсыр кизэ мыче со мон пала.
 Уг сузё киосы. Тӧлэд юнмэ шула...

Тӧл чалмытске. Берпум зор шапыкъёс
 Монэ куалектыто: ӧвӧл атай.
 Йырын одйг пумо вань малпанъёс:
 оло зэмзэ та вал, оло вӧтай.

Котьку озыы.

30. 09. 82.

Бигер пушнер кадь ик сутйсь,
 Сютэм лемтэй кадь ик мертчись,
 Янгыш дыръяд но азьветлйсь,
 Вань улондэ монэн шудйсь.
 Со ваньмыз тон,
 Со ваньмыз тон.
 Нош кин меда луисько ... мон?

Посьтолэзь, 1986.

Огпол мон султо но мыто сюресме.
 Оло, тырмысал ымныртэм улыны.
 Нырысь шедьтоно мыскыллям выжыме –
 Чылкыт сюлэмо адями луыны.

10. 04. 90.

Кинлы кулэ на мон кадь адями,
 Куке лулы пушкын улэ шайтан.
 Мон пуныез сэмен асме думи ...

Perevozčikov, Anatolij (1947):

Vaškala bjdžim krež

Kiče šumpotiša kilzīsal mon al'i
 vaškala bjdžim krež kīržamez.
 Vañze majin uzir, šotīsal mon al'i –
 med gine žingirtoz kuarajez.

Kiče šumpotiša kilzīsal mon al'i,
 pešataj, vižikil mađemde,
 noš šuje koškemde šeditek mon kil'i
 ej, ej uti širit šulemde.

Vaškala krežmjlen žingjres šiosiz
išill'lam odigen no kiken.
Argurež jilišen ulon tel soosiz
purjštam jiršijez kađ iškem no iškem.

Pešataj, pešataj, tros arjos ortčjsa
noš todam mon vaji kiljoste:
„Paldures ulonmj: aźvilze ištjsa,
ug, ug lu jun pispu vižitek, vižitek.

Vaškala ulonjš ébereš kiržanjós
šulemjós kađ kiso no išo.
Argurež jilišen ašmeos, udmurtjos,
jiršimes, džr, kuke iškalom, iškalom.

Kiče šumpotjsa kilzjsal mon aľi
vaškala bjdžjm krež kiržamez.
Vaňze majjn uzjr, šotjsal mon aľi –
med gine žingirtoz kųarajez,
med gine žingirtoz kųarajez.

Ар-Серги, Вячеслав: Съѡлыкен кошкисъ

Тазалыкез висъыку гинэ валало. Чылкыт инбам шоры кѡшкемыт
пилем кадь вуэ со висѣн, вакытсэ юатэк.

Валлян Еремей кынманы шедиз. Шайтан-а кыскиз сое сыче жоб
куазен нюлэскы мыныны – гужем люкам пузэ, оло, лушкалозы?

Кыллэ Еремей чурыт валес вылаз но, мур малпаськыса, вѡлдэт
шоры учке: котькуд пасез, котькуд кисыриез тодмо.

Вѡзэз – куасьмем нянь но миськымтэ бадžым тусьты. Узвесь кадь
секыт йыраз черкыс гырлыос жуго кадь. Пырак сюлмаз ик йыгало.
Дон-дон-дон! Благовест гурен.

Кезег-а, мар-а: дырын-дырын чидантэм пѡсь я чидантэм кезыт
тулкымѣс лябžем мугортїз погыльскыло. Еремейлэн синѣсыз
мѡзмыт адžисько, тѡды кизер тушез бездэмын.

Юзма ни корка пуш. Жомыт вылын сэрегѣс валантэм шинмес
адско. Оло, ѡс-а жубис? Тйни, бѡм кадь погылльаськыса, коркае
кезыт тулкым пыре, пересь мугорез пыр сйсья.

— Онисья, — лябыт куараен ѡтиз Еремей кышнозэ, — Онисья,
кытын тон, шобырты монэ ... Кылкод-а?

Чус. Лябзем синьёсыныз котыр учкылйз. Кошкем ик ведь, пересь кокрок. Ветлэ, дыр, гурт кузя, вина бичаса. Азыло сямызья Еремей сое жеч-жеч дышетскысал, дыр, кызы картлэсь кылзйськоно. Нош кытын азьвыл кужым?

... Еремейлэн тыбырыз жадиз, бур кӧтурдэс вылаз берытске вал но ... — паймыса кынмиз кадь.

Гур дурысь кузь жус дорын егит пи сылэ. Тӧдды дэремен, сӧд штаниен, кузь йырсиосыз сӧрлань сынамын, нош гадь вылаз пумтэм трос виштыос — ... оло, куасьмем вир?! Пияш мыньпотыса либрам пересь шоры учке ...

— Кош, кош, кош! — пересьлэн катэтэмме гадьысьтыз сулыртэм кадь кылйськиз. Тусьтыез шуак кутыса, жингыр-куангыр лэзиз гур шоры. Кха-их-ха-иха...

... Пересь тодмаз аслэсьтыз пизэ, но юн паймиз, со веть ас кыиыныз пиезлэсь корос пытэстэс кортчогаз — нош кызы со татчы вуиз? Оло, дораз-а чорте ...

... Кемалась, сыӹе кемалась, нош толон кадь тодэ ваиске. Малпанӹс ноказы йырысь уг пото, вожомем чибинӹс кадь бергало, куртчило но алекмыто.

... Кыӹе ке юон дыр вал. Еремей ас сямызья шӧмо бертйз, оломарлы Онисья борды ишкиськыны кутскиз. Соиз но пумит вера. Еремей вожомыса кышноез вылэ урдскиз, олокытысь кияз тйр потйз. Дас сизьым аресъем Семён пиез анаез понна дурвайыса султйз. Еремейлэсь кизэ шуак позыртйз вал но, воргорон муке-тыныз, тйр обыкен, пияшлы васькытйз. Пияш пинал кызыпу сямен кисмыляк пограз. „Атай!”

Адямиос малпазы: Семён усыныны шедьыса кулйз. Онисья нош уз дйсьты мултэс вераны.

Нош участковен, Сагитовен, Еремей котьку огкыл шедьтылйз. Ма, кызы пе, уз. Сагитов туж яратэ вал чечыез но шулдыртйсь мусурез. Соиз но, таиз но Еремейлэн сандык кадь юрт бордысьтыз ӧз ышылы.

Выриз Еремей малпанӹссэ бургые вййтылыны — ӧз быгаты. Быдэс улонлы вишты, нош со вишты будэ но будэ, уг сёты маза югытэзлы. Ас кыин — ас вирдэ. Сютэм кион сямен. Пожаськем вызьмын. Тудву кадь малпанӹс сое пипу куарез кадь дырекъятйзы.

Еремей каллен гинэ, кышкаса синзэ усьтэ. Ышиз, лэся, Сеня. Мугорыз шуак лобзиз — вирзэ кадь кыскизы. Лябзем пельыз шуак кылйз педлось бадзым тракторлэсь куаразэ. Мар татй ӹашетэ?

Тыршиз кыстйськыны, пидӹссэ шобыртыны — ма ке кынмыны кутскизы — жигарыз ӧйлась.

Укноез кӧшкемыт сьӧд пилем възяз. Пересьлы кышкыт буш коркан.

... Йыр сэзь кадъ, нош малы синмез бус чоксалля? Пыд малы сыче кынме? ...

„... Нош кулйсько ке ... Огнам. Ы-ых. Уг, уг кулы”, – вӧзысьтыз куасьмем нянь борды кырмиське.

Нош ик гур вӧзын Сеня сылэ. Мар кулэ тыныд? Инмаре, кытын тон? Сэргын, ас малпаськон шураз вийыса, мыдорысь Инмар учке. Солэн мар ужез ...

... Тани кин ке гульымез кекатэ кадъ, шоканы секыт, чиньыосыныз ымзэ усътыны выре. Пересь мур гуэ кадъ усиз ...

Луиз чал ... Нёж гинэ чалмыт кырзан кылйське. Анай ук со ... Мӧзмыт кырзан сюлэмез позырте. Еремейлэн синкылиез пызъыра. Тани анай курмем шобретэз тупатъя: „Со мыным юртыны лыктэм, – малпаз Еремей, – сопал дуннеысь Кылдысин дорысь ...”

Эбылям пыдъёс...

— Мон анайлы выль кышет басьто шуи вал — ой вуы, со монэ вите.

... Дораз Сеня вамыштйз, чылкак бус пыр кадъ гинэ.

— Анай, вождэ эн вай, ӧз удалты! — чӧгзиз Еремейлэн куараез.

... Сьӧрлань сынам йырсиё, ог дас сизьым аресъем пияш уробое кыткиськем Еремеез биньгозыен шобыртйз но, уробо жукиртыса азылань вырзиз.

Кыче секыт вал со уробо ...

(В. Ар-Серги: *Тулкымъёс вылын пыжед*. Ижевск, 1993. 111. 6.)

Матвей 6, 9-13 (жеч ивор. Библиез Берыктонъя Институт, 1992. Стокгольм – Хельсинки)

9. Инмысь Атаймы! Тынад нимыд дано мед луоз;
10. Тынад Эксэйлыкед мед лыктоз; Тынад эрикедъя мед луоз музьем вылын но инмын кадъ ик.
11. Милемлы туннэ улымон няньмес сёты;
12. Пунэмъёсмес но кушты, милемлы пунэмо луисьёслэсь пунэмъёссэ ми куштэм кадъ ик;
13. Милемыз визь сынаськонлэсь но уты, уродлэсь но мозмыты милемыз. Тынад эксэйлыкед, кужымед но данэд пумтэм вапумэ. Аминь.

Az udmurt nyelv tanulmányozásának fontosabb irodalma

- Aminoff, G. A.: Votjakilaisia kielinäytteitä. JSFOu. 1 (1886):32–55
- Атаманов, М. Г.: *Удмуртская ономастика*. Ижевск, 1988.
- Атаманов, М. Г.: *Удмурт нимбугор. Словарь личных имен удмуртов*. Ижевск, 1990.
- Bartens, Raija: *Mordvan, tšeremissin ja votjakin infiniittisten muotojen syntaksi*. MSFOu. 170 (1979)
- Борисов, Т. К.: *Удмуртско-русский толковый словарь*. Ижевск, 1932. (hasonmás kiadás: Борисов, Т. К.: *Удмурт кыллюкам. = Толковый удмуртско-русский словарь*. Ижевск, 1991. (*Памятники культуры Удмуртии: Лингвистического наследие*))
- Csúcs Sándor: A votják nyelv orosz jövevényszavai I. NyK 81 (1979):365–372, II. NyK 82 (1980):135–148
- Csúcs, Sándor: *Die tatarischen Lehnwörter des Votjakischen*. Budapest, 1990.
- Csúcs Sándor: *Chrestomathia Votiacica*. Budapest, 1990.
- Domokos Péter: *Az udmurt irodalom története*. Budapest, 1975.
- Гаврилов, Борис: *Произведения народной словесности, обряды и повѣря вотяковъ Казанской и Вятской губернии*. Казань, 1880.
- Грамматика современного удмуртского языка. Фонетика и морфология*. Ижевск, 1962.
- Грамматика современного удмуртского языка. Синтаксис простого предложения*. Ижевск, 1970.
- Грамматика современного удмуртского языка. Синтаксис сложного предложения*. Ижевск, 1974.
- Itkonen, Erkki: Zur Geschichte des Vokalismus der ersten Silbe im Tschere-missischen und in den permischen Sprachen. FUF 31 (1954):149–345.
- Каракулов, Б. И.: *Русско-удмуртский разговорник*. Глазов, 1997.
- Kel'makov, Valentin – Saarinen, Sirkka: *Udmurtin murteet*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisten kielitieteen laitoksen julkaisuja. Turku–Izevsk, 1994.
- Кельмаков, В. К.: *Краткий курс удмуртской диалектологии*. (Удмурт вераськетъёс 3.) Ижевск, 1998. 385 сс.
- Klemm Antal: A mellérendelő és alárendelő viszony kifejezése az északi osztják és a votják nyelvben. A Pannonhalmi Főapátsági Főiskola Évkönyve az 1911–1912-iki tanévre. Pannonhalma, 1912:219–284.
- Korenyh Éva: Permi vokalizmusproblémák. NyK 76 (1974):37–75.

- Kozmács István: Az udmurtok – Udmurtia. *Finnugor kalauz*. Budapest, 1998:91–106.
- Козмач, Иштван: *Удмурт кыл*. Кечкемет–Сзгед, 1998.
- Kozmács István: Bibliográfia a permi népek nyelvének, történetének és irodalmának ismeretéhez (1990–1999). *NéprNytud* 1999/2000: 131–182
- A. Kövesi Magda: *A permi nyelvek ősi képzői*. Budapest, 1965.
- Кротов, З.: *Удмуртско-русский словарь*. (отв. ред.: Кириллова, Л. Е.). Ижевск, 1995. (*Памятники культуры Удмуртии: Лингвистическое наследие*)
- Lakó György: *A permi nyelvek szóvégi magánhangzói*. Fgr Ért. 2. Budapest, 1934.
- Лыткин, В. И.: *Исторический вокализм пермских языков*. Москва, 1964.
- Лыткин, В. И. – Гуляев, Е. С.: *Краткий этимологический словарь коми языка*. Москва, 1970.
- Medveczky Károly: A votják nyelv szóképzése. *NyK* 41 (1911–12):310–338.
- Mikola Tibor: *Materialen zur votjakischen Etymologie*. (Studia Uralo–Altaica 11). Szeged, 1977.
- Mikola Tibor: A permi nyelvek szóvégi magánhangzóinak történetéhez. *NyK* 81 (1979):113–118.
- Могилин, М.: *Краткой отякця Грамматики опытъ* = Опыт краткой удмуртской грамматики. (Отв. ред.) Л.Е.Кириллова. – Ижевск, 1998, (*Памятники культуры: Лингвистическое наследие*).
- Molnár Ferenc: *On the history of Word-Final Vowels in the Permian Languages*. (Studia Uralo–Altaica 5). Szeged, 1974.
- Munkácsi Bernát: *Votják népköltészeti hagyományok*. Budapest, 1887.
- Munkácsi Bernát: *A votják nyelv szótára*. Budapest, 1890–1896.
- Munkácsi, Bernát–Fuchs, Dávid R.: *Volksbräuche und Volksdichtung der Votjaken*. MSFOu. 102 (1952)
- Насибуллин, Р. Ш. (ред.): *Обратный словарь удмуртского языка*. Ижевск, 1992.
- Пермистика 1–6*. Ижевск, 1987–2000.
- Пименов, В. В. (научн. ред.): *Удмурты. Историко-этнографические очерки*. Ижевск, 1993.
- Rédei Károly: Vannak-e az előmagyar–permi érintkezésnek nyelvi nyomai? *NyK* 65 (1963):253–261.
- Rédei Károly: A permi nyelvek első szótagi magánhangzóinak történetéhez. *NyK* 70 (1968):35–45
- Rédei Károly–Róna-Tas András: A permi nyelvek ősspermi kori bolgár-török jövevényszavai. *NyK* 74 (1972):281–298.

- Rédei Károly–Róna-Tas András: A bolgár-török-permi érintkezések néhány kérdése. NyK 77 (1975):31–44.
- Rédei Károly–Róna-Tas András: Őspermi és votják jövevényszavak a csuvasban. NyK 82 (1980):125–133.
- Salánki Zsuzsa: Udmurtföldi benyomások. *Finnugor kalauz*. 1998:107–114.
- Серебренников, Б. А.: Категории времени и вида в финно-угорских языках пермской и волжской групп. Москва, 1960.
- Серебренников, Б. А.: Историческая морфология пермских языков. Москва, 1963.
- Сий, Энико: Термины родства и свойства в удмуртском языке. Будапешт, 1998.
- Соколов, С. В.–Туганаев, В.В.: Биологической нимкыльёсын кылбугор – Словарь биологических терминов. Ижевск, 1994.
- Stipa, G. J.: Funktionen der Nominalformen des Verbs in den permischen Sprachen. MSFOu. 121 (1960)
- Suihkonen, Pirkko: Korpustutkimus kielitypologiassa sovellettuna udmurttiin. SUST 207. 1990.
- Suihkonen, Pirkko (comp. and edit.): Udmurt–English–Finnish Dictionary With A Basic Grammar Of Udmurt. Lexica Societatis Finno-Ugricae XXIV. SUS Helsinki, 1995.
- Suihkonen, Pirkko (edit.): Udmurt Texts. SUS Helsinki, 1995.
- Тараканов, И. В.: Удмуртско-турские языковые взаимосвязи. Теория и словарь. Ижевск, 1993.
- Тараканов, И. В.: Исследования и размышления об удмуртском языке. Ижевск, 1998.
- Тепляшина, Т. И.: Памятники удмуртской письменности XVIII века. Выпуск первый. Москва, 1966.
- Тепляшина, Т. И.: Язык бесермян. Москва, 1970.
- Тепляшина, Т. И.: Антрополомические модели пермских языков. Москва, 1978.
- Тепляшина, Т. И.–Лыткин, В. И.: Пермские языки. Основы финно-угорского языкознания. Москва, 1976:97–228.
- Uotila, T. E.: Zur Geschichte des Konsonantismus in den permischen Sprachen. MSFOu. 65 (1933)
- Veenker, Wolfgang: Verzeichnis der wotjakischen Suffixe und Suffixkombinationen. (Hamburger Uralistische Forschungen 3). Hamburg, 1976.
- Верещагин, Г. Е.: Вотяки Сосновского края. Собрание сочинений. Том первый. Серия „Памятники культуры”. Под редакцией В. М. Ванюшева. [ориг. с 1886] Ижевск, 1995.
- Верещагин, Г. Е.: Вотяки Сарапульского уезда. Собрание сочинений. Том второй. Серия „Памятники культуры”. Под редакцией В. М. Ванюшева. [ориг. с 1889] Ижевск, 1996.

- Владыкин, В. Е.: *Религиозно-мифологическая картина мира удмуртов*. Ижевск, 1994.
- Владыкина, Т. Г.: *Удмуртский фольклор. Проблемы жанровой эволюции и систематики*. Ижевск, 1998.
- VNpk. = Munkácsi 1887.
- Wichmann, Yrjö: *Wotjakische Sprachproben I*. JSFOu. 11/1 (1893), *II*. JSFOu. 19/1 (1901).
- Wichmann, Yrjö: *Die tschuwassischen Lehnwörter in den permische Sprachen*. MSFOu. 21 (1903).
- Wichmann, Yrjö: *Zur Geschichte des Vokalismus der ersten Silbe im Wotjakischen mit Rücksicht auf das Syrjänische*. MSFOu. 36 (1915).
- Wichmann, Yrjö–Uotila, T. E.–Korhonen, Mikko: *Wotjakischer Wortschatz*. Helsinki, 1987.
- Wintschalek, Walter: *Die Areallinguistik am Beispiel syntaktischer Übereinstimmungen im Wolga-Kama-Areal*. *Studia Uralica* 7, Wien, 1993.
- Воронцов, П. И.: *Регулярные и междialeктные корреспонденции гласных с участием ы в удмуртском языке. Вопросы диалектологии и истории удмуртского языка. Сборник научных трудов*. Ижевск, Удм. ИИЯЛ УрО РАН, 1992:70–86.
- Загуляева, Б. Ш.: *Русско-удмуртский разговорник*. Ижевск, 1991.

Összesített szójegyzék

abdranj csodálkozik
 acíd *vn* magad
 acím *vn* magam
 adskinj látszik
 adžiškinj 1. néz [intr.] 2. látszik 3. ta-
 látkozik

adžinj lát
 adami ember
 aj apa
 aj ah, aj (indulatszó)
 akaška húsvét
 afekmijinj idegesít
 aľi most
 anaj anya
 apikaj néne, nővér
 ar év

aranj arat
 arberi dolog, holmi
 ares éves
 aresjem éves
 arhiv levéltár
 arľjd évek száma
 arľa hét (időszak)
 arľanunal vasárnap
 as (as-, ač-, aš-) maga (visszaható
 névmás)

asptemľjko sajátóságos
 ašmeos 1. (mi) magunk 2. mi (a beszé-
 lő és a megszólított)

ataj apa
 azbar udvar
 azveš ezüst
 aźjn előtt
 aźlań előre
 aźlapal előre
 aźlo előző; korábbi
 aźvetľinj előljár
 aźvľl előbb, megelőző

babľes göndör, fodros
 baďar juharfa
 baďpu szomorúfűz
 badžim nagy

badžin *ld.* badžim
 bam arc, orca; lap, oldal
 bašjanj vesz, vásárol
 baštinj vesz; elragad, elborít
 bazar piac, bazár
 beľak (közeli) rokon
 ber mög, hátsórész; utóbb, később; után
 (általában birtokjelesen)

bere után; mivel
 berganj forog
 beriž hársfa
 berpum utolsó
 berįktinj fordít
 berįtskinj fordul
 bertinj visszatér
 beľm kis boglya, fücsomó
 bersj után, nyomában
 biblija biblia
 bićan gyűjtés
 bićanj gyűjt
 biger tatár
 bińgozi gyeplő
 bjďža nagyságú
 bjďžim nagy, szent
 bjďťinj befejez; megöl
 bigatinj képes, tud, bír

bįrat társ, barát
 bįrįis választó
 bįrįinj kiválaszt, kiválogat
 bjźinj fut
 bjźon futás
 biťľ- *ld.* biťľinj
 blagovest beharangozás
 (istentiszteletre)

bord fal; oldala vminek
 bordj -hoz/-hez/-höz, mellé
 bordjn -nál/-nél
 bordįs -tól/-től
 bordįsen -tól/-től, mellől
 borį mezei számóca
 lepbi lepke
 budinj nől
 bur jó; jobb oldal

burgj rézcső
bus köd
buš üres
bjdes az egész, teljes

čagjr (égszín)kék
čal csend
čalmjt csendes(en)
čalmjtskjnj elcsendesedik
čarka pohárka
čas óra (időegység)
časjnj (le)üt
čeber szép
čeberljko szépirodalmi
čečj méz
čerkl templom
českjt édes; ízletes, finom
čibjá szúnyog
čidanj kibír, elvisel, tűr
čidantem tűrhetelen, kibíráhatatlan
čigjnj török
čidj ujj
čifanj csillog, fénylik
čirdjnj énekel; olvas
čisto egészen, teljesen
čjlkak egészen
čjlkjt tiszta, tisztán
čorig hal
čoriganj horgászik; halászik
čort ördög
čortjnj meghív; kiáltva hív; kukorékol
čumofo kéve, kepe
č u p é i j Csepca folyó
čurjt kemény
čus csend; csendesen

časčejnj hangoskodik, lármázik
čektjnj ajánl, javasol
čemjś gyakran
čež kacsa
čjn füst
čogčjnj megbotlik; beleakad vmibe;
félrenyel; akadozik a beszédben;
rászáll vmire
čogjnj (le)vág
čogičkjnj megvágja magát; megvágódik

čoksařanj befed, be-/elzár
čože (idő) alatt
čuk reggel (fn, hsz); reggeli vmi
čukna reggel (fn, hsz); reggeli vmi
čuškjnj (meg)törülközik

danjanj tisztel
dan érték, ár
dano értékes; tisztelt; kedves
das tűz
dašan felkészítés
dašanj készít, elkészít, felkészít
dašaškjnj készül, készülődik
daur időszak; évszázad
demlanj ajánl
derem ing
diřijn ld. dorjn
diřtjnj merészel
djr (dřj) idő
djr talán
dřrekjatjnj megremegetet
dřjn-dřjn időnként
dřřetiś tanár; tanító
dřřetjnj tanít
dřřeton tanítás, oktatás
dřřetskořni iskola
dřřetskjnj tanul [intr.]
dor széle, határa vminek
dorj mellé
dorjn mellett
dugdoni megálló
dugdjnj 1. megáll 2. abbahagy, befejez
duhovej szellemi
dukja süketfajd
dumjnj köt, kötöz
dun ár, érték
duno értékes, drága
duřoe világ
dur part
durvajnj megvéd, mellé áll
duřes kánya

ďeputat képviselő
ďialekt nyelvjárás
ďialektizm dialektizmus
ďialektologija nyelvjárástan, -kutatás
ďisciplina tudományág

žanjm kedvesem
žarektijnj halványodik
žazeg lúd, liba
žec szép, jó
žec ivor evangélium
žeg rozs
žigar erő
žuć orosz (*fn, mn*)
žukjrtijnj nyikorog, csikorog
žus pad

žegatijnj feltart
žijnj fél, vminek a fele
žomjt szürkület
žožomijnj szomorkodik, bánkodik
žubis kissé nyitva van, nincs jól becsukva
žužanj 1. felkel [égitest] 2. felemelkedik [füst, pára]

ebjřanj megdermed, meggémberedik (hidegtől)
egjř szén
eksej cár; császár
eksejljk cárság, császárság
efement (alkotó)elem
emjaš orvos
emjum orvosság
erik akarat; szabadság
eš barát
eššo még

ed (tagadó ige, múlt idő) te/ti nem
ej (tagadó ige, múlt idő) én nem
ejlaš nem sikerült; nem képes; nem elég
em (tagadó ige, múlt idő) mi nem
es ajtó
etijnj (meg)hív
evel nem; nincs
ez (tagadó ige, múlt idő) ő/ők nem
ežjt kevés; kicsit

fakuřtet (egyetemi, főiskolai) kar
filologičeskoj filológiai
finn finn (*fn, mn*)

Finlandija Finnország
finno-ugor finnugor
folklor népköltészet(i)

gidkya istálló
gađ mell, mellkas
gažan tisztelet
gažanj tisztel
geržaškinj kapcsolódik
gerj eke
geršjd a tavasz szántás-vetés ünnepi megkezdésével egybekötött lakoma a szántóföldön (Munkácsi)

gine csak
gjrļj harang
gjrjnj szánt
gjron szántás
godkan gágogás
gondjř medve
gondjro medvés
gord piros, vörös
gožjan lejegyzés
gožjaškinj ír [intr.]
gožtet 1. levél 2. írás
gožtiškinj előfizet
gožtijnj ír [tr.]
gu gödör, árok
gudjri mennydörgés
gudjřikoškon augusztus
gudjřtijnj mennydörög
guřjm torok
gur¹ dal, dallam
gur² kemence
gurež hegy
gurt falu
gužem nyár

Heřsinki Helsinki
hožajka feleség; gazdasszony

ik (nyomatékosító partikula)
in (in:n-) égbolt
inbam égbolt
informant adatközlő
inmar isten
institut intézet; főiskola

intj hely
 inviš horizont
 invožo június
 iñi, ini már
 isanj bánt, ront
 isaškon csúfoló (*folklór műfaj*)
 iskal tehén
 istoričeskoj történelmi
 iskavjn szomszéd
 iske nahát, no akkor
 išnj kiszakad, kitépődik
 iskanj (ki)tép (frequ.)
 iskiškinj (ki)tépdes, csípked [intr.]
 iskinj (ki)tép, (ki)szakít (mom.)
 italmas zergeboglár
 ivor hír
 ivortijnj hírt ad; informál; jelent
 iz kő
 Ižkar Izsevszk

 jm (jmi) száz
 jmnjr arc
 jsnj elszakad
 jstijnj (el)külld
 jstopka pohárka, stampedli
 jstop pohárka, stampedli
 jštijnj elveszít
 jšijnj elvész

 ja rendben; talán; vagy
 jake vagy (ksz); talán
 jablok alma
 jalan mindig, egyre
 jangiš hiba; hibás; tévedés
 jaratijnj szeret
 jaraton szerelem; szeretett
 jardur part
 jatjr sok, bőséges
 jegit fiatal
 ję jég
 ję kefan a „jég elkísérésének napja” az
 akajaška [= akaška] ünnepen (Mun-
 kácsi)
 jibjrttijnj meghajol, [fejet hajtva] hálát
 ad, megköszön
 jiganej kopogtat

jil vminek hegyes, csúcsa; *nu jiljn* fe-
 lett, *jiljš* fölül, *jile* fölé, *jilti* felette
 [mozgásban]
 jiljini megszaporodik, elszaporodik
 jilo tetős
 jir fej
 jirjini (meg)rág
 jirši hajszál
 joz íz, ízület
 ju gabonaszem
 juan kérdés
 juanj kérdez
 jug-jug nagyon fényes(en); nagyon fe-
 hér(en)
 jugit fényes(en)
 juinj iszik
 jumšanj sétál
 jun erős
 junme hiába, céltalanul
 ju-ñañ gabona
 juon ital; ivás; ünnep
 jurt épület; ház, lakhely; gazdaság
 juš hatyú
 juzmanj szomjazik; lehül, kihül
 južtolež március

 k a m Káma folyó
 kabak kocsm(a)i
 kaban asztag
 kabjl könnyű
 kaď mint; ahogy
 kaljk nép, emberek
 kašfen lassan
 kalton kerítő háló
 kašjl könnyű
 karinj csinál; válik vmivé
 kart férj
 kartopka krumpli, burgonya
 kaštemminj elerőtlenedik
 kaž háló; vadászhaló
 kažnoj minden (egyes)
 ke ha
 kekatijnj (meg)fojt
 kefan búcsúztató; kísérő
 keštijnj hagy, otthag
 kemalaš régóta

ku mikor; amikor
 kꞑaka varjú
 kꞑafektꞑtꞑnj megrezzent, megremegetet
 kꞑamꞑn harminc
 kꞑar levél (növényé)
 kꞑara hang
 kꞑaro hangú
 kꞑartolež május
 kꞑaruson szeptember
 kꞑašmꞑnj kiszárad, elszárad
 kꞑaškanꞑ összetöbörödik
 kꞑat hat
 kꞑaž időjárás
 kudiz melyik?
 kudꞑnj berúg, lerészegedik
 kudꞑtꞑnj lerészegít
 kudo lánykérő; nászúram
 kuat szöveg
 kule kell
 kulem halott
 kulꞑnj (meg)hal
 kulꞑto kéve
 kulꞑtura kultúra
 kungož országhatár
 kureg tyúk
 kuriškon imádság, kérés, fohász
 kurmꞑnj bepiszkolódik
 kurs évfolyam
 kurtꞑnj harap; csíp
 kuso kasza
 kušꞑnj (el-, meg)dob; **ñañ kušꞑnj** ke-
 nyeret áldozati ételként eldob; el-
 hagy, eldob (pl. gyermeket)
 kut háncsbocskor
 kutes cséphadaró
 kutꞑnj (meg)fog, tart
 kutsꞑnj kezd; kezdődik
 kuž hosszú
 kuža mentén (*nu*)
 kužm erő, hatalom
 lašañ vkivel/vmivel kapcsolatban; olda-
 láról (*nu*)
 ležꞑnj ereszt
 leša úgy látszik, nyilván, valószínűleg
 lešꞑnj készít, csinál

libo vagy (*ksz*)
 lidꞑnj (el)olvas; (meg)számol
 lidꞑjan-veran kiolvasó, kiszámoló mon-
 dóka
 lidꞑjanꞑ összeszámol; elszámol, elismer
 likꞑtꞑnj (meg)jön
 lijꞑj hó
 lijš túlevél
 lijso túleveles, túlevelű
 lijvu harmat
 lijz (sötét)kék
 lobanꞑ repül
 lobꞑꞑnj felrepül
 lopata lapát
 luꞑnj lesz
 lul (*lulj*) lélek; élet
 Luo homok
 luškanꞑ lop

ľab gyenge
 ľabꞑt gyenge
 ľag túlevelű erdő
 ľek rossz, gonosz, rosszindulatú;
 düh(ös), harag(os)
 ľekanꞑ szúr, döf
 ľekatꞑnj rosszindulatú szavakat szólni
 vkiről; **en ľekatꞑ** tarts meg jó em-
 lékezetedben

ľemteꞑ kullancs
 ľenta szalag
 ľev oroszlan
 ľempu zselnice
 ľibranꞑ elgyengül
 ľiričskoj lírai
 ľiteraturno-hudožestvennoj irodalmi-
 művészeti
 ľiteraturnoj irodalmi
 ľogišꞑnj lép
 ľukanꞑ gyűjt
 ľukašꞑnj gyűlik
 ľuket részlet
 ľukišꞑnj elvállik
 ľukꞑnj (el)oszt, (el)választ
 ľuktanꞑ itat, inni ad

ma mi [kérdő névmás]
 mađ ének
 mađes ld. mažes
 mađinj mesél, regél, mond
 madiškon közmondás
 malj miért
 malpan gondolat
 malpaškijj gondolkodik
 malpaškon gondolat
 mamjk tollpihe
 ma munda mennyire sok
 mar mi?
 mar ke valami
 mate közelre
 maza: maza šotinj nyugalmat ad
 mažes , gereblye
 meda vajon
 mertćinj csíp, mar
 merttjij ültet (növényt)
 mejj koros, öreg
 meŕa mell
 mezmjt szomorú
 mi mi (személyes névmás)
 minut perc
 miškijj mos
 mjećinj (ki)nyújt
 mjlkjd (mjlkjdj) kedv
 mjnjinj megý
 mjaipotinj mosolyog
 mjškijfanj szidalmaz, gyaláz
 mjtinj (el)kezd
 mon én
 mozmjtinj megszabadít
 m o ž g a falu neve
 mu föld
 mudor ikon
 mug ok
 mugor (mugorj) test
 muket másik
 multes fölösleges(en); multes veranj:
 fecseg
 mumj-bubj szülők
 mur mély
 murdo varsa
 murt ember; idegen
 murtaškijj idegenkedik

mušjr mézsör
 musur mézsör
 muz föld
 muzen vkihez/vmihez hasonló(an)
 muzjem föld
 mužem ld. muzjem

 na még
 nap erős (illat, tea)
 njl (njlj) lány
 njlpi gyerek
 njlpio gyermekes
 njr orr; csőr
 njriš először
 njriš-vališ eleinte, az első időkben,
 kezdetben
 njrišeti első
 njr-pjši orrluk
 no és; is
 n o j Noé
 nokaŕa semennyi
 nokin senki
 nokjće semmilyen
 nokjzi ahogy
 noku semmikor
 nokudjz semelyik
 nomjr semmi
 norma norma
 noš de; hát
 nošik újra
 nuinj szállít
 nunal nappal

 űakjrtinj hajlít
 űakjrtiškijj hajol, görbül
 űaŕ kenyér
 űebjt puha, könnyű
 űel nyíl
 űer vessző
 űi már
 űijljinj (el/le)nyel
 űim (űimj) név
 űimištiz speciális(an); önálló(an)
 űimo nevű
 űijlpu jegenyefenyő
 űjŕ négy

ñož gyenge, halk
 ñules (ñulesk-) erdő
 ñuñá nagybácsi
 ñurtñj eláraszt, elborít

obiñ gabonaszárító csűr
 objñ (fejsze)fok
 oblast terület
 obšestvo társaság
 odig egy
 odig-og egymás (*visszaható nm*)
 odno ik feltétlen
 og körülbelül
 ogkjñ megállapodás, egyezés
 ognam, ognad, ognaz egymagam,
 egymagad, egymaga stb.

ogpol egyszer
 ogreć uborka
 ójdo nosza, rajta
 okton-kalton aratás, betakarítás
 olo talán

olo ..., olo vagy ... vagy
 olokeñá valamennyi
 olokin valaki
 olokjće valamilyen
 olokjtjś valahonnan
 olokudiz valamelyik
 olomar valami

omjñ levegő
 original eredeti
 ortćjñj eltelik, elmúlik
 oskjñj hisz

oš bika
 oštolež április
 ošmes forrás

oti ott végig, a mentén

otjñ ott

oží úgy

oží ik valamint

ožíjen (így) tehát

oźmatjñj kihajt

ožo gyepe

pajmjñj csodálkozik

pal fél (*mennyiség*)

pala felé

palaś felől

paldures féloldalas, egyoldalú

pařkkjñj szétszór

par pár

pasport útlevél; bizonyiat, leírás

paś lyuk(as)

paškjñ széles

pe úgymond (*függő beszéd idézésére*)

pedlo kint

pejmjñ sötét

peř (peřjñ) fül

peřñanj (rá)fúj; ráfújással igéz, varázsol

pereś öreg

perešmjñj megöregszik

pešataj nagyapa

pešter kosár (nyírfakéregből fonva)

peļjñ vmik/vkik között, velük együtt

peřmjñj sikerül; válik vmivé

peřtem különböző

peś forró; forróság

peški fecske

peštolež július

pežtjñj főz

pi fia vkinek

pići kicsi(t)

pijaś fiú

pijosmurt férfi

pišem felhő

pinal, piñal gyerek, fiatal

pipu rezgő nyárf

pispu (élő) fa

pišaj macska

pitranj gurul

piž liszt

pičatjñj átítat, telít; meghonosít

piđ (piđjñ) láb

piļaškjñj mosakszik, fürdik

piř át, keresztül (*nu*)

piřak egyenesen, közvetlen

piřanj bemegy (frequ.)

piřjñj bemegy (mom.)

piřpotjñj átmegy, túljut vmin

piřtjñj behord, bevisz

piřset ajtóféle; (koporsó)fedél

piřjñ nyom (*fn*)

pižjñ csepeg, szivárog

piž csónak, hajó
poezija költészet
pogijfaskinj hempereg, görög
pogijfskinj gurul, hullámszik
pogranj (el)dől
pokci kicsi; kisebbik
pokciarná csütörtök
pol fél [mennység]; [itt:] -szor/-szer/-ször
poninj tesz, helyez, rak
ponna -ért (*nu*)
por mari, cseremiszt
potinj kimegy, kijön, kijár
potinj: **sieme pote** éhes vagyok, enni akarok
pottinj kiereszt, kibocsát, kiad
pozjrtinj (ki/meg)csavar, facsar
požanj felzavar, felkavar
praktika gyakorlat
proizvedenije mű, alkotás
predmet tárgy; tantárgy
pressa sajtó
prijom felvétel(i)
proć egyáltalán
pu fa
pudo-život háziállat
pukšinj ül
pukšon kedd
puktinj ültet; tesz, rak
pum vég, vége vminek
pumiškinj találkozik
pumit szemben
pumo: **pertem** ~ különféle
pumtem vég nélküli, végtelen
punem tartozás, adósság
punj kutya
puńjrtinj elterül, elnyúlik
purjstanj megöszül
pusjinj feljegyezt, felír
puš belső, belseje vminek
pušjij sarjad, hajt
puškijn benn vmiben
pušner csalán
puž szita

rekrut újonc
rodna rokonság

Rossija Oroszország

sad gyümölcsöskert
samoj leg-...-bb
salam ajándék; üdvözlét
sandj láda
sereg sarok
sež friss
serjijinj összetör
sešj nyomorék
siľ hús
sisjanj szűr (*ige*)
siťan széklet, ürülék
sižj ősz [évszak]
sjće ilyen
sijlj áll (*ige*)
sijnanj fészül
sijnaskon: **vjž** ~ kísértés
so ő; az
sobere azután
sojin ik és ezért; és így
soku ik akkor
somjnda annyi
soos ők; azok
sopal túlsó, túloldali
stjľ stílus
Stokgoľm Stockholm
studeť egyetemista, diák
sultinj felkel (reggel pl.)
suľjrtinj szívja az orrát; fecseg
sur sör
suranj (meg)kever, összezavar
susek láda
sutinj éget, gyújt
suzer hűg
sužanj tisztít; kasztrál
sužj levezt vhonnan; elér vmivel

šala császármadár
šam szokás
šamen módra
šana kívül (*nu*)
šariš -ról/-ről (*nu*)
šaška virág
šeen módjára, szerint
šekj nehéz

šemja család
 šerekjanj nevet
 šermet lószerszám, kantár
 šet háló
 šezj zab
 šed fekete
 šedektinj befeketedik; bepiszkolódik
 šeljik bűn, vétek
 šeri után, nyomában, mögé
 šerlaň hátrafelé
 ši szál; húr
 šibson fütty
 šijnj eszik [tr.]
 šin (šinm-) szem
 šinkač szemöldök
 šinkijfi könnycsepp
 šinvu könny
 šiftel szélvihar
 šion étel
 šiškijnj eszik [intr.]
 šižjm hét (számnev)
 šor nyest
 šotinj ad [tr.]
 šotiskijnj adódik
 šu száz
 šuan esküvő, lakodalom
 šudinj etet
 šuj agyag
 šulem (šulm-) szív
 šulemo szívű
 šumjk kis pohár, pálinkás pohár, csésze
 šures út
 šurlo sarló
 šurs ezer
 šutem éhes
 šajgu sír (fn)
 šajtan ördög; a votják mitológiában a
 rossznak legfőbb kútfeje
 šapjk csepp
 šar gömb; labda; gombolyag
 šedťinj jut, kerül
 šedťinj (meg)talál, (meg)keres
 šefep szilánk, forgács
 šep kalász
 šerijnj élesít, fen

šedťinj észrevesz
 šemo ízes; [itt:] ittas
 šimes félelmetes, félelmet gerjesztő
 širtinj (el)dob; rohan
 šjr egér
 šjrit gondos, elővigyázatos
 škola iskola
 šobirtinj betakar
 šobirtskijnj betakarózik
 šobret takaró
 šokanj lélegzik
 šoňer egyeses; igaz; helyes
 šor közepe vminek; középső
 šorj -hoz/-hez/-höz (nu)
 štaňi nadrág
 šuak hirtelen
 šudijnj játszik; vatskemen šudijnj bú-
 jócskázik
 šudon játék; játékszer
 šug nehéz; nehezen
 šujnj mond; válaszol
 šujša mondva; hogy (ksz)
 šujanj elhervad, elszárad
 šulanj fűtyül
 šuldjrtinj jókedvre derít, szórakoztat;
 mulattat
 šumpotinj örül, örvend
 šundj nap (égitest)
 šundj žužan napkelte; kelet(i)
 šunjt meleg
 šuntinj melegít
 šur folyó
 šurkijnmon november
 ta ez
 tabere most
 taminda ennyi
 tatčj ide
 tati itt végig, e mentén
 tatjn itt
 tazaljk egészség
 tažj így
 tau köszönet; tau karijnj megköszön
 tefežijnj gyorsan kifejlődik, kiteljesedik
 (pl. virág)
 tetčanj ugrik

teđj fehér	turnanj kaszál (füvet)
teļ szél	turttijnj szándékszik, akar
ti ti	tuštj tányér
tijaškijnj el-/összetörök, tönkremegy	tuš szakáll
tiini íme	tušmon ellenség; gonosz
tir fejsze	tuž nagyon
tjbjr (tjbjri) hát	
tjloburdo madár	ťafjr átkozott, hitetlen
tjpi tölgy	ťamjs nyolc
tjir teljes	ťekst szöveg
tjrmijnj elég, elegendő [ige]	ťema téma
tjrmjt kielégítő(en), elegendő, megfelelő(en)	ťom sötét
tjrsijnj törekszik, akar	učastkovojs körzeti megbízott
tjš szem, mag	učkijnj néz
tode vajijnj eszébe jut, felidéző	učj fülemüle, csalogány
tod: tode vajiškijnj eszébe jut (magától)	ud (tagadó ige jelen és jövő idő) te/ti nem
todem-valam tudás és megértés	udaltijnj jól terem; sikerül
todijnj tud, ismer	udmurt udmurt
todijnj-valanj elsajátít, megért	udmurtarňa péntek
todmanj megismer	udjs terület
todmo ismert	ug (tagadó ige jelen idő) én nem; ő/ők nem; (jövő idő) én nem
todon-valan megismerés, ismeret	
tol tél	ujanj úszik
tolež hold; hónap	ujpal észak(i)
tolsur december	uk bizony
tolšor január	ukata még
ton te	ukata ik különösen
traktor traktor	ukmjs kilenc
tros sok	ukno ablak
tubijnj felmegy; felkapaszkodik, felmászik; felszáll (buszra)	ul vminek az alja, alsórésze
tudžijnj árad (víz)	ule alá
tudvu árvíz, áradás	uljn nu alatt
tug komló	ullašan aljából
Tu j Tuj folyó	ulon élet
tuljs tavasz	ulos lakóhely
tuljşpal február	ulti nu alatta (mozgásban)
tulkjm hullám	uljmon élethez kellő; kényelmes
tunne ma; mai	ulijnj él; van; lakik
tuno varázsló, jós, tálto	uťca utca
tunsijkjaškijnj érdeklődik	um (tagadó ige jelen és jövő idő) mi nem
tunsjko érdekes	um álom
tupatjanj javít; igazít	umoj jó
turiž karéj (kenyér)	uno sok
turjn fű; széna	

uñiversítet egyetem
 uram utca
 urdskijn ütésre készül, ütésre emel
 [intr.]

urobo szekér
 urod rossz; gonosz
 urtsjn oldalában
 usj borona
 usijn (le/el)esik
 uštiškinj (ki/meg)nyílik
 uštijnj (ki/meg)nyit
 utčanj (olokjtjś) (meg)keres
 utijnj ugat
 uřaltijnj megkínál, megvendégel
 uřis őrző, védő
 uřiskinj őriz [intr.]; őrződik
 uřijnj véd, őriz [tr.]
 uz (tagadó ige jövő idő) ő/ők nem
 uzj erdei számoča
 uzjr gazdag
 uzveś ólom
 už munka, dolog, ügy
 užan intj munkahely
 užanj dolgozik

vaj ág
 vajijnj hoz; visz, hord
 vajijnj: tode vajijnj eszébe jut, felidéz
 vakjt időszak, kor(szak)
 val¹ volt; (múlt idejű feltételes mód
 segédigéje)
 val² ló
 valamon érthető
 valanj ért, megért
 valektiškinj magyarázódik
 valektijnj magyaráz
 vařes ágy
 vařřan tegnapelőtt
 vamen keresztül, át
 vamiřřanj lépeget
 vamiřřtijnj lép (egyet), odalép
 vañ¹ minden, egész
 vañ² van
 vañmiz mind, az összes
 vapum évszázad, korszak
 varjś héja

vařkinj lemegy; leszáll
 vařktijnj 1. leereszt, lebecsát 2. le-
 szállít (pl. vonatról) 3. (árv.) megüt
 vařkala régi, ősi
 vatijnj elrejt, eltakar; eltemet
 v a t k a Vjatka-folyó
 vaton temetés
 vatskem elbújás
 vatskinj elbújik, elrejtőzik
 vaziškinj megszólít, szól vkihez
 važnoj fontos
 veď talán, valószínűleg
 verařket tájszólás
 veranj mond [tr.], válaszol
 verařkon beszéd; beszélgetés
 verařkinj mond, beszél, beszélget
 [intr.]
 veratijnj (ki)mondat (vkivel vmit)
 veś az egész, teljes
 vetljinj jár, megy
 veř hisz
 vej vaj; zsír, zsiradék
 vej dır farsang
 veldet mennyezet
 vez: vezj mellé; vezjn mellett, vezjś
 mellől
 vijanj folyik
 vijijnj elmerül; elsüllyed
 vina pálinka, égetett szesz
 vir vér
 virnunal szerda
 virser (vér)ér
 viřon betegség, fájdalom
 viřijnj betegeskedik, beteg; fáj
 viřtj folt
 viř őt
 viřtijnj vár [tr.]
 vízbur szellemi
 vízmo okos, eszes
 vjčkj hordó
 vjřtijnj belemerít; elsüllyeszt
 vjl felső része vminek
 vjle rá; -ra/-re
 vjlem volt
 vjlin rajta; -on/-en/-ön
 vjlinj van

vijlš róla; -ról/-ről
vijlañ fel, felfelé
vijlašañ tetejéről
vijř új
vijn (vijnj) öcs
vipisař karijnj előfizet
vijr halom, domb
vijřijnj mozdul, mozog
vijřijnj igyekszik, törekszik, akar
vijž ész, értelem
vijžj gyökér
vijžikij mese
vordiškijnj születik
vordiškon hétfő
vordskijnj születik
vordijnj felnevel
votskoj votják (melléknév)
vořak votják, udmurt
vořjanj elfüggönyöz
vož rét, mező
vožmanj vár [tr.]
vožmatijnj mutat
vožvijl rét, mező
vož friss; zöld; harag; **vožde en vaj!**
 bocsáss meg!; **vož vajijnj** megdühödik, megharagszik
vožomijnj megdühödik, tűzbe jön
vu víz
vugal üreg, horpadás
vujnj megjön, megérkezik

vumurt víziszellem
vunetijnj elfelejt
vu-šurton vízőzön
vuz áru

zangari (égszín)kék
zarñi arany
zeřijnj gyaláz
zem igazság; igaz; igazi
zijbijnj megfojt
zijn szag, illat
zol keményen, nagyon
zor eső
zorijnj hull, esik
zorpeški parti fecske
zugno tölcser
zurod kazal; boglya

žađijnj elfárad
žingjir zeng [hangutánzó szó]
žingjires zengő
žingjir-kuangjir cseng-bong
 [hangutánzószó: *üveg- és fémtárgyak*]
žingjirtijnj zeng, cseng
žob esős, borús; piszkos
žuginj üt; zúg (harang)
žuřtjir no žařtjir karijnj cseng-bong
žurnal folyóirat

Cirill betűs szövegek szójegyzéke

абдраны *ld.* abdranj
адскыны *ld.* adskinj
адзиськыны *ld.* adžiskinj
адзыны *ld.* adžinj
адями *ld.* adami
азьвыл *ld.* azvjł
азьлань *ld.* azłań
азьло *ld.* azło
ай *ld.* aj
азьветлыны *ld.* azvetljinj
алекмытыны *ld.* alekmiťinj
али *ld.* al'i
анай *ld.* anaj
апыкай *ld.* apikaj
ар *ld.* ar
аресъем *ld.* aresjem
архив *ld.* arhiv
ас *ld.* as
аспóртэмлыко *ld.* aspertemljko
асьме *ld.* as
атай *ld.* ataj
ачмэ *ld.* as

б. (= бам) *ld.* bam
баджым *ld.* badžym
бадзым *ld.* badžim
бам *ld.* bam
басьтыны *ld.* baštjinj
бездыны *ld.* bezdjinj
бере *ld.* bere
берганы *ld.* berganj
бериж *ld.* beriz
берпум *ld.* berpum
бертыны *ld.* bertjinj
берыктыны *ld.* beriktjinj
берытскыны *ld.* berjtskijnj
Библия *ld.* Biblija
бигер *ld.* biger
биньгозы *ld.* bińgozi
бичан *ld.* bićan
бичаны *ld.* bićanj
благовест *ld.* blagovest
борды *ld.* bordj
бордысен *ld.* bordj

бõм *ld.* bẽm
будыны *ld.* budinj
бур *ld.* bur
бургы *ld.* burgj
бус *ld.* bus
буш *ld.* buš
быдэс *ld.* bides
быдзым *ld.* bjdžim
быгатыны *ld.* bigatijnj
быжон *ld.* bižon
бырийны *ld.* birjijnj
бычаны *ld.* bićanj

важной *ld.* važnoj
вазиськыны *ld.* važiskijnj
вай *ld.* vaj
вайыны *ld.* vajjinj
вакыт *ld.* vakjt
вал *ld.* val (ige)
валамон *ld.* valamon
валаны *ld.* valanj
валес *ld.* vaľes
валлян *ld.* valľan
валэктйськыны *ld.* valektiškijnj
валэктыны *ld.* valektijnj
вамыштыны *ld.* vamištjinj
вамышьяны *ld.* vamišťjanj
вань *ld.* vań
ваньмыз *ld.* vańmiz
вапум *ld.* vapum
вариш *ld.* varjš
васькытыны *ld.* vaškjtijnj
ватон *ld.* vaton
ватскемен шудыны *ld.* vatskemen
šudijnj
ватскыны *ld.* vatskijnj
ватыны *ld.* vatijnj
вашкала *ld.* vaškala
ведь *ld.* ved'
вераны *ld.* veranj
вераськет *ld.* verašket
вераскон *ld.* veraškon
вераськыны *ld.* veraškijnj
ветлыны *ld.* vetljinj

веть *ld. vet'*
 визьбур *ld. vizbur*
 вина *ld. vina*
 вир *ld. vir*
 вирсэр *ld. virser*
 висён *ld. višon*
 висыны *ld. višinj*
 витыны *ld. viťinj*
 вишты *ld. višti*
 вiя- *ld. vijanj*
 вож *ld. vož*
 вож: ~ вайыны *ld. vož: ~ vajinj*
 вожомыны *ld. vožomij*
 возьматыны *ld. vožmatinj*
 возьяны *ld. vozjanj*
 воргорон *ld. vorgoron*
 вординьскыны *ld. vordiškij*
 ворды- *ld. vordij*
 вотской *ld. votskoj*
 вотяк *ld. voťak*
 вѳз *ld. vѳz*
 вѳлдэт *ld. vѳldet*
 вѳтаны *ld. vѳtanj*
 ву *ld. vu*
 вугал *ld. vugal*
 вунэты- *ld. vunetij*
 вуыны *ld. vuinj*
 выжы *ld. vīj*
 выжыкыл *ld. vījīkyl*
 вызь *ld. vīj*
 вийтылыны *ld. vījťilij*
 вийыны *ld. vijinj*
 вылаз *ld. vjl*
 вылын *ld. vilin*
 вылыны *ld. vlijinj*
 вылысь *ld. vjl*
 вылэм *ld. vjlem*
 былъ *ld. vjl'*
 вын *ld. vjn*
 выписать карыны *ld. vipisať karinj,*
 gožtiškij
 вырзыны *ld. vjržinj*
 вырти *ld. vjr*
 вырыны *ld. vjrijinj*
 гадъ *ld. gad'*
 гажан *ld. gažan*

гажаны *ld. gažanj*
 герзаськыны *ld. geržaškij*
 геры *ld. gerj*
 годкан *ld. godkan*
 гождыны *ld. gožťinj*
 гождэт *ld. gožtet*
 гождьян *ld. gožjan*
 гождьяськыны *ld. gožjaškij*
 гузем *ld. gužem*
 гульым *ld. guljym*
 гу *ld. gu*
 гур *ld. gur*
 гурт *ld. gurt*
 гырлы *ld. gijrlj*
 гырон *ld. giron*
 дан *ld. dan*
 дано *ld. dano*
 дас *ld. das*
 дасян *ld. dašan*
 дасяны *ld. dašanj*
 диалект *ld. dialekt, verašket*
 диалектизм *ld. dialektizm*
 диалектология *ld. dialektologija*
 дисциплина *ld. disciplīna*
 дйсьтыны *ld. dištij*
 дораз *ld. dorj*
 дорын *ld. doriņ*
 дугдыны *ld. dugdij*
 дукья *ld. dukja*
 думыны *ld. dumij*
 дунне *ld. duñne*
 дур *ld. dur*
 дурвайыны *ld. durvajinj*
 дурти *ld. dur*
 духовой *ld. duhovoj, vizbur*
 душес *ld. dušes*
 дыр *ld. dīr*
 дырекцияны *ld. dijrekťatij*
 дырын-дырын *ld. diřiņ-diriņ*
 дышетйсь *ld. dišetiš*
 дышетон *ld. dišeton*
 дышетскыны *ld. dišetksij*
 дышетыны *ld. dišetij*
 дэмланы *ld. demlanj*
 дэрем *ld. derem*

жадыны *ld. žadĩnj*
 жингыр-куангыр *ld. žingĩr-kuangĩr*
 жингыртыны *ld. žingĩrtĩnj*
 жоб *ld. žob*
 жугыны *ld. žugĩnj*
 журнал *ld. žurnal*

жаным *ld. žanjĩm*
 жаҗег *ld. žažeg*
 жаҗек *ld. žažeg*
 жаҗег *ld. žažeg*
 жегатыны *ld. žegatĩnj*
 жожомыны *ld. žožomĩnj*
 жомыт *ld. žomĩt*
 жужаны *ld. žužanj*
 жубис *ld. žubis*

зангари *ld. zangari*
 зор *ld. zor*
 зэм *ld. zem*

җеч *ld. žec*
 җеч ивор *ld. žec ivor*
 җигар *ld. žigar*
 җукыртыны *ld. žukĩrtĩnj*
 җус *ld. žus*
 җуч *ld. žuč*

егит *ld. jegit*

ивор *ld. ivor*
 ивортыны *ld. ivortĩnj*
 Ижкар *ld. Ižkar*
 ик *ld. ik*
 ин *ld. in*
 инвись *ld. inviš*
 инмар *ld. inmar*
 инбам *ld. inbam*
 институт *ld. institut*
 инты *ld. intj*
 информант *ld. informant*
 исаськон *ld. isaškon*
 исторической *ld. istoričeskoj*
 ишканы *ld. iškani*
 ишкиськыны *ld. iškiškĩnj*
 ишкыны *ld. iškĩni*

жангыш *ld. jangiš*
 жоэ *ld. joz*
 жукишкыны *ld. ľukiškĩnj*
 јук- *ld. ľukĩnj*
 йыганы *ld. jĩgani*
 јыл *ld. jil*
 йыр *ld. jir*
 йырси *ld. jĩrsi*
 јяг *ld. ľag*

кадесь *ld. kad'*
 кај *ld. kad'*
 каллен *ld. kaľlen*
 калык *ld. kaľik*
 карт *ld. kart*
 карыны *ld. karĩnj*
 катътэммыны *ld. kaťtemmĩnj*
 ке *ld. ke*

кезег *ld. kežeg*
 кезыт *ld. kežĩt*
 кекатыны *ld. keketĩnj*
 кемалась *ld. kemalaš*

ки *ld. ki*
 кизер *ld. kižer*
 кијокэ *ld. kįđoke*
 кин *ld. kin*
 кион *ld. kion*

кисты- *ld. kištĩnj*

кисмыляк: ~ пограны *ld. kismjľak: ~ pogramj*

кисыри *ld. kisjri*
 кѣдо *ld. kudo*
 кокрок *ld. kokrok*
 кони *ld. koňi*
 кораны *ld. koranj*
 корка *ld. korka*
 корос *ld. koros*
 кортчоганы *ld. kortčoganj*
 котмыны *ld. kotmĩnj*
 котыр *ld. kotjř*
 котыряськыны *ld. kotjřaškĩnj*
 котьку *ld. koťku*
 котькуд *ld. koťkud*
 кошкы- *ld. koškĩnj*
 кѣня *ld. keňa*
 кѣня ке *ld. keňa ke*
 кѣтурдэс *ld. keťurdes*

көшкөмөт *ld. keşkemit*
 крезь *ld. krež*
 ку *ld. ku*
 куазь *ld. қааз*
 куака *ld. қаака*
 куалектытыны *ld. қаалектијинј*
 куар *ld. қуар*
 куара *ld. қуара*
 куаро *ld. қуаро*
 куасьмыны *ld. қааśmјnј*
 кужым *ld. кујим*
 кужа *ld. куја*
 кузь *ld. куз*
 кузя *ld. куја*
 кулыны *ld. кулјнј*
 культура *ld. култура*
 кулэ *ld. кале*
 кунгож *ld. кунгож*
 курмыны (курмем) *ld. курмјнј*
 курс *ld. курс*
 куртчыны *ld. куртџинј*
 кутскыны *ld. кутскјнј*
 кутыны *ld. кутијнј*
 куштыны *ld. куштијнј*
 куэт *ld. кует*
 кыз *ld. кјз*
 кызыпу *ld. кјзпу*
 кызы *ld. кјзј*
 кык *ld. кјк*
 кыл *ld. кјл*
 кылбур *ld. кјлбур*
 кылбурет *ld. кјлбурет*
 Кылдысин *ld. кјлдишин*
 кылзйськыны *ld. кјлзишкјнј*
 кылзыны *ld. кјлзијнј*
 кылйськыны *ld. кјлишкјнј*
 кылос *ld. кјлос*
 кылпыны *ld. кјлпјнј*
 кылыны *ld. кјлјнј*
 кылыны *ld. кјлјнј*
 кынманы *ld. кјнманј*
 кынмыны *ld. кјнмјнј*
 кырмиськыны *ld. кјрмишкјнј*
 кырмы- *ld. кјрмјнј*
 кыржан *ld. кјржан*
 кырзан *ld. кјржан*
 кырзаны *ld. кјржанј*

кыскыны *ld. кјскјнј*
 кыстйськыны *ld. кјстишкјнј*
 кысыны *ld. кјсјнј*
 кыткыны *ld. кјткјнј*
 кытын *ld. кјтин*
 кышет *ld. кјшет*
 кышканы *ld. кјшканј*
 кышкыт *ld. кјшкјт*
 кыче *ld. кјче*
 кышно *ld. кјшно*

 ласянь *ld. лаśан*
 лек *ld. лек*
 лекатыны *ld. лекатијнј*
 лемтэй *ld. лемтеј*
 либраны *ld. либранј*
 лирической *ld. лириџеској*
 литература *ld. литература*
 литературно-художественной *ld.*
литературно-художественној
 литературной *ld. литературној*
 лобзыны *ld. лобзијнј*
 лу- *ld. лујнј*
 лул *ld. лул*
 лушканы *ld. лушканј*
 луыны *ld. лујнј*
 лыдзыны *ld. лјдзијнј*
 лыдьян-веран *ld. лјджан-веран*
 лыдьяны *ld. лјджаниј*
 лыз *ld. лјз*
 лыктыны *ld. лјктијнј*
 лыс *ld. лјс*
 лысо *ld. лјсо*
 лэзыны *ld. леззијнј*
 лэся *ld. леśа*
 люканы *ld. лјуканј*
 люкет *ld. лјукет*
 лябзыны *ld. лјабзијнј*
 ляб *ld. лјаб*
 лябыт *ld. лјабјт*

 мадыны *ld. мадијнј*
 маза: ~ сётыны *ld. маза: ~ шотијнј*
 малпан *ld. малпан*
 малпаськон *ld. малпаśкон*
 малпаськыны *ld. малпаśкјнј*
 малы *ld. малј*

мамык *ld. mamik*
 мар *ld. mar*
 мар ке *ld. mar ke*
 матам *ld. mate*
 матэ *ld. mate*
 меда *ld. meda*
 мертчины *ld. mertčini*
 ми *ld. mi*
 миськыны *ld. miškinj*
 мозмытыны *ld. mozmiťinj*
 мон *ld. mon*
 мӧзмыт *ld. mezmjt*
 мӧйы *ld. mejj*
 мӧй *ld. mejj*
 муг *ld. mug*
 мугор *ld. mugor*
 муз *ld. muz*
 музен *ld. muzen*
 мукет *ld. muket*
 мултэс *ld. multes*
 мур *ld. mur*
 мусур *ld. musur*
 мыдор *ld. mudor*
 мылкыд *ld. mjlkjđ*
 мыныны *ld. minjini*
 мыныпотыны *ld. minpotini*
 мыскыны *ld. miškinj*
 мыськыляны *ld. miškil'ľanj*
 мытыны *ld. miťinj*
 мычыны *ld. mičinj*

на ай *ld. na*
 нӧж *ld. nož*
 нимо *ld. nimo*
 нимыстыз *ld. nimistiz*
 но *ld. no*
 нокызы *ld. nokižj*
 номыр *ld. nomjr*
 норма *ld. norma*
 нош *ld. noš*
 ныл *ld. njl*
 нылпи *ld. njlpi*
 нылпио *ld. njlpio*
 нырысетй *ld. njriřeti*
 нырысь *ld. njriř*
 нырысь-валысь *ld. njriř-valiř*
 нӱлэс *ld. nules (nulesk-)*

някыртыны *ld. ñakirtinj*
 нянь *ld. ñaň*
 область *ld. oblast'*
 общество *ld. obšestvo*
 обык *ld. obik*
 одйг *ld. odig*
 одик *ld. odig*
 одно ик *ld. odno ik*
 ог *ld. odig*
 ог *ld. og*
 огкыл *ld. ogkyl*
 огпол *ld. ogpol*
 озыы *ld. oži*
 озыыен *ld. ožijen*
 озыы ик *ld. oži ik*
 оло *ld. olo*
 оло ..., оло *ld. olo ..., olo*
 олокытысь *ld. olokitiř*
 оломар *ld. olomar*
 оригинал *ld. original*
 ортчины *ld. ortčini*
 оти *ld. oti*

ӧвӧл *ld. evel*
 ӧжыт *ld. ežjt*
 ӧйлась *ld. ejlas*
 ӧс *ld. es*
 ӧтьыны *ld. eťinj*

паймыны *ld. pajmijni*
 пала *ld. pala*
 палась *ld. palař*
 палдурес *ld. paldures*
 пар *ld. par*
 паспорт *ld. pasport*
 пась *ld. pař*
 пе *ld. pe*
 педло *ld. pedlo*
 пель *ld. peľ*
 пересь *ld. pereř*
 пестайт *ld. peřataj*
 пи *ld. pi*
 пилем *ld. piľem*
 пинал *ld. pinal*
 пипу *ld. pipu*
 писпу *ld. pispu*

сюан *ld.* šuan
 сюрес *ld.* šures
 сютэм *ld.* šutem
 сям *ld.* šam
 сямен *ld.* šamen
 сяна *ld.* šana
 сярись *ld.* šariš

та *ld.* ta
 тазалык *ld.* tazaljk
 тати *ld.* tati
 татчы *ld.* tatčj
 тау: ~ карыны *ld.* tau: ~ karinj
 текст *ld.* tekst
 тема *ld.* tema
 тём *ld.* tom
 тй *ld.* ti
 тйни *ld.* tiñi
 тйр *ld.* tir
 тод: тодэ вайиськыны *ld.* tod: tode
 vajiškinj

тодманы *ld.* todmanj
 тодмо *ld.* todmo
 тодон-валан *ld.* todon-valan
 тодыны *ld.* todinj
 тодыны-валаны *ld.* todinj-valanj
 тодэм-валам *ld.* todem-valam
 толон *ld.* tolon
 тон *ld.* ton
 тѳди *ld.* teđj
 тѳды *ld.* teđj
 тѳл *ld.* teļ
 трактор *ld.* traktor
 трос *ld.* tros
 тудву *ld.* tudvu
 туж *ld.* tuž
 Туй *ld.* Tuj folyó
 тулкым *ld.* tulkm
 туннэ *ld.* tunne
 тунсыко *ld.* tunsjko
 тунсыкъяськыны *ld.* tunsjkaškinj
 тупатъяны *ld.* tupatjanj
 турттыны *ld.* turttijnj
 тусьты *ld.* tuštj
 туш *ld.* tuš
 тыбыр *ld.* tjbjr
 тыпы *ld.* tipj

тырмыны *ld.* tjrminj
 тырмыт *ld.* tjrmit
 тыршыны *ld.* tjršinj

удалтыны *ld.* udaltijnj
 удмурт *ld.* udmurt
 удыс *ld.* udjs
 уж *ld.* už
 ужан инты *ld.* užan intj
 ужаны *ld.* užanj
 узвесь *ld.* uzveš
 узыр *ld.* uzjr
 уй *ld.* uj
 уката *ld.* ukata
 уката ик *ld.* ukata ik
 укно *ld.* ukno
 улон *ld.* ulon
 улос *ld.* ulos
 улти *ld.* ulti
 улымон *ld.* uljmon
 улыны *ld.* uljnj
 ум *ld.* um
 умой *ld.* umoj
 университет *ld.* uniwersitet
 урдскыны *ld.* urdskijnj
 уробо *ld.* urobo
 урод *ld.* urod
 усьтйськыны *ld.* uštiškinj
 усьтыны *ld.* uštijnj
 усьыны *ld.* ušijnj
 утиськыны *ld.* utiškinj
 утыны *ld.* utijnj
 утят- *ld.* utaltijnj
 участковой *ld.* učastkovej
 учкыны *ld.* učkinj
 уя- *ld.* ujanj
 факультет *ld.* fakultet
 филологической *ld.* filologiĉeskoj
 Финляндия *ld.* Finl'andija
 финн *ld.* finn
 финн-вотак *ld.* finn-voťak
 финно-угор *ld.* finno-ugor
 фольклор *ld.* fol'klor

Хельсинки *ld.* Hel'sinki

чал *ld. čal*
 чалмыт *ld. čalmiṭ*
 чалмытскыны *ld. čalmiṭskini*
 чебер *ld. čeber*
 чеберлыко *ld. čeberliḱo*
 черк *ld. čerk*
 чечы *ld. čečij*
 чибинь *ld. čibiñ*
 чиданы *ld. čidani*
 чидантэм *ld. čidantem*
 чиньы *ld. čini*
 чортыны *ld. čortini*
 чукна *ld. čukna*
 чурит *ld. čuriṭ*
 чус *ld. čus*
 чылкак *ld. čilḱak*
 чылкыт *ld. čilḱiṭ*

časetyны *ld. čašetini*
 чемысь *ld. čemiś*
 чын *ld. čin*
 чоғзыны *ld. čogžini*
 чоқсалляны *ld. čoksaľľani*
 чуқна *ld. čukna*

шайтан *ld. šajtan*
 шапык *ld. šapiḱ*
 шедьтыны *ld. šedťini*
 шедыны *ld. šedťini*
 шелеп *ld. šelep*
 шимес *ld. šimes*
 ширты- *ld. širtini*
 школа *ld. škola*
 шобрет *ld. šobret*
 шобыртыны *ld. šobirtini*
 шоканы *ld. šokani*
 шонер *ld. šoñer*
 шоры *ld. šori*
 шодыны *ld. šedžini*
 шѣмо *ld. šemo*
 штани *ld. štañi*
 шуак *ld. šuak*
 шудон *ld. šudon*

шудыны *ld. šudini*
 шут *ld. šug*
 шуланы *ld. šulani*
 шулдыртыны *ld. šuldirtini*
 шумпотыны *ld. šumpotini*
 шунды *ld. šundi*
 шунды жужан *ld. šundi žužan*
 шур *ld. šur*
 шуыны *ld. šuiji*
 шуыса *ld. šuiša*
 шырыт *ld. širṭiṭ*

ым *ld. im*
 ымныр *ld. imniṛ*
 ыстыны *ld. istiṇi*
 ыштыны *ld. ištini*
 ышыны *ld. išini*

эбыляны *ld. ebiľľani*
 эвѣл *ld. evel*
 эгыр *ld. egir*
 эксэй *ld. eksej*
 эксэйлык *ld. eksejlik*
 элемент *ld. eľemenet*
 эрык *ld. erik*
 эскерыны *ld. eskerini*
 эшшо *ld. eššo*

юан *ld. juan*
 юаны *ld. juani*
 югыт *ld. jugiṭ*
 юзманы *ld. juzmani*
 юн *ld. jun*
 юнмэ *ld. junme*
 юон *ld. juon*
 юрт *ld. jurt*
 юрттыны *ld. jurttini*

я *ld. ja*
 яке *ld. jake*
 ялан *ld. jalan*
 янгыш *ld. jangiš*
 яратыны *ld. jaratini*

A cirillbetűs, fonetikusán írt szövegek szójegyzéke

(Кельмаков: Образцы удмуртской речи)

азбар *ld. azbar*
анай *ld. anaj*
арэс *ld. ares*
атай *ld. ataj*

бабл'эс *ld. bab'les*
бам *ld. bam*
бас'т- *ld. baštijnj*
бубыл'и *ld. bubij'i*
бэрпум *ld. berpum*
бэрт- *ld. bertijnj*

ват- *ld. vatijnj*
вераськет *ld. verašket*
ворск- *ld. vordskijnj*
воз' *ld. vož*
воз'выл *ld. vožvijl*
вылэ *ld. vjle*
выллан' *ld. vjllañ*
вэра- *ld. veranj*
вэтл- *ld. vetljinj*

гиткуа *ld. gidkua*
горд *ld. gord*
гожтэт *ld. gožtet*
гу *ld. gu*
гур *ld. gur*
гурт *ld. gurt*
гурээ' *ld. gurež*
гэры *ld. gerj*

дас *ld. das*
дин'ын *ld. diñjn*
дум- *ld. dumijnj*
дун'н'э *ld. duññe*
дурэ *ld. dur*
дурын *ld. dur*
дыр *ld. djr*

жынгыр *ld. žingjr*

жужа- *ld. žužanj*

зарн'и *ld. zarñi*
зурод *ld. zurod*

žэг *ld. žeg*

ик *ld. ik*
ишка- *ld. iškani*

йу- *ld. juijnj*
йуа- *ld. juanj*
йугыт *ld. jugyt*
йырс'и *ld. jjr'si*

кин ке *ld. kin ke*
копа- *ld. kopanj*
кора- *ld. koranj*
корка *ld. korka*
кот'ку *ld. kořku*
кōла- *ld. kełanj*
кōттырон *ld. köttjron*

кұар *ld. kuar*
кұара *ld. kudara*
кұат' *ld. kuat'*
кулэм *ld. kulem*
кул- *ld. kulijnj*
кусо *ld. kuso*
кут- *ld. kutijnj*
кушт- *ld. kuštijnj*
кыз' *ld. kijž*
кыз'ы *ld. kijžj*
кык *ld. kijk*

кыл'выл *ld. kijlvil*
кылд- *ld. kijldijnj*
кыл'ы- *ld. kijl'ijnj*
кырза- *ld. kijržanj*
кытын *ld. kijtjn*
кычпу *ld. kijžpu*
кэл'ан *ld. keł'an*

лоба- *ld. lobanj*
лу- *ld. luijnj*
лымы *ld. lymj*

л'огис'к- *ld. l'ogiškij*
 л'омл'эт *ld. l'emlet*
 л'укис'кы- *ld. l'ukiškij*
 л'укта- *ld. l'uktanj*
 л'энта *ld. l'enta*

мажэс *ld. mažes*
 мон *ld. mon*
 мōл'а *ld. meļa*
 муми-буби *ld. mumi-bubi*
 мурт *ld. murt*
 мыгор *ld. mugor*
 мын- *ld. mīnjij*
 мэртт- *ld. merttjij*

нокн *ld. nokin*
 нош *ld. noš*
 ныл *ld. nīl*
 н'ыл' *ld. nīl'*

огнам *ld. ognam*
 омыр *ld. omīr*
 отын *ld. otjij*
 очмэс *ld. ošmes*

ōвōл *ld. ēvel*

пал'кк- *ld. pal'kkij*
 пинал *ld. pinal*
 питра- *ld. pitranj*
 пичи *ld. piči*
 пожа- *ld. požanj*
 пот- *ld. potjij*
 пōлын *ld. peļin*
 приюм *ld. prijom*
 пукс'ы- *ld. pukšij*
 пыр- *ld. pīrij*
 пэймыгт *ld. pejmij*

сад *ld. sad*
 со *ld. so*
 сузэр *ld. suzer*
 сыл- *ld. sijij*
 сыгэ *ld. sijče*

с'ас'ка *ld. šaška*
 с'ий- *ld. šijij*
 с'ин *ld. šin*
 с'инву *ld. šinvu*
 с'уд- *ld. šudjij*
 с'улэм *ld. šulem*
 с'урэс *ld. šures*
 с'эз'ы *ld. šezj*
 с'эмйа *ld. šemja*

татын *ld. tatij*
 тийас'к- *ld. tijaškij*
 тод- *ld. todjij*
 тон *ld. ton*
 туп- *ld. tubjij*
 турна- *ld. turnanj*
 турын *ld. turjij*
 тылобурдо *ld. tjlōburdo*

т'амыс *ld. t'amis*

уйпал *ld. ujpāl*
 укмыс *ld. ukmīs*
 укно *ld. ukno*
 ул- *ld. ulij*
 улын *ld. ulij*
 улыны *ld. ulijij*
 улэ *ld. ule*
 ул'ча *ld. ul'ča*
 усы *ld. usj*
 утыны *ld. utijij*
 учча- *ld. utčanj*
 учы *ld. uči*

хоз'айка *ld. hozajka*

шайгу *ld. šajgu*
 шар *ld. šar*
 школа *ld. škola*
 шобыртк- *ld. šobjrtskij*
 шор *ld. šor*
 шоры *ld. šorj*
 шу- *ld. šujij*
 шуг *ld. šug*
 шулдырт- *ld. šuldjrtij*
 шэр- *ld. šerij*

чагыр *ld. čagir*
 час *ld. čas*
 чил'а- *ld. čil'anj*
 чирд- *ld. čirdinj*
 чылкыт *ld. čylkjt*

чэбэр *ld. čeber*

čогис'к- *ld. čogiškijnj*
 чукна *ld. čukna*

Átírási táblázat

A táblázat csak azokat a jeleket tartalmazza, amelyek eltérnek a közreadott szövegekben a cirill betűs udmurt helyesírástól, illetve a bevezetőben megadott latin betűs táblázatban szereplő mellékjeles betűktől.

<i>Gavrilov</i>	<i>Munkácsi</i>	<i>Wichmann</i>	<i>Kel'makov</i>	<i>Hivatalos</i>	<i>Egyszerűsített átírás</i>
	č	č̣		č̣	č
	č̣	č̣̣		ч̣	č̣
ж	ẓ̌	dẓ̌		ж̣	ẓ̌
	ẓ̣̌	dẓ̣̌		ẓ̣̌	ẓ̣̌
j		j̣		й̣	j̣
ç			c'	сь	ś
һ			h' ²	һь	ḥ
	ị			ы̣	ị
	ạ̈	ε̣	э̣	е, э̣	ẹ
ọ̈	ø̣	ọ̈, ọ̣̈, ɕ̣	ọ̣̈	ọ̣̈	ọ̣̈
		ạ̄		ạ̄	ạ̄
		ụ, ʉ̣		л̣	ḷ
		ш̣			
		ị̄			ị

² hasonlóképpen a többi palatális mássalhangzó: л', з', л', т'

Tartalomjegyzék

A MAI UDMURT NYELVJÁRÁSOK	Jövő idő, állító ragozás	19
RENDSZERE	Jövő idő, tagadó ragozás	19
AZ UDMURT IRODALMI NYELV	I. múlt idő, állító ragozás	
HANGRENDSZERE	(Imperf.)	20
A magánhangzók hangértéke	I. múlt idő, tagadó ragozás	
A mássalhangzók hangértéke	(Imperf.)	20
Egyes nyelvjárások hangrendszere	II. múlt idő, állító ragozás (Perf.)	20
(fonémák és variánsok)	Az ige II. múlt ideje,	
Irodalmi nyelvi fonémák variánsai . .	tagadó alakok (Perf.)	22
Három, csak nyelvjárásokban létező	Felszólító mód	22
fonéma	Feltételes mód	23
Nyelvjárási fonémarendszerek	Létige ragozása	23
6 magánhangzós: a kanli és egyes	FŐNÉVRAGOZÁS	
beszermán nyelvjárások	Számjelek	26
7 magánhangzós: északi, középső, déli	Esetragok (Cx)	26
nyelvjárás általában = irodalmi	Birtokos személyjelek (Px)	31
nyelvi	Esetrag és birtokos személyjel	
8 magánhangzós (sosmai, részben	sorrendje	31
kukmori és bavlí).	Összefoglaló ragozási táblázat	32
9 magánhangzós (kukmori és bavlí	Determinálás (Det.)	33
másik része, valamint a buj-tanipi)	MELLÉKNÉV RAGOZÁSA ÉS FOKOZÁSA	33
10 magánhangzós (tatisli, kraszno-	SZÁMNNEVEK	34
ufimszki)	A NÉVMÁSOK RAGOZÁSA	
AZ UDMURT ÁBÉCÉ	Személyes névmások	36
A cirill betűs ábécé	Visszaható névmás	37
Átírási táblázat	Kölcsönös névmás	38
Helyesírás	Kérdő (és vonatkozó)	
IGE- ÉS NÉVSZÓTÓ TÍPUSOK	névmások	38
Igetövek	Mutató névmások	39
Névszótövek	Határozatlan névmások	39
IGERAGOZÁS	Tagadó névmások	39
Időjelek	Általános névmások	40
Az egyszerű igeidők	SZÓKÉPZÉS	
Az összetett alakú igeidők	Névszóképzők	40
Módjelek	Igeképzők	41
Igenevek	NYELVJÁRÁSI JELENSÉGEK	42
Főnévi igenév	SZÖVEGEK	
Melléknévi igenevek	Гаврилов, Борис: Произведения	
Határozói igenevek	народной словесности, обряды и	
Igeragozási táblázatok	повѣря вотяковъ Казанской	
Kijelentő mód	и Вятской губернии	46
Jelen idő, állító ragozás	Кыржан кылъйос	46
Jelen idő, tagadó ragozás	Кыржан гур	46

Munkácsi Bernát: Votják népköltészeti hagyományok	47	Калык кылос но сое бычан	58
Vu-ñurtonän surlän kildämez	47	Федотов, Михаил: Вирсэр.	
Átokszók	48	Кылбуръёс. Ижевск, 1998.	59
Ráolvasó ige	48	Зор дыръя	59
3. šin-ušämäz peľlan kil	48	Бигер пушнер кадь ик сутись	60
Wichmann, Yrjö: Wotjakische Sprachproben im Auftrage der finnisch-ugrischer Gesellschaft	49	Огпол мон султо но мыто сюресме	60
Lieder	49	Кинлы кулэ на мон кадь адыми	60
Кельмаков, В. К.: Образцы удмуртской речи I. Ижевск, 1981.	50	Perevozčíkov, Anatolij (1947)	60
Уйпал кылвыл	50	Ар-Серги, Вячеслав: Събыкен кошкись	61
Шор вераськетъёс	52	Матвей 6, 9-13 (зеч ивор. Библиез Берыктонъя Институт, 1992.	63
Ajkaj (Айкай, Ижевск, 1989.)	53	Стокгольм – Хельсинки)	63
Žeg няñ (žeg нянь. Ижевск, 1990.)	53	AZ UDMURT NYELV TANULMÁNYOZÁSÁNAK FONTOSABB IRODALMA	63
kiržanjos	53	ÖSSZESÍTETT SZÓJEGYZÉK	68
kuriškoñjos	56	CIRILL BETŰS SZÖVEGEK SZÓJEGYZÉKE	81
Кельмаков, В. К.: Удмурт диалектология. Ужан программа. Ижевск, 1991. Азыкыл (люкет).	56	A CIRILLBETŰS, FONETIKUSAN ÍRT SZÖVEGEK SZÓJEGYZÉKE	89
Кузубай Гердлэн Эйно Лейнолы ыстэм гожтэтэз	57	Átírási táblázat	91

A Numi-Tórem Finnugor Alapítvány az ELTE Finnugor Tanszéke oktató- és kutatómunkájának támogatására jött létre. Az alapítvány segítségével teszi lehetővé az Urálsztikai Tanulmányok és a Budapesti Finnugor Füzetek című tanszéki sorozatok kiadását.

A Numi-Tórem Finnugor Alapítvány közhasznú tevékenységet folytat, ezért számára a személyi jövedelemadó 1%-a átutalható, illetve az anyagi támogatást nyújtó magánszemélyeknek és cégeknek adókedvezményre jogosító igazolást adhat ki.

Az alapítvány bankszámlaszáma:

10200830-32318760,

adószáma:

18060243-1-43.

Segítségét előre is köszönik az alapítók.

Megvásárolható tanszéki kiadványok:

Urálisztikai tanulmányok:

2. *Bereczki-émlékkönyv [Bereczki Gábor 60. születésnapjára]*. Szerkesztők: Domokos Péter, Pusztay János. Budapest, 1988. 405 p. 300 Ft
5. *Zsirai Miklós-émlékkönyv. Születésének 100. évfordulója alkalmából*. Szerkesztette: Hajdú Péter. Budapest, 1992. 183 p. 200 Ft
8. *Ünnepi könyv Bereczki Gábor 70. születésnapja tiszteletére*. Válogatta: Rédei Károly. Szerkesztők: Kiss Gabriella, Klima László. Budapest, 1998. 292 p. 850 Ft
9. *125 éves a budapesti finnugor tanszék – jubileumi kötet*. Szerkesztők: Domokos Péter, Csepregi Márta. Budapest, 1998. 223 p. 850 Ft
10. Nyikolajeva, Irina: *Chrestomathia jucagirica*. Budapest, 2000. 155 p. 1000 Ft
11. *Domokos Péter írásaiból*. Budapest, 2002. 349 p. 1000 Ft
12. *Ausgewählte Schriften von Károly Rédei / Rédei Károly válogatott írásai*. Válogatta: Honti László. Budapest, 2002. 315 p. 2000 Ft

Budapesti Finnugor Füzetek:

4. DOMOKOS PÉTER: *Négy tanulmány (három ráadással)* 240 Ft
Budapest 1996, 58 p.
5. JANURIK TAMÁS: *Az észti nyelv alapjai (oktatási segédanyag)* 180 Ft
Budapest 1997, 31 p.
6. JANURIK TAMÁS: *A szőlőkup nyelv alapjai (oktatási segédanyag)* 180 Ft
Budapest 1997, 31 p.
7. HONTI LÁSZLÓ: *Az ugor alapnyelv kérdéséhez* 300 Ft
Budapest 1997, 63 p.
8. NAGY KATALIN: *Kellenek a szárnyak, még tart az út
(Juvan Sesztalov hatvanéves)* 400 Ft
Budapest 1997, 107 p.
9. ALEKSZANDR FEOKTYISZTOV: *A moksa-mordvin nyelv alapjai
(oktatási segédanyag)* 350 Ft
Budapest 1999, 68 p.
10. RÉDEI KÁROLY: *Őstörténetünk kérdései
(a dilettáns nyelvhasználatról)* 300 Ft
Budapest 1998, 68 p.
11. BERCZKI ANDRÁS: *A finn történelemről magyarul megjelent művek
bibliográfiája 1997-ig* 400 Ft
Budapest 1999, 56 p.
12. KLIMA LÁSZLÓ: *Finnugor történeti chrestomathia I.* 400 Ft
Budapest 1999, 76 p.
13. *Vikár Béla-bibliográfia.*
Összeállította és szerkesztette: TERBÓCS ATTILA 800 Ft
Budapest 1999, 72 p.
14. MÉSZÁROS EDIT: *Az erza-mordvin nyelv alapjai
(oktatási segédanyag)* 800 Ft
Budapest 2000, 78 p.

15. DOMOKOS JOHANNA: *A számi költészet fordíthatóságáról* 900 F
Budapest 2000, 92 p.
16. KOZMÁCS ISTVÁN: *Az udmurt (vojják) nyelv alapjai*
(oktatási segédanyag) 900 F
Budapest 2001, 96 p.

✻

A kiadványok a tanszéki könyvtárban vásárolhatók meg.